

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı:2018/104**

**Karar Sayısı:2020/39**

**Karar Tarihi:16/7/2020**

**R.G. Tarih - Sayı:27/11/2020 - 31317**

**İPTAL DAVASINI AÇAN:** Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL ve Engin ÖZKOÇ ile birlikte 126 milletvekili (E.2018/104)

**İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN:** Söke 2. Asliye Hukuk Mahkemesi (E.2019/64)

**DAVA ve İTİRAZIN KONUSU:** 19/4/2018 tarihli ve 7139 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

**A. 2. maddesiyle 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2. maddesinin (r) bendine eklenen ibarede yer alan "...uygun görülenleri..." ibaresinin,**

**B. 7. maddesiyle 6200 sayılı Kanun'a eklenen;**

**1. Ek 9. maddenin;**

**a. Üçüncü fıkrasında yer alan "...ya da maliklerin muvafakati aranmaksızın zorunlu..." ibaresinin,**

**b. Dördüncü fıkrasının,**

**c. Beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...hak sahiplerinin iznine tabi değildir." ibaresinin,**

**ç. Yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...şahsen tebliğ edilmiş sayılır..." ibaresinin,**

**d. Sekizinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan "...üçer aylık vadeli..." ve "...malikin iznine tabi olmaksızın..." ibarelerinin,**

**e. On beşinci fıkrasının birinci cümlesinin "...veya bu madde kapsamında değerlendirmek üzere kamulaştırabilir." bölümünün,**

**2. Ek 10. maddenin ikinci fıkrasının,**

**3. Ek 11. maddenin ikinci fıkrasının,**

**4. Ek 12. maddenin üçüncü fıkrasının,**

**C. 8. maddesiyle 6200 sayılı Kanun'a eklenen geçici 11. maddenin ikinci fıkrasında yer alan "...son verilebilir." ibaresinin,**

**Ç. 10. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 9. maddesinin yedinci fıkrasının değiştirilen yedinci cümlesinin,**

**D. 11. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un değiştirilen 18. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin** "...odun kömürü, terebentin, katran, sakız gibi işletilmesinde ağaç kullanılan ocakların açılmasına, balık üretmek üzere tesis kurulmasına ve göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesislere ve yeraltında depolama alanı kurulmasına Orman Genel Müdürlüğünce bedeli alınarak yirmidokuz yıla kadar..." bölümünün,

**E. 12. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un değiştirilen 30. maddesinin birinci fıkrasında yer alan** "...dikili ağaç da dâhil..." ibaresi ile üçüncü fıkrasının,

**F. 13. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un 40. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesinin,**

**G. 15. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un değiştirilen 72. maddesinin birinci cümlesinin,**

**Ğ. 17. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'a eklenen ek 16. maddenin;**

**1. Birinci fıkrasının,**

**2. Üçüncü fıkrasında yer alan** "...bir hafta,..." ve "...bir ay..." ibarelerinin,

**3. Dördüncü fıkrasında yer alan** "...üçüncü fıkra hükümleri..." ibaresinin,

**H. 22. maddesiyle 3/7/1968 tarihli ve 1053 sayılı Belediye Teşkilâtı Olan Yerleşim Yerlerine İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun'un 4. maddesine eklenen altıncı fıkranın birinci cümlesinin** "...Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün talebi üzerine, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası Anonim Şirketi tarafından kesinti yapılarak..." bölümünün,

**I. 26. maddesiyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10. maddesinin değiştirilen sekizinci fıkrasının;**

**1. Dördüncü cümlesinin** "...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden az olması durumunda hâkim tarafından tespit edilen bedel, fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedel, peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanı ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre hak sahibine verilmek üzere..." bölümünün,

**2. Yedinci cümlesinin** "...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine veya hak sahibinin tespit edilemediği durumlarda ise ileride ortaya çıkacak..." bölümünün,

**İ. 27. maddesiyle 2942 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (1) bendinin** "Bu fıkra da belirtilen unsurlara göre tespit edilen arazi bedelinin yarısını geçmemek ve..." bölümünün,

**J. 28. maddesiyle 2942 sayılı Kanun'un 25. maddesinin üçüncü fıkrasının değiştirilen üçüncü cümlesinin** "...bu süre Bakanlar Kurulu tarafından bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir." bölümünün,

**K. 34. maddesiyle 31/10/1985 tarihli ve 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'a eklenen ek 1. maddenin birinci cümlesinde yer alan** "...dört katına kadar..." ve "...sözlü ve..." ibarelerinin,

**L. 35.** maddesiyle 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu’nun 4. maddesine eklenen on üçüncü fıkranın dördüncü cümlesinin,

**M. 46.** maddesiyle 8/3/2011 tarihli ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu’nun 2. maddesinin değiştirilen (j) bendinin “...sulama birliklerince su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesinde asgari değer olarak alınan ve Bakan tarafından onaylanan tarifeyi,” bölümünün,

**N. 47.** maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un başlığı ile birlikte değiştirilen 9. maddesinin,

**O. 48.** maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un değiştirilen 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “*Başkan tarafından;*” ibaresinin,

**Ö. 50.** maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un değiştirilen 20. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının,

**P. 51.** maddesiyle 6172 sayılı Kanun’a eklenen ek 1. maddenin;

**1.** (2) numaralı fıkrasında yer alan “...*DSİ’nin belirlediği...*” ibaresinin,

**2.** (7) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “*Birliğe Bakan tarafından görevlendirilen kamu personeli Başkan,...*” ibaresinin,

**3.** (8) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “...*DSİ’nin gerekli görmesi halinde Bakan onayıyla bu birliklerden birinin tüzel kişiliği altında birleştirilebilir.*” bölümünün,

**R. 52.** maddesiyle 6172 sayılı Kanun’a eklenen geçici 2. maddenin;

**1.** (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

**2.** (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

**3.** (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

**4.** (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

**S. 53.** maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un;

**1.** 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının sekizinci cümlesinde yer alan “*Birlik meclisince kabul edilen...*” ibaresi ile 11. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan “*Birlik meclisi kararı,...*” ibaresinin madde metninden çıkarılmalarının,

**2.** 14. maddesinin (5) ve (6) numaralı fıkraları ile 4., 5., 6., 7., 8., 13., 17. ve 19. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının,

Anayasa’nın 2., 9., 10., 11., 13., 18., 35., 36., 39., 40., 46., 70., 125., 128., 169., 170. ve 171. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

## **I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ**

Kanun’un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

**1.** 2. maddesiyle ibarenin eklendiği 6200 sayılı Kanun’un 2. maddesinin (r) bendi şöyledir:

“*r) İşletmeye açılan hidroelektrik santrallerin su kullanım hakkı anlaşmalarına uygun olarak işletilip işletilmediğini kontrol etmek, bunlarla ilgili her türlü hesap ve tahsilât işlemlerini*

yapmak, baraj, gölet ve kanal gibi su yüzeyleri ile rezervuar alanında azami su kotu ile işletme kotu arasında kalan yerlerde güneş enerjisi sistemlerinin kurulmasına yönelik taleplerden **uygun görülenleri** bedeli karşılığında kiralamak,”

2. 7. maddesiyle 6200 sayılı Kanun’a eklenen;

**a.** Ek 9. maddenin üçüncü, dördüncü, beşinci, yedinci, sekizinci ve on beşinci fıkraları şöyledir:

*“DSİ tarafından Cumhurbaşkanı kararı ile isteğe bağlı ya da maliklerin muvafakati aranmaksızın zorunlu arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri yapılabilir veya yaptırılabilir.*

**Bakanlar Kurulu kararı, arazi toplulaştırması ve diğer işlemler yönünden kamu yararı kararı sayılır.**

*Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri uygulanacak arazi üzerinde, DSİ veya proje idaresi tarafından yapılacak fiili uygulamalar, **hak sahiplerinin iznine tabi değildir.** Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri yürütülen alanlarda tarımsal faaliyetleri kısıtlamaya DSİ veya proje idaresi yetkilidir.”*

...

*“Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri muhtevasında yapılacak duyurular DSİ veya özel arazi toplulaştırmasını gerçekleştiren proje idaresinin internet sayfalarında ve ayrıca köy veya mahalle muhtarının çalışma yerinde otuz gün süre ile ilan ettirilir. Bu madde gereğince yapılan ilanlar, ilgili gerçek kişilere, kamu ve özel hukuk tüzel kişilerine **şahsen tebliğ edilmiş sayılır.** Arazi toplulaştırması sonuçlarına karşı tescil tarihinden itibaren on yıl içerisinde dava açılabilir.*

*Arazi toplulaştırması sebebiyle kısıtlama getirilen alanlarda ürün ve mütemmim cüzlere verilecek zarar ile taşınmaz sahiplerine yeni parseller teslim edilene kadar kısıtlama getirilen alanlarda doğabilecek gelir kayıpları, arazi toplulaştırmasını yürüten DSİ veya proje idaresi tarafından karşılanır. Arazi mülkiyetinin ihtilaflı olması veya malikin gelir kaybına ilişkin takdir edilen bedeli kabul etmemesi durumunda, DSİ veya proje idaresi tarafından yetkili sulh hukuk mahkemesine başvurularak bedelin tespiti istenir. Mahkemece belirlenen bedel, **üçer aylık vadeli** hesaba yatırılarak taşınmaz üzerinde malikin **iznine tabi olmaksızın** toplulaştırmaya ilişkin işlemlere devam olunur.”*

...

*“DSİ veya proje idaresi gerekli hallerde asgari tarımsal arazi büyüklüğünün altındaki tarımsal arazileri toplulaştırabilir **veya bu madde kapsamında değerlendirmek üzere kamulaştırabilir.** Arazi toplulaştırması uygulamalarında, tahsisli araziler asgari tarımsal arazi büyüklüğünün altındaki araziler ile birleştirilerek asgari büyüklükte yeni tarımsal araziler oluşturulabilir. Bu suretle oluşturulan araziler; öncelikle arazi toplulaştırmasına veya kamulaştırma konusu olan arazi maliklerine, bu kişiler satın almadığı takdirde, yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüğünde tarım arazisi bulunmayan yöre çiftçilerine rayiç bedeli üzerinden DSİ’nin veya proje idaresinin talebi üzerine, Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre satılır. Bu maksatla yapılan kamulaştırma ve satımlara konu olan işlemler harçlardan, bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.”*

**b.** Ek 10. madde şöyledir:

“Ek Madde 10- (Ek: 19/4/2018-7139/7 md.)

*Sulama kooperatiflerinin kurulmasına izin vermek, sulama kooperatiflerini denetlemek, bunların eylem ve işlemlerinin hukuka uygun olarak neticelendirilmesi için gerekli tedbirleri almak, DSİ'nin yetkisindedir.*

***DSİ'nin sulama tesislerini işleten kooperatiflerden finansal ve mali yapısının sürdürülemez olduğu tespit edilenlerle yapılmış olan devir sözleşmeleri DSİ'nin teklifi ve Bakanın onayıyla feshedilir.***

*Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar DSİ tarafından belirlenir.”*

c. Ek 11. madde şöyledir:

“Ek Madde 11- (Ek: 19/4/2018 -7139/7 md.)

*Sulama tesislerinden izinsiz olarak su kullananlara, izinli kullanım olması halinde alınması gereken işletme ve bakım ücretinin %50 fazlası tutarında idari para cezası verilir.*

***Devlet tarafından yapılacak destekleme ödemesi almaya hak kazanan çiftçilerin vadesi geldiği halde ödenmeyen sulama işletme ve bakım ücreti veya su kullanım hizmet bedeli borcu bulunması halinde; DSİ veya işletme ve bakım sorumluluğu devredilen gerçek veya tüzel kişi tarafından tarımsal destekleme ödemesi yapacak bankaya borç miktarı bildirilir. Bu bildirim üzerine; destekleme ödemelerinden borç tutarı mahsup edilerek, DSİ veya işletme ve bakım sorumluluğu devredilen gerçek veya tüzel kişiye ödenir.***

*Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar DSİ tarafından belirlenir.”*

ç. Ek 12. madde şöyledir:

“Ek Madde 12- (Ek: 19/4/2018 - 7139/7 md.)

*8/3/2011 tarihli ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununa göre tüzel kişiliği sona eren sulama birlikleri tarafından işletme ve bakım hizmetleri yerine getirilen sulama tesisleri ile DSİ tarafından inşa edilen sulama tesisleri DSİ tarafından işletilir veya ilgili idarenin talebi ve DSİ'nin teklifi üzerine bağlı olduğu Bakan tarafından onaylananlar, işletme ve bakım hizmetleri yerine getirilmek üzere;*

a) *Büyükşehir belediyesinin görev alanı içinde kalan yerlerde yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına devredilebilir, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları tarafından devralınan sulama tesisleri su ve kanalizasyon idarelerine veya ilçe belediyelerine devredilebilir.*

b) *Büyükşehir belediyesi dışında kalan yerlerde ise belediyelere veya il özel idarelerine devredilebilir.*

*Birinci fıkraya göre sulama tesislerini devralan idareler bu tesisleri inşa maksatlarına uygun olarak işletmekle, bunların bakım ve onarım hizmetlerini yapmakla, proje alanında DSİ tarafından gerekli görülen sulama ve drenaj maksatlı ilave yapıları projelendirip inşa etmekle, rehabilitasyonunu yapmak veya yaptırmakla, bu Kanun gereğince tahakkuk ettirilecek varsa ortak işletmeye ait bedelleri ödemekle, sulama tesisinden faydalananlardan alınacak su kullanım hizmet bedelini Bakan tarafından tespit edilen en düşük ücret tarifesinden aşağı olmamak üzere belirlemekle görevlidir.*

***Sulama tesisleri, DSİ tarafından hizmet alımı suretiyle işlettirilebilir. ”***

3. 8. maddesiyle 6200 sayılı Kanun’a eklenen geçici 11. maddenin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

*“Geçici Madde 11-(Ek: 19/4/2018-7139/8 md.)*

*Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında bulunan ve arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri ile ilgili taşınır, taşıtlar, araçlar, gereçler ve malzemeler, yazılı ve elektronik ortamdaki her türlü kayıtlar ve diğer dokümanlar, ortofoto haritalar, mevcut sözleşmeler, protokoller, sözleşme ve protokollerle ilgili dava ve icra takipleri, bu görevlerin yürütülmesinde destek hizmeti sağlayan imalat ve motor atölyelerindeki makine ve teçhizat DSİ’ye devredilir. Devir işlemleri Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile DSİ tarafından oluşturulacak komisyon marifetiyle bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içerisinde tamamlanır. Komisyonun oluşumu ile çalışma usul ve esasları Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından belirlenir. DSİ, bu fıkra da belirtilen mevcut sözleşme ve protokollerden veya arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerinden kaynaklanan dava ve icra takipleri ile sulh başvurularına devir tarihini müteakiben halef olur. Hazinesinin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazlardan Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bu maksatla tahsis edilen taşınmazlar tahsis amacıyla kullanılmak üzere DSİ’ye tahsis edilebilir.*

*Birinci fıkraya göre, devralınan sözleşme ve protokollerden Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yürütülen ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla işlemleri devam eden arazi toplulaştırması işleri ile inşası devam etmekte olan tarla içi geliştirme hizmetlerine DSİ tarafından **son verilebilir.***

*... ”*

4. 10. maddesiyle yedinci cümlesi değiştirilen 6831 sayılı Kanun’un 9. maddesinin yedinci fıkrası şöyledir:

*“Ek fıkra: 5/11/2003-4999/4 md.) Orman tahdidi veya kadastrosu yapıp ilân edilerek kesinleşmiş yerlerde, vasıf ve mülkiyet değişikliği dışında aplikasyon, ölçü, çizim ve hesaplamalardan kaynaklanan yüzölçümü ve fennî hatalar tespit edildiğinde, bu hatalar Orman Genel Müdürlüğünün bilgisi ve denetimi altında orman kadastro komisyonlarınca düzeltilir. (Ek cümle: 19/4/2012-6292/13 md.) Düzeltme işlemleri en son ilan edilen çalışma esas alınarak yapılır. (Ek cümleler: 15/1/2009-5831/3 md.) 3402 sayılı Kadastro Kanununa göre kadastrasına başlanan çalışma alanlarında evvelce kesinleşmiş olan orman haritalarının kontrolü sonucunda tespit edilecek hesaplamalardan kaynaklanan yüzölçümü hataları 3402 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine göre oluşan kadastro ekibince düzeltilir. Diğer vasıf ve mülkiyet değişikliği dışında kalan aplikasyon, ölçü ve çizimden kaynaklanan yüzölçümü ve fennî hatalar ise kadastro müdürlüğünce mahalli orman kuruluşuna bildirilir. Bildirim tarihinden itibaren onbeş günlük süre içerisinde orman kadastro komisyonu görevlendirilir. Düzeltme, 10 uncu maddeye göre ilân olunur. (Değişik yedinci cümle: 19/4/2018-7139/10 md.) **İlan tarihinden itibaren otuz gün içinde düzeltmenin kaldırılması maksadıyla kadastro mahkemelerine, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemelere dava açılmadığı takdirde yapılan düzeltme kesinleşir. Düzeltmelerde 11 inci maddedeki hak düşürücü süre aranmaz.**”*

5. 11. maddesiyle 6831 sayılı Kanun’un değiştirilen 18. maddesi şöyledir:

*“Madde 18- (Değişik : 19/4/2018-7139/11 md.)*

*Devlet ormanlarında; arkeolojik kazı ve restorasyon yapılmasına ve bu alanların kullanımına, tarihi eserlerin restorasyonu ve korunması için gerekli tesislere, **odun kömürü, terebentin, katran, sakız gibi işletilmesinde ağaç kullanılan ocakların açılmasına, balık üretmek üzere tesis kurulmasına ve göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesislere ve yeraltında depolama alanı kurulmasına Orman Genel Müdürlüğünce bedeli alınarak yirmidokuz yıla kadar izin verilebilir. Bu süre sonunda her türlü bina ve tesis eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğü tasarrufuna geçer ve söz konusu bina ve tesisler Orman Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için kullanılabilir veya kiraya verilmek suretiyle değerlendirilebilir.***

*Genel bütçe kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşlarına bu madde kapsamında verilen izinlerden bedel alınmaz. Ancak bedelsiz izne konu tesisler de dâhil olmak üzere tesislerin; izin sahibince üçüncü kişilere kiralanması halinde orman sayılan alana isabet eden kira bedelinin yüzde ellisi her yıl Orman Genel Müdürlüğü bütçesine gelir kaydedilmek üzere ilgili muhasebe birimi hesabına izin sahibi tarafından yatırılır.*

*Yangın görmüş ormanlarla, gençleştirmeye ayrılmış veya ağaçlandırılan sahalarda birinci fıkradaki faaliyetlere hiçbir surette izin verilemez.”*

**6. 12. maddesiyle 6831 sayılı Kanun’un değiştirilen 30. maddesi şöyledir:**

*“Madde 30- (Değişik:19/4/2018-7139/12 md.)*

*Devlet ormanlarından elde edilen **dikili ağaç da dâhil** orman ürünlerinin piyasa satışlarında açık artırma esastır.*

*Kamu kurum ve kuruluşlarının ihtiyaçları ile lüzum ve fayda görülen veya acele olarak satış yapılmasını gerektiren hallerde, her türlü orman ürünü piyasa fiyatı üzerinden tahsisen satılabilir.*

***Amenajman plan verilerine uygun olarak dikili ağaç da dâhil orman ürünlerinin satışları beş yıllık süreleri geçmemek üzere, yıllara sâri olarak da yapılabilir.”***

**7. 13. maddesiyle birinci fıkrası değiştirilen 6831 sayılı Kanun’un 40. maddesi şöyledir:**

*“Madde 40-(Değişik: 23/9/1983 -2896/27 md.)*

*(Değişik birinci fıkra: 19/4/2018-7139/13 md.) Devlet ormanlarında yaptırılan ağaçlandırma, bakım, imar, kesme, toplama, taşıma, imal gibi orman işleri; işyerinin ve işyerinde çalışacakların hangi mülki hudut ve orman teşkilatı hudutları içerisinde kaldığına bakılmaksızın, öncelikle işyerinde veya civarındaki orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine ve işyerindeki köylülere veya işyeri civarındaki orman işlerinde çalışan köylülere, işyerine olan mesafeleri ile iş güçleri dikkate alınarak yaptırılır. **Ancak; ağaçlandırma faaliyetlerine ait arazi hazırlığı işlerinin makine gücü ile yapılmasının gerektiği hallerde bu fıkra hükümleri uygulanmaz.***

*Yapılacak işe yukarıda belirtilen kooperatiflerin ve köylülerin iş güçlerinin yeterli bulunmaması veya işe ehil olmamaları veya aşırı fiyat istemeleri veya işin dağıtımı veya yapılması ile ilgili konularda çözülmesi mümkün olmayan ihtilaflar çıkarmaları gibi hallerde, bu işler; işyerine civar olmayan orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine veya köylülere yaptırılabilmesi gibi taahhüt yolu ile de yaptırılabilir.*

*Bu işleri yapacak müteahhitlerden, işin mahiyet ve hacmine göre ormancı teknik eleman çalıştırmaları istenilir. Ayrıca bu taahhüde gireceklerden mali yeterlilik belgesi istenir.”*

8. 15. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un değiştirilen 72. maddesi şöyledir:

“Madde 72- (Değişik: 19/4/2018-7139/15 md.)

*Orman yangınlarını önleme ve söndürme işlerinde görevlendirilen işçilerin, orman yangın ekip bina ve yangın gözetleme kulelerinde bulunan sosyal tesisler ve lojmanlarda çalışma saatleri dışında geçirdiği süreler, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 63 üncü maddesinde düzenlenen çalışma süresinden sayılmaz. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin yapılacak fazla çalışma ve diğer hususlar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının görüşü alınarak, Orman Genel Müdürlüğüne hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.”*

9. 17. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'a eklenen ek 16. madde şöyledir:

“Ek Madde 16- (Ek: 19/4/2018-7139/17 md.)

*Orman ve Su İşleri Bakanlığınca, bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanına dönüştürülmesi de mümkün olmayan yerler ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte üzerinde yerleşim yeri bulunan ya da yerleşim yeri oluşturulması uygun olan taşlık, kayalık, verimsiz ve fiilen orman vasfı taşımayan alanlardan, Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca belirlenen alanlar, Bakanlar Kurulunca belirlenecek usul ve esaslara göre Orman Genel Müdürlüğüne orman sınırları dışına çıkartılarak tapuda Hazine adına tescil edilir. Orman sınırları dışına çıkartılan alanın iki katından az olmamak üzere Devletin hüküm ve tasarrufu altında veya Hazinesinin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazlar Orman Genel Müdürlüğüne orman tesis etmek üzere tahsis edilir.*

*Birinci fıkrada belirtilen alanlarda 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanununun 22 nci maddesinin kadastro su yapılmış olan yerlerin ikinci defa kadastroya tabi tutulamayacağına ilişkin hükmü uygulanmaz.*

*Birinci fıkra kapsamında orman sınırları dışına çıkarılacak alanların tespiti maksadıyla, Orman ve Su İşleri Bakanlığınca yeteri kadar orman kadastro komisyonu görevlendirilir ve bu tespit sırasında ilan süresi **bir hafta**, itiraz süresi **bir ay** olarak uygulanır.*

*Bu Kanunun 1 inci maddesine göre ilk defa yapılacak orman kadastro su uygulamasındaki işlemlere ilişkin sürelerde de **üçüncü fıkra hükümleri** uygulanır.*

*(Ek fıkra:21/12/2019-7201/2 md.) Bu madde hükümleri bu Kanunun 16 ncı, 17 nci ve 18 inci maddelerine göre izin verilen orman alanları ile 23 üncü, 24 üncü ve 25 inci maddelerine göre belirlenmiş özel statülü orman alanlarında, 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında sınırları tespit ve ilan edilen kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri, turizm merkezleri, turizm bölgeleri ve turizm alanlarında, Orman Genel Müdürlüğüne bina ve tesislerinin bulunduğu orman alanlarında, tohum bahçesi, tohum meşçeresi, gen koruma ormanlarında ve özel ağaçlandırma için tahsis edilmiş orman alanlarında uygulanmaz.”*

10. 22. maddesiyle 1053 sayılı Kanun'un 4. maddesine eklenen altıncı fıkra şöyledir:

“*(Ek fıkra: 19/4/2018-7139/22 md.) Bu Kanun kapsamında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan işler dolayısıyla Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ile belediyeler arasında imzalanan protokol uyarınca belediyeler tarafından borçlanılan tutarlara karşılık, bu belediyeler adına her ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılan paylardan 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanunun 7 nci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen kesintilerden*

sonra kalan kısımdan, **Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün talebi üzerine, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası Anonim Şirketi tarafından kesinti yapılarak** Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü hesabına takip eden ayın sonuna kadar aktarılır. Aktarılacak bu tutar, kesintiler düşüldükten sonra ilgili belediyeye gönderilecek tutarın %10'unu aşamaz.”

11. 26. maddesiyle 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesinin değiştirilen sekizinci fıkrası şöyledir:

“Değişik sekizinci fıkra: 19/4/2018-7139/26 md.) Tarafların bedelde anlaşamamaları halinde gerektiğinde hâkim tarafından onbeş gün içinde sonuçlandırılmak üzere yeni bir bilirkişi kurulu tayin edilir ve hâkim, tarafların ve bilirkişilerin rapor veya raporları ile beyanlarından yararlanarak adil ve hakkaniyete uygun bir kamulaştırma bedeli tespit eder. Mahkemece tespit edilen bu bedel, taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkının kamulaştırılma bedelidir. Tarafların anlaşması halinde kamulaştırma bedeli olarak anlaşılan miktar peşin ve nakit olarak, hak sahibi adına bankaya yatırılır. Tarafların anlaşamaması halinde hâkim tarafından kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen bedelin **idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden az olması durumunda hâkim tarafından tespit edilen bedel, fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedel, peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanı ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre hak sahibine verilmek üzere** mahkemece belirlenecek banka hesabına yatırılması ve yatırıldığına dair makbuzun ibraz edilmesi için idareye onbeş gün süre verilir. Kamulaştırma bu Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre yapılmış ise ilk taksitin yine peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, hak sahibi tespit edilememiş ise ileride ortaya çıkacak hak sahibine verilmek üzere 10 uncu maddeye göre mahkemece yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılması ve yatırıldığına dair makbuzun ibraz edilmesi için idareye onbeş gün süre verilir. Gereken hallerde bu süre bir defaya mahsus olmak üzere mahkemece uzatılabilir. İdarece, kamulaştırma bedelinin hak sahibi adına yatırıldığına, hâkim tarafından kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen bedelin **idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine veya hak sahibinin tespit edilemediği durumlarda ise ileride ortaya çıkacak hak sahibine verilmek üzere bloke edildiğine dair makbuzun ibrazı halinde mahkemece, taşınmaz malın idare adına tesciline ve kamulaştırma bedelinin hak sahibine ödenmesine karar verilir ve bu karar, tapu dairesine ve paranın yatırıldığı bankaya bildirilir. Tescil hükmü kesin olup, tarafların bedele ilişkin istinaf veya temyiz hakları saklıdır. İstinaf veya temyiz incelemesi sonucunda kesinleşen kamulaştırma bedeli, hak sahibine peşin ve nakit olarak ödenen tutardan daha az olması durumunda aradaki fark ilgisinden talep edilir. İdare tarafından hak sahibi adına yapılan ödeme tarihi ile geri ödemeye ilişkin yazının ilgisine tebliğ edildiği tarih arasındaki süre için faiz alınmaz.”**

12. 27. maddesiyle (1) bendi değiştirilen 2942 sayılı Kanun'un 11. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Kamulaştırma bedelinin tespiti esasları:

Madde 11- (Değişik: 24/4/2001 -4650/6 md.)

15 inci madde uyarınca oluşturulacak bilirkişi kurulu, kamulaştırılacak taşınmaz mal veya kaynağın bulunduğu yere mahkeme heyeti ile birlikte giderek, hazır bulunan ilgilileri de dinledikten sonra taşınmaz mal veya kaynağın;

...

ı) (Değişik: 19/4/2018-7139/27 md.) **Bu fıkroda belirtilen unsurlara göre tespit edilen arazi bedelinin yarısını geçmemek ve her bir ölçünün etkisi açıklanmak kaydıyla bedelin tespitinde etkili olacak diğer objektif ölçüleri,**

*Esas tutarak düzenleyecekleri raporda bütün bu unsurların cevaplarını ayrı ayrı belirtmek suretiyle ve ilgililerin beyanını da dikkate alarak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kabul edilen değerlendirme standartlarına uygun, gerekçeli bir değerlendirme raporuna dayalı olarak taşınmaz malın değerini tespit ederler.*

...”

**13. 28. maddesiyle üçüncü cümlesi değiştirilen 2942 sayılı Kanun’un 25. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:**

*“(Ek fıkra: 12/7/2013-6495/27 md.) Baraj, sulama şebekeleri ve boru hatları, karayolu, demiryolu, liman ve havaalanı gibi gelecek yıllara sari büyük projelerde kamu yararı kararı kamulaştırılacak taşınmazların bulunduğu mahalle ve/veya köy muhtarlığında on beş gün süre ile asılmak suretiyle ilan edilir. Kamu yararı kararının ilan süresinin bitiminden itibaren, kamulaştırılacak taşınmazlar üzerine yapılan sabit tesisler ile dikilen ağaçların bedeli, kamulaştırma bedelinin tespitinde dikkate alınmaz. (Değişik üçüncü cümle: 19/4/2018 -7139/28 md.) Taşınmazlardaki bu sınırlama ilan tarihinin bitiminden itibaren beş yıl olup, **bu süre Bakanlar Kurulu tarafından bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir.**”*

**14. 34. maddesiyle 3234 sayılı Kanun’a eklenen ek 1. madde şöyledir:**

*“Ek Madde 1- (Ek: 19/4/2018-7139/34 md.)*

*Orman muhafaza memuru ve orman mühendisi olarak atanacaklar, ilgili mevzuatı uyarınca yapılan merkezî sınav sonucuna göre, atanacak kadro sayısının **dört katına kadar** çağrılacak adaylar arasından sınav komisyonlarınca yapılacak **sözlü ve uygulamalı** sınav sonucuna göre belirlenir. Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Orman Genel Müdürlüğü tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.”*

**15. 35. maddesiyle 3402 sayılı Kanunu’nun 4. maddesine eklenen on üçüncü fıkra şöyledir:**

“

*(Ek fıkra: 19/4/2018-7139/35 md.) Orman tahdidi veya kadastrosu yapılarak kesinleşmiş orman haritalarında, tapuya tescil edilip edilmediğine bakılmaksızın düzeltmeyi gerektiren tutanak, pafta ve zemin uyumsuzluğunun tespit edilmesi halinde, orman işletme müdürlüğünce görevlendirilecek en az bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisi ile ilgili kadastro müdürlüğünce görevlendirilecek kontrol mühendisi veya mühendisin iştirak ettirildiği, bu Kanunun 3 üncü maddesine göre oluşturulacak kadastro ekibince orman sınır nokta ve hatları orman kadastro tutanakları esas alınmak suretiyle zemine aplane edilir. Tespit edilen uyumsuzluk yukarıda oluşturulan kadastro ekibince teknik mevzuatına uygun hale getirilir. Çalışma neticesinde bir zabıt düzenlenir ve bu zabıt, ekip görevlileri ile orman ve kadastro mühendisleri tarafından birlikte imzalanır. **Düzeltilme işlemi bu Kanunun 11 inci maddesine göre yapılacak askı ilanını müteakip kesinleşir.**”*

**16. 46. maddesiyle (j) bendi değiştirilen 6172 sayılı Kanun’un 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:**

*“Tanımlar*

*MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;*

...

*j) (Değişik:19/4/2018-7139/46 md.) Su kullanım hizmet bedeli tarifesi: Su kullanıcılarına suyun ulaştırılması, birliğin tüzel kişilik kazanmasından önce görev alanı içinde açılmış olan yeraltı suyu kuyuları ile yapılanlar da dâhil olmak üzere sulamadan dönen fazla suyun uzaklaştırılması, birliğin sorumluluğundaki sulama tesisinin mütemmim cüzü olan servis yolları için birlikçe yapılan yönetim, bakım ve onarım, yatırım geri ödeme, finansman, personel, mal ve hizmet alım ve enerji kullanım giderleri gibi her türlü gideri karşılayacak şekilde, **sulama birliklerince su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesinde asgari değer olarak alınan ve Bakan tarafından onaylanan tarifeyi,***

...

*ifade eder.”*

**17. 47. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un başlığı ile birlikte değiştirilen 9. maddesi şöyledir:**

*“Başkanlığın oluşumu ve başkanın görev ve yetkileri*

*MADDE 9- (Değişik: 19/4/2018-7139/47 md.)*

*(1) Başkanlık, başkan ve başkanlık hizmetlerini yürüten diğer personelden oluşur.*

*(2) Başkan, DSİ’nin teklifi üzerine Bakan tarafından kamu personeli arasından dört yıla kadar görevlendirilir. Süresi sona eren Başkanın yeniden görevlendirilmesi mümkündür.*

*(3) Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:*

*a) Kanun, birlik ana statüsü ve ilgili mevzuatla verilen görevleri yapmak, yetkileri kullanmak ve birliği temsil etmek ve yönetmek.*

*b) Birlik adına yapılacak sözleşme esaslarını tespit etmek, satın alma, işletme, bakım ve onarım hizmetleri ve yeni tesis ve rehabilitasyon ya da yenileme çalışmaları ile diğer işlerin bir komisyon marifetiyle ihaleyle üçüncü kişilere yaptırılmasına ve DSİ’nin onayıyla borç kullanımına karar vermek.*

*c) Birliğin yıllık su kullanım hizmet bedelini asgari su kullanım hizmet bedeli tarifesinden az olmamak üzere belirlemek ve onay için DSİ Bölge Müdürüne sunmak.*

*ç) Bütçe teklifini ve çalışma programını DSİ’ye sunmak, bütçeyi uygulamak ve kesin hesabını yapmak.*

*d) Birlik bütçesinin tahsilat ve ödemeleri ile harcama kalemleri arasında aktarma yapmak.*

*e) Katılım paylarını, su kullanım hizmet bedeli ve para cezalarını tahsil etmek, birliğin alacaklarının takibini zamanında yapmak.*

*f) DSİ’nin onayını aldıktan sonra araç, gereç ve iş makinesi temin etmek.”*

**18. 48. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un değiştirilen 12. maddesi şöyledir:**

*“Ceza hükümleri*

MADDE 12- (Değişik: 19/4/2018-7139/48 md.)

(1) **Başkan tarafından;**

a) Hazırlanan su dağıtım planında belirtilen zaman veya süre dışında sulama yapan birlik üyelerine suladığı her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katına kadar, bu fiillerin tekrarı halinde her defasında ayrı ayrı olmak üzere dört katına kadar,

b) Sulama beyannamesi vermeden ya da eksik beyanname ile sulama yapan birlik üyelerine, suladığı her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katına kadar,

c) Birlik görev alanı dışında kalan su kullanıcılarına, izinsiz olarak suladıkları her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katına kadar,

idari para cezası verilir.

(2) Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları, tebliğinden itibaren bir ay içerisinde birliğe ödenir.”

19. 50. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un değiştirilen 20. maddesi şöyledir:

“Birlik tüzel kişiliğinin sona ermesi

MADDE 20- (Değişik: 19/4/2018-7139/50 md.)

(1) **Birliğin amacına ulaşamayacağının tespit edilmesi durumunda birlik, DSİ’nin teklifi üzerine Bakan onayı ile feshedilir.**

(2) **Birliğin tasfiyesi DSİ tarafından yürütülür. Tasfiyenin usul ve esasları çerçeve ana statü ile düzenlenir.**

(3) Tüzel kişiliği sona erdirilen sulama birlikleri tarafından işletilen sulama tesisleri hakkında 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.”

20. 51. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’a eklenen ek 1. madde şöyledir:

“EK MADDE 1- (Ek: 19/4/2018-7139/51 md.)

(1) Birlik görev alanında yer alan her su kullanıcısı gerçek ve tüzel kişi sulama tesisinden faydalanabilmek için o birliğe üye olmak zorundadır.

(2) İlk üyelik kaydı sırasında bir defaya mahsus olmak üzere **DSİ’nin belirlediği** katılım payı tahsil edilir.

(3) Birlik üyeleri birlik tarafından tahakkuk ettirilen su kullanım hizmet bedelini ve borçlarını düzenli olarak ödemek, birlik tarafından su yetersizliğine bağlı olarak yapılan ekim planlamasına uymak, sulama planlaması ve su dağıtım ve münavebe programlarına katılmak, arazisi üzerinde yer alan sulama tesisini korumak, kişisel kusurlarından dolayı meydana gelen zararları gidermek, aksi takdirde bu zararları gidermek için birliğin yapacağı her türlü harcamayı birliğe ödemek, birliğin sorumluluğunda olan tesisler ile kullanılan her türlü ekipmana zarar vermemek, zarar verilmesi durumunda bu zararı tazmin etmek, birliğin sorumluluğunda olan tesisler üzerinde yapılan işletme, bakım ve onarım çalışmaları için arazisine girilmesine izin vermek ve sulama tesisinden faydalanma sözleşmesini imzalamak zorundadır.

(4) *Su kullanıcısı olma vasfını kaybedenlerin üyelikleri resen sonlandırılır.*

(5) *Birlikler gelirlerini, birlik ana statüsünde belirtilen usul ve esaslara uygun olarak tahsil eder. Birlikler vadesinde ödenmeyen alacaklarını genel hükümlere göre tahsil eder.*

(6) *Birlik görev alanı dışında kalan su kullanıcılarından, suladıkları her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katı ücret alınır.*

(7) **Birliğe Bakan tarafından görevlendirilen kamu personeli Başkan,** görevlendirme süresince kurumundan aylıklı izinli sayılır ve kadrosuna bağlı olarak ödenen her türlü aylık, mali ve sosyal haklarının kurumu tarafından ödenmesine devam olunur. Bu şekilde görevlendirilenlere, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın, sulama birliği hizmet alanı 1.000 hektara kadar olanlar için (10.000) gösterge rakamının, 1.000 hektar dâhil 10.000 hektara kadar olanlar için (15.000) gösterge rakamının ve 10.000 hektar ve fazla olanlar için (20.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda her ay huzur hakkı ödenir. Başkana ödenecek huzur hakkı prime esas kazanca dâhil edilmez

(8) Yapılan denetimler sonucunda maksadına ulaşamayacağı tespit edilen sulama birlikleri, sulama tesislerinden beklenen faydanın ve sürdürülebilir işletme yönetiminin sağlanabilmesi maksadıyla ve **DSİ'nin gerekli görmesi halinde Bakan onayıyla bu birliklerden birinin tüzel kişiliği altında birleştirilebilir.** Birleşmeye dâhil edilen sulama birliklerinden fesholunan birlik veya birliklerin tüzel kişiliği, Bakan onayı tarihi itibarıyla kendiliğinden sona erer. Birleşmenin onay tarihinden itibaren bir ay içerisinde, bünyesinde birleştirme işlemi yapılan birliğin ana statüsünde bu birlik tarafından gerekli değişiklikler yapılarak Bakanlığa sunulur. Birleştirme öncesi birliğe üye olan su kullanıcılarının birlik üyelikleri, birleşmeden sonra da devam eder. Birliklerde görev yapanların, birleştirme öncesine ait mali ve cezai sorumlulukları devam eder. Fesih işlemleri sonucu tüzel kişiliği sona eren birliklerin personeli, taşınır ve taşınmaz malvarlığı, hakları, borç ve alacakları bünyesinde birleştirme işlemi gerçekleştirilen birliğe geçer.”

21. 52. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’a eklenen geçici 2. madde şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 2- (Ek: 19/4/2018-7139/52 md.)

(1) *Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla mevcut birliklerin tüzel kişiliği devam eder. Bu birliklerden kuruluş amacına ulaşamayacağı tespit edilenler DSİ'nin teklifi üzerine Bakan onayı ile feshedilir. Bu durumda 20 nci maddedeki hükümler uygulanır.*

(2) *Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla birlik organları hiçbir işleme gerek kalmaksızın feshedilmiş sayılır. Fesih tarihine kadar yapılmış olan iş ve işlemlerden bu tarihe kadar görev yapan birlik başkanı ile yönetim kurulu ve denetim kurulu üyeleri cezai ve mali olarak sorumludur.*

(3) *Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç altı ay içinde birlik başkanlarının görevlendirmesi yapılır. Bu görevlendirmeler yapılıncaya kadar mevcut birlik başkanlarının görevleri mevcut mali haklarıyla devam eder*

(4) *Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde birlikler önceki dönemlerde yürütülen faaliyetlere ilişkin olarak mali yönden Maliye Bakanlığının denetimine tabi tutulur ve bu denetim sonucunda düzenlenecek raporların bir örneği Bakanlığa gönderilir. Birliğin zarara uğratıldığına tespit edilmesi halinde feshedilmiş organlarda görev alanlardan sorumluluğu bulunanlar hakkında Bakanlıkça gerekli işlem tesis edilir.*

*(5) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren birliklere yeni personel alımı DSİ'nin iznine tabidir. Ancak daimi personel sayısı bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihteki daimi personel sayısını hiçbir surette geçemez.”*

22. 53. maddesi şöyledir:

**“MADDE 53- 8/3/2011 tarihli ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Birlik meclisince kabul edilen” ibaresi, 11 inci maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendinde yer alan “Birlik meclisi kararı” ibaresi madde metninden çıkarılmış, 14 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları ile 4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 13 üncü, 17 nci ve 19 uncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.”**

## **II. İLK İNCELEME**

### **A. E.2018/104 sayılı Başvuru Yönünden**

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 5/7/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

### **B. E.2019/64 sayılı Başvuru Yönünden**

2. İçtüzük hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Hasan Tahsin GÖKCAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun katılımlarıyla 30/5/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

3. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmayla yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4. Başvuru kararında itiraz konusu kurallardan birini 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesinin sekizinci fıkrasının yedinci cümlesinin “...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine veya hak sahibinin tespit edilemediği durumlarda ise ileride ortaya çıkacak...” bölümü oluşturmaktadır.

5. Hâkim tarafından kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen bedelin idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması hâlinde mahkemece, taşınmaz malın idare adına tesciline karar verilebilmesi için gerçekleştirilmesi gereken koşulu öngören itiraz konusu anılan kural, hak sahibinin belirli olduğu durumların yanı sıra hak sahibinin tespit edilemediği hâlleri de

kapsamaktadır. Bakılmakta olan davada ise hak sahibinin belirli olması nedeniyle kuralda yer alan “...veya hak sahibinin tespit edilemediği durumlarda ise ileride ortaya çıkacak...” ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

6. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin 10/4/2019 tarihli ve E.2018/156, K.2019/22 sayılı kararı 14/5/2019 tarihli ve 30774 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Anılan kararda 2942 sayılı Kanun’un 4650 sayılı Kanun’un 6. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen 11. maddesinin birinci fıkrasının 7139 sayılı Kanun’un 27. maddesiyle değiştirilen (1) bendinde yer alan “...arazi bedelinin yarısını geçmemek ve...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline, “...arazi bedelinin yarısını geçmemek ve...” ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan, aynı bentte yer alan “Bu fıkra da belirtilen unsurlara göre tespit edilen...” ibaresinin de 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline karar verilmiştir. Bu kapsamda 2942 sayılı Kanun’un 4650 sayılı Kanun’un 6. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen 11. maddesinin birinci fıkrasının 7139 sayılı Kanun’un 27. maddesiyle değiştirilen (1) bendinde yer alan “Bu fıkra da belirtilen unsurlara göre tespit edilen arazi bedelinin yarısını geçmemek...” bölümüne yönelik iptal talebinin konusunun kalmadığı anlaşılmıştır.

7. Açıklanan nedenlerle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun;

**A.** 10. maddesinin 19/4/2018 tarihli ve 7139 sayılı Kanun’un 26. maddesiyle değiştirilen sekizinci fıkrasının;

**1.** Dördüncü cümlesinin “...fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedel, peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanı ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre...” bölümünün esasının incelenmesine,

**2.** Yedinci cümlesinin “...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine veya hak sahibinin tespit edilemediği durumlarda ise ileride ortaya çıkacak...” bölümünde yer alan;

**a.** “...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine...” ibaresinin esasının incelenmesine,

**b.** “...veya hak sahibinin tespit edilemediği durumlarda ise ileride ortaya çıkacak...” ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

**B.** 11. maddesinin birinci fıkrasının 7139 sayılı Kanun’un 27. maddesiyle değiştirilen

(1) bendinin “Bu fıkra da belirtilen unsurlara göre tespit edilen arazi bedelinin yarısını geçmemek...” bölümü 10/4/2019 tarihli ve E.2018/156, K.2019/22 sayılı kararla iptal edildiğinden, konusu kalmayan bu bölüme ilişkin itiraz başvurusu hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

### **III. BİRLEŞTİRME KARARI**

8. 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun 10. maddesinin 19/4/2018 tarihli ve 7139 sayılı Kanun’un 26. maddesiyle değiştirilen sekizinci fıkrasının;

**A.** Dördüncü cümlesinin “...fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedel, peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanı ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre ...” bölümünün,

**B.** Yedinci cümlesinde yer alan “...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine...” ibaresinin,

iptallerine karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2019/64 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2018/104 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2018/104 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 30/5/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

#### **IV. ESASIN İNCELENMESİ**

9. Dava dilekçesi ile başvuru kararı ve ekleri, Raportör Cengiz ERTEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava ve itiraz konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

**A. Kanun’un 2. Maddesiyle 6200 Sayılı Kanun’un 2. Maddesinin (r) Bendine Eklenen İbarede Yer Alan “...uygun görülenleri...” İbaresinin İncelenmesi**

10. 6200 sayılı Kanun’un dava konusu kuralın yer aldığı 2. maddesi 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 69. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

11. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibareye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

**B. Kanun’un 7. Maddesiyle 6200 Sayılı Kanun’a Eklenen Ek 9. Maddenin Üçüncü Fıkrasında Yer Alan “...ya da maliklerin muvafakati aranmaksızın zorunlu...” İbaresinin, Dördüncü Fıkrasının, Beşinci Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan “...hak sahiplerinin iznine tabi değildir.” İbaresinin, Yedinci Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan “...şahsen tebliğ edilmiş sayılır.” İbaresinin, Sekizinci Fıkrasının Üçüncü Cümlesinde Yer Alan “...üçer aylık vadeli...” ve “...malikin iznine tabi olmaksızın...” İbareleri ile On Beşinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin “...veya bu madde kapsamında değerlendirmek üzere kamulaştırabilir.” Bölümünün İncelenmesi**

**1. 6200 Sayılı Kanun’a Eklenen Ek 9. Maddenin Üçüncü Fıkrasında Yer Alan “...ya da maliklerin muvafakati aranmaksızın zorunlu...” İbaresini**

##### **a. Genel Açıklama**

12. Dava konusu kuralın da yer aldığı fıkrada Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) tarafından Cumhurbaşkanı kararı ile isteğe bağlı ya da maliklerin muvafakati aranmaksızın zorunlu arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri yapılabileceği veya yaptırılabilceği öngörülmektedir.

13. Ülkemizde tarım arazileri çeşitli nedenlerle küçülmüş, parçalara bölünmüş, verimlilik ve elde edilen gelir, olması gerekenin çok altında kalmıştır. Tarım işletmelerinin sahip olduğu

arazilerin ekonomik işletme büyüklüklerinin istenilen düzeyin altına düşmesi, ekonomik tarım yapılmasını engellemektedir. Bunu önlemenin yolu ise arazi toplulaştırması denilen çalışmanın yapılmasıdır.

14. 6200 sayılı Kanun'un ek 9. maddesinin birinci fıkrasında arazi toplulaştırmasının amacı *"Arazilerin tabii ve suni etkilerle bozulmasının ve parçalanmasının önlenmesi, parçalanmış arazilerde ise tabii özellikleri, kullanım bütünlüğü ve mülkiyet hakları gözetilerek birden fazla arazi parçasının birleştirilip ekonomik, ekolojik ve toplumsal yönden daha işlevsel yeni parsellerin oluşturulması ve bu parsellerin arazi özellikleri ve alanı değerlendirilerek kullanım şekillerinin belirlenmesi ile köy ve arazi gelişim hizmetlerinin sağlanması..."* olarak açıklanmaktadır.

15. 22/11/1984 tarihli ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu'nun 1. maddesinin (c) bendinde de ekonomik üretime imkân vermeyecek şekilde parçalanmış tarım topraklarının gerektiğinde ve imkânlar ölçüsünde genişletilmesi suretiyle toplulaştırılması, tarım arazisinin ailenin geçimini sağlamaya ve aile iş gücünü değerlendirmeye yeterli olmayacak derecede parçalanmasının ve küçülmesinin önlenmesi bu Kanun'un amaçları arasında gösterilmiştir. Böylece sulanabilen tarım topraklarının verimli bir şekilde kullanılmasının sağlanması için uygun büyüklükte tarım işletmelerinin oluşturulması, toprakların parçalanmasının önlenmesi ve parçalanmış toprakların toplulaştırılması hedeflenmiştir.

16. 3083 sayılı Kanun'un 6. maddesinin birinci fıkrasında da kurala benzer şekilde *"Bu Kanunda belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere uygulama alanlarında ilgili kuruluşça, isteğe bağlı veya maliklerin muvafakatı aranmaksızın arazi toplulaştırılması yapılabilir"* hükmü yer almaktadır.

17. Tarla içi geliştirme hizmeti ise 7/2/2019 tarihli ve 30679 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği'nin 4. maddesinin (11) bendine göre *"Sulama, drenaj, toprak koruma, toprak ıslahı, tesviye, anların kaldırılması ile ağaç, çalı temizleme, taş toplama, tarla içi yolları, dere ıslahı ve sanat yapıları gibi arazi geliştirme hizmetlerini"* ifade etmektedir.

#### **b. İptal Talebinin Gerekçesi**

18. Dava dilekçesinde özetle; ülkemizde tarım arazilerinin miras yoluyla aşırı bölündüğü ve ailelerin geçinmesi için yeterli olmadığı, bu nedenle kırsal alanlardan kentlere yoğun bir göçün yaşandığı bilinmekle birlikte tek geçim kaynakları çiftçilik olan ve zorlukla geçinen kişilerin arazilerinin toplulaştırma suretiyle ellerinden alınmasının bu kişileri ve ailelerini yoksulluğa sürükleyeceği, toplulaştırmanın amacının tarım arazilerinin daha verimli kullanılmasını sağlamak olsa da toplulaştırma yoluyla bireyin tek geçim kaynağı olan toprağının elinden alınarak yerine daha verimsiz ya da onun ihtiyaçlarına uymayan bir toprak verilmesinin o kişinin yaşamını sürdürmesini zorlaştıracağı, arazi toplulaştırması ve geliştirmesi uygulamalarının gönüllülük esasına göre gerçekleştirilmesi gerektiği; yapısı, konumu, verimliliği, su kaynaklarına yakınlığı gibi nedenlerle arazilerin değerlerinde büyük farklılıklar olabileceği gibi toplulaştırmalarda değer bakımından arazileri eşleştirmenin ya da sahip olunan arazilerin nitelikleri ve büyüklükleri itibarıyla tek bir büyük parçaya dönüştürülmesinin imkânsız olabileceği, bireylerin toplulaştırmayı çeşitli nedenlerle de tercih etmeyebileceği, Anayasa'ya göre mülkiyet hakkının ancak kamu yararı gerekçesiyle sınırlanabileceği, kamu yararı gerekçesiyle de olsa mülkiyet hakkına yönelik sınırlamanın ölçüsüz olamayacağı, kural ile arazi toplulaştırma ve geliştirme uygulamalarının maliklerin muvafakatı aranmaksızın yapılmasının mümkün kılındığı, zorunlu arazi toplulaştırması işlemleriyle kişilerin mülkiyet hakkının ölçüsüz olarak sınırlandığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

**c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

19. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

20. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir"* denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Mülkiyet hakkı, kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, ürünlerinden yararlanma ve tasarruf imkânı veren bir haktır.

21. Malikin rızası alınmaksızın mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinin sınırlandırılması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder. Arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetleri de idareye arazilerin parçalanmasını önleme, parçalanmış arazileri birleştirme ve kullanım şekillerini belirleme yetkisi tanırken malikin dilediği gibi tasarruf etme, kullanma ve yararlanma yetkilerini sınırlamaktadır. Bu yönüyle dava konusu kuralla malikin izni olmaksızın arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetinin yapılmasının mülkiyet hakkına bir sınırlama getirdiği açıktır.

22. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz"* denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren kanuni düzenlemelerin Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun olması ve ölçülü olması gerekir.

23. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, söz konusu hakkın kamu yararı amacıyla sınırlanabileceği öngörülmüştür. Maddede ayrıca mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı da belirtilmiştir.

24. Anayasa'nın *"Toprak mülkiyeti"* başlıklı 44. maddesinin birinci fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinde *"Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır. Kanun, bu amaçla, değişik tarım bölgeleri ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini tespit edebilir."* hükümlerine yer verilmiştir. Anayasa'nın anılan hükümlerine göre devlete, toprağın verimli olarak işletilmesini sağlama, yeterli toprağı olmayan çiftçileri topraklandırma, tarım işletmelerinin uygun büyüklüklerini belirleme, tarım arazilerini gruplandırma, toprağın bölünmesini önleme, tarım topraklarını koruma ve geliştirme ödevleri yüklenmiştir. Söz konusu maddeyle devlete yüklenen ödevler kapsamında, tarım topraklarının iyileştirilmesi ve korunması amacıyla mülkiyet hakkının sınırlanması mümkündür.

25. Dava konusu kuralın da yer aldığı fıkra, arazi toplulaştırmasının ve tarla içi geliştirme hizmetinin malikin rızası olmadan yapılabilmesine imkân tanımaktadır. Toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri, yukarıda değinildiği üzere, arazilerin parçalanmasını önleme, parçalanmış arazileri birleştirme ve arazilerin kullanım biçimlerini belirleme gibi yetkileri içermektedir. Tarım arazisinin ailenin geçimini sağlamaya ve aile iş gücünü değerlendirmeye yeterli olmayacak derecede parçalanmasının ve küçülmesinin önlenmesinde, parçalanmış arazilerde ise tabii özellikleri, kullanım bütünlüğü ve mülkiyet hakları gözetilerek birden fazla arazi parçasının birleştirilip ekonomik, ekolojik ve toplumsal yönden daha işlevsel bir büyüklüğe kavuşmasında ve özellikleri ile alanı değerlendirilerek bu arazilerin kullanım şekillerinin belirlenmesinde kamu yararının bulunduğu gözetildiğinde kuralın mülkiyet hakkını kamu yararı amacıyla sınırladığının kabulü gerekir. Bu kapsamda mülkiyet hakkının kuralla sınırlanması suretiyle ulaşılmak istenen amaç ile

bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

26. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılacak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

27. Malikin rızası aranmaksızın arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri yapılabilmesinin sebep olduğu sınırlamanın, tarım arazilerinin aile geçimini sağlamaya ve aile iş gücünü değerlendirmeye yeterli olmayacak derecede parçalanmasını ve küçülmesini önlemek, birden fazla arazi parçasının birleştirilerek ekonomik, ekolojik ve toplumsal yönden daha işlevsel bir büyüklüğe kavuşmasını ve bu arazilerin en fazla verim elde edilecek şekilde kullanılmasını sağlamak biçimindeki amaçlar bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

28. Arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetleri kapsamında yapılacak işlemlere karşı iptal talebiyle yargı yoluna başvurulabilmesi idarenin keyfî müdahalelerine karşı önemli bir güvence teşkil etmektedir. Nitekim 6200 sayılı Kanun'un ek 9. maddesinin dokuzuncu fıkrasında arazi toplulaştırması işlemlerine ilişkin olarak açılan davaların ilgili mahkemeler tarafından öncelikle görüşülerek neticelendirileceği hüküm altına alınmıştır. Bunun yanı sıra yine anılan maddenin sekizinci fıkrasında arazi toplulaştırması sebebiyle kısıtlama getirilen alanlarda ürün ve müttemim cüzlere verilecek zarar ile taşınmaz sahiplerine yeni parseller teslim edilene kadar kısıtlama getirilen alanlarda doğabilecek gelir kayıplarının arazi toplulaştırmasını yürüten idare tarafından karşılanacağı, on birinci fıkrası uyarınca katılım payı dışında ihtiyaç duyulan arazilerin ancak kamulaştırma yoluyla temin edileceği ifade edilmiştir. Bu çerçevede arazi toplulaştırmasının amaçları ve Kanun'da yer alan diğer güvenceler dikkate alındığında sınırlamanın kamu yararı ile bireylerin mülkiyet haklarının korunması arasındaki adil dengeyi bozmadığı, kuralın orantılı, dolayısıyla ölçülü bir sınırlama öngördüğü anlaşılmaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

## **2. 6200 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 9. Maddenin Dördüncü Fıkrası**

30. 6200 sayılı Kanun'un ek 9. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "*Bakanlar Kurulu...*" ibaresi 703 sayılı KHK'nın 69. maddesiyle "*Cumhurbaşkanı...*" şeklinde değiştirilmiştir. Dava konusu kural "*Bakanlar Kurulu kararı, arazi toplulaştırması ve diğer işlemler yönünden kamu yararı kararı sayılır.*" şeklinde olup kuralın "*Cumhurbaşkanı...*" olarak değiştirilen "*Bakanlar Kurulu...*" ibaresi dışında kalan bölümüne ilişkin olarak bağımsız bir anayasal denetim yapılmasına imkân bulunmamaktadır.

31. Açıklanan nedenle konusu kalmayan fıkraya ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

## **3. 6200 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 9. Maddenin Beşinci Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...hak sahiplerinin iznine tabi değildir." İbaresini**

### **a. İptal Talebinin Gerekçesi**

32. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralı da içeren cümlede arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri uygulanacak arazi üzerinde DSİ veya proje idaresi tarafından

yapılacak fiilî uygulamaların hak sahiplerinin iznine tabi olmadığına hükme bağlandığı, bu fiilî uygulamaların maliklerin ya da hak sahiplerinin tasarruf yetkisini sınırladığı, kuralın yer aldığı aynı fıkarda DSİ ya da proje idaresinin tarımsal faaliyetleri kısıtlamaya yetkili olduğu hükmüne yer verildiği, bu uygulamaların malikin veya hak sahibinin araziden yararlanmasını sınırlandıracağı ve arazinin değerini düşüreceği, bu tür kısıtlamalar için malikin veya hak sahibinin izninin aranmamasının ve bu uygulamaların ne tür bir kamu yararına hizmet ettiğinin belirtilmemesinin mülkiyet hakkına ölçüsüz bir müdahale oluşturduğu belirtilerek kuralın Anayasanın 35. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

#### **b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

33. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

34. Kuralın da yer aldığı cümlede arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri uygulanacak arazi üzerinde DSİ veya proje idaresi tarafından yapılacak fiilî uygulamaların hak sahiplerinin iznine tabi olmadığı öngörülmekte olup “...*hak sahiplerinin iznine tabi değildir.*” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

35. Fıkarda yer alan “*proje idaresi*”, Arazi Toplulaştırması ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği'nin 4. maddesinin (cc) bendine göre DSİ'nin iznine tabi olarak hizmet konuları ile ilgili arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerini yürütmeye yetkili DSİ dışındaki kurum ve kuruluşları ifade etmektedir. Proje idarelerinin statüsü, kamu tüzelkişiliğine sahip olup olmadıkları ise madde metninde açık bir şekilde belirtilmemiştir.

36. 6200 sayılı Kanun'un ek 9. maddesinin beşinci fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesi, anılan maddenin üçüncü fıkrasındaki arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin maliklerin muvafakati aranmaksızın zorunlu olarak yapılabilmesine ilişkin düzenlemenin bir uzantısı niteliğindedir. Nitekim toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri uygulanacak arazide maliklerin muvafakatının aranmaması bu araziler üzerinde yapılacak fiilî uygulamaların da hak sahiplerinin iznine tabi olmaması sonucuna yol açacaktır. Bu itibarla 7139 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle 6200 sayılı Kanun'a eklenen ek 9. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan “...*ya da maliklerin muvafakati aranmaksızın zorunlu...*” ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

37. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

#### **4. 6200 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 9. Maddenin Yedinci Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan “...*şahsen tebliğ edilmiş sayılır.*” İbaresini**

##### **a. İptal Talebinin Gerekçesi**

38. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın da yer aldığı fıkra uyarınca arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme işlemleri yapılırken bu işlemlerden etkilenecek taşınmaz sahiplerine herhangi bir tebligat yapılmayacağı, ilgili duyuruların işlemi yapan DSİ veya özel proje idaresinin internet sayfalarında ilan edileceği ve ilgili köy ya da mahalle muhtarlığında askıya çıkarılacağı, bu şekilde yapılan ilanların ise ilgili kişilere kurala göre şahsen tebliğ edilmiş sayılacağı, bu işlemlere karşı itiraz edebilmeleri ve gerektiğinde dava açabilmeleri için ilgililerin işlemlerden haberdar olmalarını teminen işlemlerin maliklere tebliğinin gerektiği, günümüzde tapu kayıtlarının büyük ölçüde elektronik ortama aktarılmış olması nedeniyle arazi toplulaştırması işlemlerinden etkilenecek taşınmazların sahiplerini ve bunların adreslerini belirlemenin zor

olmadığı, ilgili işlemleri maliklere tebliğ etmenin de herhangi bir zorluğa yol açmayacağı, kişileri DSİ'nin ve özel proje idarelerinin internet sayfalarını takip etmeye zorunlu tutmanın doğru olmadığı, bu nedenle burada yapılacak ilanın kişilere tebliğ olarak kabul edilmemesi gerektiği, Anayasa uyarınca idarenin işlemlerinin yazılı tebliğinin zorunlu olduğu, bu tebliğde aynı zamanda işleme karşı başvuru yollarının ve sürelerinin de bildirilmesi gerektiği, bu itibarla kişilerin temel haklarına müdahale eden işlemlere karşı hak arama özgürlüklerinin ve başvuru imkânının ortadan kaldırıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 36., 40. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

#### **b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

39. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

40. 6200 sayılı Kanun'un ek 9. maddesinin yedinci fıkrasının birinci cümlesinde arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri muhtevasında yapılacak duyuruların DSİ veya özel arazi toplulaştırmasını gerçekleştiren proje idaresinin internet sayfalarında ve ayrıca köy veya mahalle muhtarının çalışma yerinde otuz gün süre ile ilan ettirileceği belirtilmiştir. Anılan maddenin ikinci cümlesinde ise bu madde gereğince yapılan ilanların, ilgili gerçek kişilere, kamu ve özel hukuk tüzelkişilerine şahsen tebliğ edilmiş sayılacağı öngörülmüş olup söz konusu cümlede yer alan "...*şahsen tebliğ edilmiş sayılır.*" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır. Maddenin yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde de arazi toplulaştırması sonuçlarına karşı tescil tarihinden itibaren on yıl içinde dava açılabilmesi hükmüne bağlanmıştır.

41. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir*" hükmüne yer verilmiştir. Bu maddede düzenlenen hak arama hürriyeti, mahkemeye erişim hakkını da içermektedir.

42. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyumsuzluğun bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir.

43. Tebligat; yetkili makamlarca birtakım hukuki işlemlerin, bu işlemin hukuki sonuçlarından etkilenmeleri söz konusu olan kişilere kanuna uygun şekilde bildirim ve bu bildirimin usulüne uygun olarak yapıldığının belgelendirilmesi işlemidir. İşlemlerin kendilerine bağlanan hukuki sonuçları doğurabilmesi için muhatabına bildirilmesi gerekir. Tebligat, Anayasa'da güvence altına alınmış olan iddia ve savunma hakkının tam olarak kullanılabilmesinin ve bireylere tanınan hak arama hürriyetinin önemli güvencelerinden biridir.

44. Dava konusu kural, arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetleri kapsamında yapılacak duyuruların ilan edilmesini şahsen tebliğ edilmiş saymaktadır. Söz konusu işlemlerin sonuçlandırılıp tescil edilebilmesi için bir an önce ilgililere tebliğ edilmesi gerekmektedir. Kuralın yer aldığı fıkranın son cümlesine göre arazi toplulaştırması sonuçlarına karşı tescil tarihinden itibaren on yıl içinde dava açılabilir. Dolayısıyla idari sayılabilecek söz konusu işlemlerin kesinleştirilmesi için getirilen ilan yoluyla tebligat usulünün dava açma süresiyle de bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla bireylerin arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerinden otuz gün süreyle ilan yoluyla haberdar edilmelerini öngören kural hak arama hürriyeti yönünden bir sınırlama teşkil etmektedir. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve

özgürlüklere getirilen sınırlamanın Anayasanın ilgili maddesinde belirtilen sebeplere uygun ve ölçülü olması gerekir.

45. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama hürriyeti için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu düşünülemez. Anayasa Mahkemesi kararlarında, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

46. Dava konusu kuralın Anayasa'nın 44. maddesi uyarınca devlete yüklenen, toprağın verimli olarak işletilmesini koruma ve geliştirme ödevi çerçevesinde arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin bir an önce sonuçlandırılarak kesinleştirilmesini sağlamak amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kuralın anayasal anlamda meşru bir amaca dayalı olarak mahkemeye erişim hakkını sınırladığı görülmektedir. Ancak sınırlamanın meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp ölçülü olması da gerekmektedir.

47. Arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetlerine ilişkin duyuruların ilanen tebliğ edilmesinin söz konusu faaliyetlerin bir an önce sonuçlandırılması amacına ulaşma bakımından *elverişli* bir araç olmadığı söylenemez. Kuralda belirtilen faaliyetler için yapılan ilanlar, kadastro veya orman kadastro çalışmaları olduğu gibi bir veya birden fazla köyü ya da mahalleyi, dolayısıyla yüzlerce/binlerce parseli ve kişiyi ilgilendirebilecektir. Bu türden geniş alanları ve çok sayıda kişiyi ilgilendiren çalışmalar bakımından her bir kişiye tek tek şahsen tebligat yapılabilmesi bu çalışmaların sonuçlandırılabilmesini önemli ölçüde geciktirebilir. Bu nedenle ilanen tebligat yapılmasının yukarıda değinilen sınırlandırma sebebi bakımından *gerekli* olduğu da söylenebilir. Arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetleriyle mülkten yoksun bırakma sonucuna yol açmadığı ve ilanen tebligat sonrası yapılacak tescilden itibaren on yıl içinde dava açılabilmesi dikkate alındığında söz konusu işlemlerin bir an önce sonuçlandırılarak kesinleştirilmesi için ihtiyaç duyulan ilanen tebliğ usulünün dava açmayı aşırı derecede zorlaştırmadığı da açıktır. Bu çerçevede kuralla bireyin hakları ile kamu yararı arasındaki makul dengenin gözetildiği, dolayısıyla kuralın hak arama hürriyeti yönünden ölçüsüz bir sınırlama niteliği taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

48. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*" başlıklı 40. maddesinin ikinci fıkrası "*Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır*" şeklindedir. Bu maddenin gerekçesinde ise bireylerin, yargı ya da idari makamlar önünde sonuna kadar haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanmasının amaçlandığı, son derece dağınık mevzuat karşısında kanun yolu, merci ve sürelerin belirtilmesinin hak arama, hak ve hürriyetlerin korunması açısından zorunluluk hâline geldiği belirtilmektedir.

49. Anayasa'nın "*Yargı yolu*" başlıklı 125. maddesinde ise idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu ve idari işlemlere karşı açılacak davalarda sürenin yazılı bildirim tarihinden başlayacağı öngörülmüştür.

50. Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasıyla devlete yüklenen görev, işlemlerinde ilgili kişilerin bu işlemlere karşı başvurabilecekleri kanun yollarının, mercilerin ve bunların sürelerinin belirtilmesidir. Bu hususlara ilanen tebliğ usulünde yer verilmesine yasal bir engel bulunmamaktadır. Öte yandan dava konusu kuralda öngörülen proje idaresinin internet sayfası ile köy ve mahalle muhtarının çalışma yerindeki yazılı ilanın Anayasa'nın 125. maddesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır. Bu itibarla dava konusu kuralın Anayasa'nın 40.ve 125. maddelerine aykırı olduğundan söz edilemez.

51. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

**5. 6200 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 9. Maddenin Sekizinci Fıkrasının Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "...üçer aylık vadeli..." ve "...malikin iznine tabi olmaksızın..." İbareleri**

**a. İptal Talebinin Gerekçesi**

52. Dava dilekçesinde özetle; kuralların mülkiyetin ihtilaflı olması veya malikin gelir kaybına ilişkin takdir edilen bedeli kabul etmemesi durumunda buna ilişkin ihtilafın çözülmesine kadar arazi toplulaştırması işlemlerini durdurmak yerine malik izin vermemiş olsa da toplulaştırma işlemlerine devam edilmesini, kısıtlamadan kaynaklanan kayıpların ise bankaya yatırılmasını ve malikin mahkemece tespit edilmesinden sonra bedelin malike ödenmesini öngördüğü, mahkemece belirlenen bedelin vadeli hesaba yatırılmasında herhangi bir faydanın bulunmadığı, malik tarafından itiraz edilen bedel konusunda mahkemece karar verildikten sonra bu bedelin doğrudan malike ödenmesi gerektiği hâlde vadeli hesaba yatırılarak malikin bu bedeli almasının önlenmesinde kamu yararının bulunmadığı, malikin taşınmazına yapılan müdahale dolayısıyla uğradığı kayıpları telafi etmek üzere ödenmesi öngörülen bedele ulaşamamasının ve malikin izni olmadan bu işlemlere devam edilmesinin mülkiyet hakkını ölçüsüz olarak sınırladığı, zorla toplulaştırma uygulamasıyla elde edilecek kamu yararı ile malikin mülkiyet hakkına verilen zarar arasında makul bir dengenin bulunmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

**b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

53. 6200 sayılı Kanun'un ek 9. maddesinin sekizinci fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinde arazi toplulaştırması sebebiyle kısıtlama getirilen alanlarda ürün ve müttemmim cüzlelere verilecek zarar ile taşınmaz sahiplerine yeni parseller teslim edilene kadar kısıtlama getirilen alanlarda doğabilecek gelir kayıplarının arazi toplulaştırmasını yürüten DSİ veya proje idaresi tarafından karşılanacağı, arazi mülkiyetinin ihtilaflı olması veya malikin gelir kaybına ilişkin takdir edilen bedeli kabul etmemesi durumunda DSİ veya proje idaresi tarafından yetkili sulh hukuk mahkemesine başvurularak bedelin tespitinin isteneceği öngörülmüştür. Anılan fıkranın üçüncü cümlesinde ise mahkemece belirlenen bedelin, *üçer aylık vadeli* hesaba yatırılarak taşınmaz üzerinde malikin *iznine tabi olmaksızın* toplulaştırmaya ilişkin işlemlere devam olunacağı belirtilmiştir. Söz konusu cümlede yer alan *"...üçer aylık vadeli..."* ve *"...malikin iznine tabi olmaksızın..."* ibareleri dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

54. 7139 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle 6200 sayılı Kanun'a eklenen ek 9. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan *"...ya da maliklerin muvafakati aranmaksızın zorunlu..."* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçelerde açıklandığı üzere dava konusu kuralların öngörülme nedeninin mülkiyet hakkının korunmasını ve devletin Anayasa'nın 44. maddesinde sayılan ödevleri yerine getirmesini sağlamak olduğu açıktır. Kuralların sınırlama öngören yönü ise toplulaştırma çalışmalarına malikin iznine bağlı olmaksızın devam edilmesidir. Bu çerçevede mülkiyet hakkının sınırlanması sonucunu doğuran dava konusu kuralların Anayasa'nın 44. maddesinde öngörülen meşru bir amacı temin etmek için kamu yararı doğrultusunda ihdas edildiği, mahkemece belirlenen bedelin üçer aylık vadeli hesaba yatırılarak malikin bu bedeli geç almasından kaynaklanan gelir kaybının önlenmesinin hedeflendiği, kurallarda banka hesabına yatırılan bedelin malike ödenmesini engelleyen bir düzenlemenin de bulunmadığı gözetildiğinde kuralların sınırlamayla amaçlanan kamu yararı ile bireyin mülkiyet hakkı arasındaki adil dengeyi bozmadığı anlaşılmaktadır. Bu suretle tarım arazilerinin toplulaştırılması suretiyle tarım topraklarının

iyileştirilmesi ve korunması biçimindeki kamu yararı ile çiftçinin taşınmaz mülkiyetinden doğan tasarruf hakkı arasında dengenin gözetilmediği söylenemez.

55. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

**6. 6200 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 9. Maddenin On Beşinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin "...veya bu madde kapsamında değerlendirmek üzere kamulaştırabilir." Bölümü**

**a. İptal Talebinin Gerekçesi**

56. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın da yer aldığı cümleyle kamu tüzelkişiliğine sahip olmayan proje idarelerine kamulaştırma yetkisi tanınmasının Anayasa'ya aykırılık oluşturduğu, kamulaştırmanın ancak devlet ve kamu tüzelkişileri tarafından yapılabileceği, özel hukuk tüzelkişiliği olan kooperatiflere veya birliklere kamulaştırma yapma yetkisi tanınmasının kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetkinin verilmesi anlamına geleceği, diğer yandan her arazinin mutlaka asgari tarımsal arazi büyüklüğüne sahip olması gerektiğinin, bu büyüklüğün altında tarımsal arazi bulunmasında kamu yararı bulunmadığının ya da bu büyüklüğün altındaki tüm arazilerin mutlaka birleştirilmesinde kamu yararı bulunduğunun söylenemeyeceği, küçük parsel sahiplerinin, tarlalarını kullanmamaları durumunda toplulaştırma işlemi yapan kurumun satın alma imkânına her zaman sahip olduğu, kişilerin kendi ihtiyaçlarının ötesinde veya hobi olarak kullanma amacını aşar biçimde daha büyük bir araziye sahip olmaya zorlanamayacakları, bu itibarla kamulaştırma yetkisinin tanınmasının mülkiyet hakkını ölçsüz biçimde sınırladığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 35. ve 46. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

**b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

57. 6200 sayılı Kanun'un ek 9. maddesinin on beşinci fıkrasının birinci cümlesiyle DSİ veya proje idaresinin gerekli hâllerde asgari tarımsal arazi büyüklüğünün altındaki tarımsal arazileri toplulaştırabileceği veya bu madde kapsamında değerlendirmek üzere kamulaştırabileceği öngörülmektedir. Anılan cümlede yer alan "...veya bu madde kapsamında değerlendirmek üzere kamulaştırabilir." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

58. Anayasa'nın anılan maddesinde öngörülen kamulaştırma, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkına getirilmiş anayasal bir sınırlamadır. Bu itibarla Anayasa'nın 46. maddesinde belirtilen kamulaştırmanın anayasal öğelerine uygun bir düzenleme, Anayasa'nın 35. maddesine aykırılık oluşturmaz.

59. Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında "*Devlet ve kamu tüzelkişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir*" denilmiştir. Anılan hüküm uyarınca gerçek kişiler ya da özel hukuk tüzelkişileri tarafından kamulaştırma işlemi yapılması mümkün değildir. Anayasa'da devlet ve kamu tüzelkişilerinin kanunla gösterilen esas ve usullere göre kamulaştırmaya yetkili oldukları belirtilerek gerekli düzenlemelerin yapılması kanuna bırakılmıştır. 2942 sayılı Kanun'da da kamulaştırmanın devlet ve kamu tüzelkişileri tarafından yapılma usul ve esasları ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir.

60. Bu yönüyle Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı güvence altına alınmakla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi devlet ve kamu tüzelkişilerine kamu yararının gerektirdiği

hâllerde, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların bir kısmını kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetki vermiştir.

61. Kamulaştırmanın yalnızca devlet ve kamu tüzelkişileri tarafından yapılabilmesi, mülkiyet hakkının sınırlanmasına yönelik usule ilişkin güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kural, 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin (CBK) 120. maddesi uyarınca kamu tüzelkişiliğini haiz DSİ’nin yanı sıra proje idarelerine de kamulaştırma yetkisi tanımaktadır. 6200 sayılı Kanun’da proje idareleri tanımlanmadığı gibi bu idarelerin DSİ dışındaki kurum ve kuruluşları ifade etmekle birlikte kamu veya özel hukuk tüzelkişiliğine sahip olup olmadıkları hususunda bir açıklık da bulunmamaktadır. Anayasa’nın 46. maddesinin birinci fıkrasında ise kamulaştırma işleminin devlet ve kamu tüzelkişileri tarafından yapılabileceği öngörüldüğünden kural uyarınca gerekli hâllerde asgari tarımsal arazi büyüklüğünün altındaki tarımsal arazilerin bu madde kapsamında değerlendirmek üzere kamulaştırabilmesi, kamu tüzelkişiliğine sahip DSİ dışındaki proje idareleri yönünden belirsizlik taşımaktadır.

62. Açıklanan nedenlerle kural, ek 9. maddenin on beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...*proje idaresi*...” ibaresi yönünden Anayasa’nın 35. ve 46. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

63. Kural, anılan cümlelerin kalan kısmı yönünden ise Anayasa’nın 35. ve 46. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

**C. Kanun’un 7. Maddesiyle 6200 Sayılı Kanun’a Eklenen Ek 10. Maddenin İkinci Fıkrasının, Ek 11. Maddenin İkinci Fıkrasının ve Ek 12. Maddenin Üçüncü Fıkrasının İncelenmesi**

**1. Ek 10. Maddenin İkinci Fıkrası**

**a. İptal Talebinin Gerekçesi**

64. Dava dilekçesinde özetle; sözleşme imzalandıktan sonra kabul edilen bir kanun hükmüyle sözleşmede yer almayan bir fesih yetkisinin tek taraflı olarak idareye tanınmasının hukuk devleti ilkesine ve bu kapsamda hukuki güvenlik ilkesine aykırı olduğu, bir sözleşmenin ancak sözleşmede öngörülen koşulların gerçekleşmesi ya da kanunda yer alan bir nedene dayanılarak feshedilebileceği, kuralda öngörülen fesih nedeninin sözleşmenin diğer tarafı olan kooperatifin finansal ve malî yapısının sürdürülemez olduğunun tespitine dayandığı, bu tespitin kim tarafından ve nasıl yapılacağının düzenlemede yer almamakla birlikte bunun sözleşmenin diğer tarafı olan idare tarafından yapılacağının anlaşıldığı, sözleşme ile kurulmuş bir özel hukuk tüzelkişisi olan kooperatifin finansal yapısının bozulması hâlinde yapılacak işlemlerin 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nda düzenlendiği, bu kapsamda bir kooperatifin finansal ve malî yapısında sürdürülemez bir bozulmanın varlığı durumunda 1163 sayılı Kanun hükümlerine göre o kooperatifin tasfiye işlemlerinin başlatılması gerektiği, kaldı ki finansal ve malî yapısının bozulması dolayısıyla kooperatifin sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirememesi hâlinde sözleşmenin diğer tarafı olan idarenin bu sözleşmeyi feshetme yetkisinin zaten bulunduğu, buna karşılık finansal ve malî yapısı bozulmuş olmasına rağmen kooperatifin yükümlülüklerini yerine getirmeye devam etmesi durumunda idarenin herhangi bir zarara uğramasının söz konusu olmadığı, gelecekteki yükümlülüklerin yerine getirilemeyeceğinden endişe edilmesi hâlinde ise yapılacak olanın sürenin sonunda sözleşmenin yenilenmeyeceği bildiriminde bulunmak olduğu, tüm bu hususların idareye yeni bir tek taraflı fesih yetkisi tanınmasını gerektiren bir kamu yararının bulunmadığını ortaya koyduğu, kuralın amacının bazı kooperatiflerle yapılmış sözleşmeleri idarenin

keyfi olarak feshetmesine imkân tanınması olduğu ve bu itibarla kamu yararına hizmet etmediği, kuralla idareye hukuki süreçlere öngörülemez ve keyfi bir biçimde müdahale etme yetkisinin tanındığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

**b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

65. Kuralla DSİ'nin sulama tesislerini işleten kooperatiflerden finansal ve malî yapısının sürdürülemez olduğu tespit edilenlerle yapılmış olan devir sözleşmelerinin DSİ'nin teklifi ve Bakanın onayıyla feshedileceği belirtilmektedir. (4) numaralı CBK'nın 120. maddesine göre DSİ'nin Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı olduğu gözönünde bulundurulduğunda kuralda yer alan *Bakanın*, Tarım ve Orman Bakanı (Bakan) olduğu anlaşılmaktadır.

66. Hukuk devletin temel unsurlarından biri de *belirlilik* ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını bilmelidir. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir.

67. Sözleşme iki taraflı bir hukuki işlem olup tarafların karşılıklı ve birbirine uygun surette irade açıklamalarıyla meydana gelir. Sözleşme özgürlüğü, özel hukuktaki irade özerkliği ilkesinin anayasa hukuku alanındaki dayanağıdır (AYM, E.2016/192, K.2017/160, 29/11/2017, §13).

68. Kanun'da kurala konu olan devir sözleşmelerinin özel hukuk sözleşmesi ya da idari nitelikte bir sözleşme olduğu hususu açıkça belirtilmemiştir. Öğretide de kabul edildiği gibi, bir sözleşmenin *idari sözleşme* sayılabilmesi için, sözleşmenin taraflarından birinin kamu idaresi, kurumu ya da kuruluşu olması; sözleşmenin kamu hizmetinin yürütülmesi ile ilgili bulunması ve yönetime özel hukuk yetkilerini aşan yetkiler tanınması gereklidir (AYM, E.1994/71, K.1995/23, 28/6/1995). Sulama hizmetlerinin kamu hizmeti niteliği taşıması, sözleşmenin taraflarından birinin kamu kuruluşu niteliğindeki DSİ olması, DSİ'nin sulama kooperatifleri üzerinde denetim yetkisinin bulunması ve DSİ'ye sulama kooperatiflerinin eylem ve işlemlerinin hukuka uygun olması için gerekli tedbirleri alma yetkisinin verilmesi, DSİ ile sulama kooperatifi arasında imzalanan devir sözleşmesinin idari sözleşme niteliğinde olduğunu gösteren unsurlardır.

69. Kuralla DSİ'nin sulama tesislerini işleten kooperatifler ile DSİ arasında yapılmış devir sözleşmelerinin hangi durumlarda feshedileceği açık bir şekilde tespit edildiği gözetildiğinde, kuralda bir belirsizliğin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

70. Dava konusu kuralın sulama hizmetlerinin aksamaması şeklinde meşru bir amaca sahip olduğu, kuralla kamu yararının gözetildiği söylenebilir. Devir sözleşmeleri mülkiyeti DSİ'ye ait sulama tesisinin işletme, bakım ve yönetim sorumluluğunun sulama kooperatifine devredilmesini sağlayan sözleşmelerdir. Bu kooperatifler üzerinde denetim yetkisine sahip olan DSİ, kooperatiflerin finansal ve malî yapısının sürdürülemez olduğunu da tespit edebilecektir. Bu tespit dikkate alınarak sulama hizmetlerinin aksamadan yerine getirilmesi önem taşımakta, DSİ ile sulama kooperatifi arasında imzalanan idari sözleşme niteliğindeki devir sözleşmelerinde idarenin hizmet yararına fesih yetkisinin sözleşmede öngörülme bile var olduğu kabul edilmektedir. Öte yandan devir sözleşmelerinin feshine karşı yargı yolunun açık olması nedeniyle zararların tazmin edilmesi imkânı da bulunmaktadır.

71. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

## **2. Ek 11. Maddenin İkinci Fıkrası**

72. Dava konusu kural 16/5/2018 tarihli ve 7144 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilmiştir.

73. Açıklanan nedenle konusu kalmayan fıkraya ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

## **3. Ek 12. Maddenin Üçüncü Fıkrası**

### **a. İptal Talebinin Gerekçesi**

74. Dava dilekçesinde özetle; geniş anlamda kamu hizmetinin, kamu hukukunun genel ilkeleri gereğince doğrudan idare eliyle kamusal yönetim biçimine göre yürütülmesinin asıl ve olağan olduğu, ancak bu hizmet ve faaliyetlerden özel yönetim biçimiyle gerçekleştirilmeye elverişli bulunanların, tüm sorumluluk ilgili idare üzerinde kalmak kaydıyla onun sürekli gözetimi ve denetimi altında, belli usullerle özel müteşebbislere yaptırılabilmesi, asli ve sürekli olmayan geçici nitelikteki ve uzmanlık gerektiren hizmetlerin hizmet alımı şeklinde yapılması imkân dâhilinde iken süreklilik taşıyan asli hizmetlerin kamu görevlileri eliyle yürütülmesinin anayasal zorunluluk olduğu, sulama tesislerinin işletilmesinin geçici nitelik taşımayan sürekli bir kamu hizmeti olması nedeniyle hizmet alımı suretiyle yürütülmesinin mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 128. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

### **b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

75. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 47. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

76. Kural ile sulama tesislerinin DSİ tarafından hizmet alımı suretiyle işlettirilebileceği öngörülmüştür.

77. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

78. Anayasa'nın 47. maddesinin dördüncü fıkrasında “Devlet, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilmesi veya devredilebileceği kanunla belirlenir” denilerek özel hukuk sözleşmeleri aracılığıyla gerçek veya tüzelkişilerin kamu hizmetlerinin sunumuna dâhil edilmelerine imkân tanınmıştır.

79. Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasında ise “Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür” denilmektedir. Buna göre, kamu hukuku kuralları uyarınca yürütülen kamu hizmetlerinin gerektirdiği görevlerden asli ve sürekli nitelik taşıyanların, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmesi zorunludur.

80. Anayasa'nın 47. maddesinde, kamu hizmetlerinden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilmesi veya devredilebileceğinin kanunla belirleneceği ifade edilmekle birlikte bu sözleşmelerin hukuki niteliğine ilişkin herhangi bir sınırlama yapılmamaktadır. Anayasa'nın 47. ve 128. maddelerinin anılan hükümleri uyarınca idarelerin, genel

idare esasları uyarınca yürütmekle yükümlü oldukları asli ve sürekli görevleri dışında kalan alanlardaki hizmetlerin, özel hukuk sözleşmeleriyle gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerine gördürülmesi yolunda düzenleme yapılması mümkündür (AYM, E.2013/50, K.2015/38, 1/4/2015).

81. Kuralda ifade edilen sulama tesislerinin işletilmesi Anayasa'nın 128. maddesinde öngörülen asli ve sürekli bir görev sayılamayacağından devletin veya kamu tüzelkişilerinin söz konusu hizmeti bizzat yerine getirmesi zorunlu olmayıp bu hizmetin özel kişiler aracılığıyla gördürülmesi de mümkündür. Bu nedenle söz konusu görevin, hizmet alınması yoluyla yaptırılabilmesinde Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır. Kaldı ki söz konusu sulama tesislerinin hizmet alımı yoluyla işlettilmesi durumunda da DSİ'nin hizmetin düzenli biçimde yürütülmesini sağlamak bakımından sorumluluğu ile denetim ve gözetim yetkisinin devam edeceği açıktır.

82. Öte yandan hukuk devleti ilkesi gereği kanunlar kamu yararı amacıyla çıkarılır. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre kamu yararı genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Kanunun amaç ögesi bakımından Anayasa'ya uygun sayılabilmesi için kamu yararı dışında bir amacın gözetilmemiş olması gerekir. Kanun koyucunun kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı hususu ise yerindelik ile ilgili olup bu kapsamda yapılacak Anayasa'ya uygunluk denetiminin dışında kalmaktadır.

83. Kuralla sulama tesislerinin DSİ tarafından hizmet alımı suretiyle de işlettilerilbilmesine imkân tanınmak suretiyle kamu hizmetinden daha geniş kitlelerin yararlanmasının, kamu hizmetinin daha hızlı, etkin ve verimli biçimde yürütülmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın kamu yararı dışında başka bir amaç güttüğü söylenemeyeceğinden hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

84. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 47. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

### **Ç. Kanun'un 8. Maddesiyle 6200 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 11. Maddenin İkinci Fıkrasında Yer Alan "...son verilebilir." İbaresinin İncelenmesi**

#### **1. İptal Talebinin Gerekçesi**

85. Dava dilekçesinde özetle; arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin bireylerin mülkiyet hakkına müdahale oluşturacağı ve bu işlemler dolayısıyla taşınmazların kullanımına bazı sınırlamalar getirilebileceği, bireylerin bu yükümlülüklerle anılan işlemler sonucunda elde edecekleri faydayı dikkate alarak katlanacakları, bu hizmetlerin tamamlanacağı ve sonuçlarının elde edileceği beklentisiyle bu işlemlerin yapılmasına rıza gösterecekleri, kanun gereği başlanmış olan hizmetleri yürütmekle yetkili kılınan kuruma hiçbir gerekçe göstermeksizin yürütölmekte olan hizmetlere son verme yetkisinin tanınmasının öngörölemez bir durum yarattığı ve hukuki güvenlik ilkesini ihlal ettiğı, hukuk devletinde idarenin yürütmekte olduğı hizmetlerin keyfi olarak sona erdirilmesinin mümkün olamayacağı, bu itibarla bireylerin meşru beklentilerinin ihlal edildiğı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğı ileri sürölmüştür.

#### **2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

86. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 48. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

87. 6200 sayılı Kanun'un geçici 11. maddesinin birinci fıkrasında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında (anılan Bakanlık 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin

410 ila 440. maddelerinde Tarım ve Orman Bakanlığı [Bakanlık] olarak düzenlenmiştir) bulunan ve arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri ile ilgili taşınırıların, taşıtların, araç, gereç ve malzemelerin, yazılı ve elektronik ortamdaki her türlü kayıtlar ile diğer dokümanların, ortofoto haritaların, mevcut sözleşmelerin, protokollerin, sözleşme ve protokollerle ilgili dava ve icra takiplerinin, bu görevlerin yürütülmesinde destek hizmeti sağlayan imalat ve motor atölyelerindeki makine ve teçhizatın DSİ'ye devredileceği belirtilmektedir. Anılan maddenin dava konusu kuralın da yer aldığı ikinci fıkrasında ise devralınan sözleşme ve protokollerden Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yürütülen ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla işlemleri devam eden arazi toplulaştırması işleri ile inşası devam etmekte olan tarla içi geliştirme hizmetlerine DSİ tarafından son verilebileceği belirtilmektedir. Söz konusu fıkra da yer alan “...son verilebilir.” ibaresi, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

88. Dava konusu kuralda, DSİ tarafından devralınan sözleşmeler ve protokoller gereği yürütülen ve geçici 11. maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla işlemleri devam eden arazi toplulaştırması işleri ile inşası devam etmekte olan tarla içi geliştirme hizmetlerine herhangi bir gerekçe olmaksızın DSİ tarafından son verilebilmesi bu sözleşme ve protokollere dışarıdan müdahale edilmesine yol açmaktadır. Bu nedenle kuralla Anayasa'nın 48. maddesinde güvence altına alınan sözleşme özgürlüğüne getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesindeki sınırlama ölçütlerine uygun olup olmadığının incelenmesi gerekir.

89. Kuralda sözleşme hürriyetine getirilen sınırlamanın kapsamı geniş olmakla birlikte yeterli açıklıkta bir düzenleme bulunduğundan, temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların kanunla olması gerektiği yönündeki şart yerine getirilmiştir. Ancak kuralın da yer aldığı madde ve gerekçesinden söz konusu hizmetlere hangi gerekçelerle son verileceği anlaşılamamaktadır. Kurala ilişkin madde gerekçesinde, 6200 sayılı Kanun'a eklenen geçici 11. madde ile arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin Bakanlıktan DSİ Genel Müdürlüğüne devredilmesi sebebiyle buna ilişkin geçiş hükümlerinin düzenlendiği belirtilmiştir. Ancak belli bir hizmetin sadece bir kurumdan başka bir kuruma devredilmiş olması sözleşme hürriyetine getirilen sınırlamanın anayasal bağlamda meşru bir amaca yönelik olduğunu göstermemektedir. Bu nedenle söz konu devir meşru bir sınırlama sebebi olarak kabul edilemez. Kuralın yer aldığı maddenin yürürlüğe girmesinden önce tarafların özgür iradeleri ile düzenlenen ve hukuken geçerli olan sözleşme ve protokollere göre yapılmaya başlanan işler ile hizmetlerin, bu sözleşme ve protokollerin akdedildiği tarihte yürürlükte olmayan ve sonradan getirilen düzenlemeyle geçersiz hâle getirilebilmesine imkân tanınması meşru bir sebebe dayanmamaktadır.

90. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 48. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 48. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

#### **D. Kanun'un 10. Maddesiyle 6831 Sayılı Kanun'un 9. Maddesinin Yedinci Fıkrasının Değiştirilen Yedinci Cümlesinin İncelenmesi**

##### **1. İptal Talebinin Gerekçesi**

91. Dava dilekçesinde özetle; orman köylerinin özellikleri dikkate alınmadan ilgili köyde arazisi bulunanlardan uzak şehirlere göçmüş olanlar da dâhil herkesin otuz günlük askı süresi içinde, askıya çıkarılan düzeltmelerden bilgi sahibi olabileceği varsayımına dayanan düzenlemenin ülke gerçekleriyle bağdaşmadığı, ilgililerin bu kadar kısa süre içinde orman kadastro gibi özel uzmanlık gerektiren düzeltmelerden haberdar olamayacakları, hukuki-teknik içeriği hakkında bilgi

edinemeyecekleri ve yapılması gereken hukuksal işlemler hakkında araştırma yapamayacakları, bu nedenle askıya çıkarılan işlemlere ilişkin hukuksal iddialarını yetkili yargı mercileri önüne getirip haklarını arayamayacakları, idarenin işlemlerinin yazılı olarak tebliğ edilmesinin anayasal bir zorunluluk taşıdığı, bu tebliğde aynı zamanda işleme karşı başvuru yollarının ve sürelerinin de bildirilmesi gerektiği, kuralla bu anayasal yükümlülüğün ortadan kaldırıldığı, bireysel tebliğ olmaksızın salt muhtarlıkta yapılan ilandan itibaren otuz günlük dava açma süresi öngörülmesinin kişilerin mülkiyet ve hak arama özgürlüklerini ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

## **2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

92. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13., 40. ve 125. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

93. 6831 sayılı Kanun'un 9. maddesinin yedinci fıkrasının birinci cümlesinde orman tahdidi veya kadastrosu yapıp ilan edilerek kesinleşmiş yerlerde, vasıf ve mülkiyet değişikliği dışında aplikasyon, ölçü, çizim ve hesaplamalardan kaynaklanan yüzölçümü ve fennî hataların tespit edilmesi hâlinde bu hataların Orman Genel Müdürlüğü'nün (OGM) bilgisi ve denetimi altında orman kadastro komisyonlarınca düzeltileceği öngörülmüştür. Düzeltmeye ilişkin ilan ise Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasına göre tutanakların ilgili köy, belde veya mahallelerin uygun yerlerine asılması suretiyle yapılacaktır. Kuralda ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde düzeltmenin kaldırılması maksadıyla kadastro mahkemelerine, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemelere dava açılmadığı takdirde yapılan düzeltmenin kesinleşeceği belirtilmektedir.

94. Madde gerekçesinde orman tahdidi veya kadastrosu yapıp ilan edilerek kesinleşen, tapuya tescil edilmeyen orman haritalarındaki düzeltmeyi gerektiren tutanak, pafta ve zemin uyumsuzluğunun tespiti hâlinde bu uyumsuzlukların orman kadastro komisyonları marifetiyle düzeltilerek askı ilanına çıkarıldıkları, düzeltme çalışmalarına karşı sulh hukuk mahkemelerinde dava açılmaktayken orman kadastro komisyonlarının askı ilanına tabi olan diğer çalışmalarında ise kadastro mahkemelerinde dava açıldığı, bu durumda komisyonların aynı birimdeki düzeltme çalışmalarıyla diğer çalışmalarını eş zamanlı ilan edemediği, yapılan düzenlemeyle komisyonların düzeltme çalışmalarına karşı açılacak davaların da kadastro mahkemelerinde bakılması öngörülmek suretiyle fazladan emek, zaman ve ekonomik kayıpların önlenmiş olacağı belirtilmiştir.

95. Kurala benzer şekilde 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasında da orman kadastro komisyonlarınca alınan kararlara ilişkin tutanak ve haritaların askı suretiyle otuz gün süre ile ilan edileceği, anılan ilanın ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olduğu, tutanak ve haritalara karşı itirazı olanların askı tarihinden itibaren otuz gün içinde kadastro mahkemelerinde, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemelerde dava açabilecekleri, ilan süresi geçtikten sonra, dava açılmayan kararlara ilişkin tutanak ve haritaların kesinleşeceği belirtilmiştir.

96. Kural ise orman tahdidi ve kadastrosu kesinleşmiş yerlere ilişkin olup tapuya tescil edilmemekle birlikte orman haritalarındaki düzeltmeyi gerektiren hususlar için orman kadastro komisyonlarınca bu yerlere dair alınan düzeltme kararlarının askı suretiyle ilan edilmesinden itibaren otuz gün içinde dava açılmaması ile yapılan düzeltmenin kesinleşmesini öngörmektedir.

97. Kuralda ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde düzeltmenin kaldırılması maksadıyla kadastro mahkemelerine, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemelere dava açılmadığı takdirde yapılan düzeltmenin kesinleşeceğinin öngörülmesi hak arama hürriyeti yönünden bir sınırlama teşkil etmektedir. Orman tahdidi ve kadastrosu

kesinleşmiş taşınmazlardaki düzeltme işlemlerinin kesinleşmesinde sürenin uzaması taşınmazlarla ilgili tereddütlerin oluşmasına, hukuki belirsizliklerin yaşanmasına ve ormanların gereği gibi korunamamasına neden olabilecektir. Yapılan düzeltme işlemlerinin ilgililere tebliğinin ilan suretiyle yapılması ile orman tahdidi ve kadastro yapılan yerdeki orman haritalarındaki düzeltmeyi gerektiren tutanak, pafta ve zemin uyumsuzluklarının bir an önce sona erdirilerek nihai olarak Anayasa'nın 169. maddesinde güvence altına alınan ormanların korunmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kuralla getirilen sınırlamaman anayasal bağlamda meşru bir amaca dayanmadığı söylenemez. Bu nedenle değerlendirilmesi gereken husus söz konusu sınırlamanın ölçülülük ilkesinin alt ilkelerini oluşturan, elverişlilik, gereklilik ve orantılılık ilkelerine uygunluğudur.

98. Dava konusu kural ile öngörülen ilan tebliğinin orman kadastroundaki hataların düzeltilmesi işlemlerinin bir an önce sonuçlandırılması amacını gerçekleştirmek için elverişli olduğu söylenebilir. Söz konusu düzeltme işlemlerinin geniş alanları kapsayabileceği, çok sayıda parseli ve kişiyi ilgilendirebileceği, tahdit ve kadastro işlemlerinin kesinleşmesinden sonra orman haritalarındaki düzeltmelere yönelik olduğu dikkate alındığında ilan tebliğ usulünün benimsenmesinin anılan amaca ulaşma yönünden gerekli bir araç olmadığı ileri sürülemez.

99. Kural ile öngörülen sürenin orantılı olup olmadığının belirlenmesinde ise bunun hak düşürücü süre mahiyeti taşıyıp taşımadığına göre bir değerlendirme yapılmalıdır. Dava konusu kural ve kuralla ilişkili diğer Kanun hükümleri incelendiğinde Kanun'da söz konusu düzeltme davalarının açılmasıyla ilgili olarak hak düşürücü bir sürenin öngörülmediği anlaşılmaktadır. Nitekim 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 41. maddesinde de dava konusu kuralla benzer bir düzenleme bulunduğu hâlde Yargıtay söz konusu sürenin hak düşürücü bir süre olmadığını, otuz günlük sürenin dava açılmadan geçirilmesinin idari işlemin kesinleştirilerek söz konusu düzeltmenin tapuya tescilini sağlamak üzere öngörüldüğünü, hak sahiplerinin otuz günlük sürenin geçirilmesinden sonra da söz konusu düzeltmelerin iptali amacıyla mahkemelere dava açma hakkının bulunduğu karar vermiştir (Yargıtay 16. H.D E.2013/11650, K.2013/11591, 29/11/2013; E.2016/17248, K.2020/1604, 8/6/2020). Buna göre kuralla öngörülen sürenin düzeltme işlemi idari yönden kesinleştirmeye yönelik olduğu ve ilgililerce görevli mahkemede dava açmak suretiyle anılan işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürüp iptal edilmesini engelleyen hak düşürücü bir süre niteliği taşımadığı, dolayısıyla söz konusu düzeltme işleminden etkilenen kişilerin otuz günlük süreden sonra da ilgili mahkemelerde dava açma hakkının bulunması gözönünde bulundurulduğunda sınırlamanın bireylerin haklarının korunması ile kamu yararı amacı arasında olması gereken adil dengeyi de bozmadığı ve orantılı olduğu görülmektedir. Bu nedenlerle kuraldaki sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi çerçevesinde ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

100. Kuralla ilgili Anayasa'nın 40. ve 125. maddeleri bağlamında ileri sürülen aykırılık gerekçeleri yönünden ise 7139 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle 6200 sayılı Kanun'a eklenen ek 9. maddenin yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... şahsen tebliğ edilmiş sayılır." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler aynen geçerli olup kuralın anılan gerekçelerle Anayasa'nın 40. ve 125. maddelerini ihlal eden bir yönü de bulunmamaktadır.

101. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 35. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

**E. Kanun'un 11. Maddesiyle 6831 Sayılı Kanun'un Değiştirilen 18. Maddesinin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin "...odun kömürü, terebentin, katran, sakız gibi işletilmesinde ağaç kullanılan ocakların açılmasına, balık üretmek üzere tesis kurulmasına ve göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesislere ve yeraltında depolama alanı kurulmasına Orman Genel Müdürlüğünce bedeli alınarak yirmidokuz yıla kadar..." Bölümünün İncelenmesi**

### **1. İptal Talebinin Gerekçesi**

102. Dava dilekçesinde özetle; ormanların korunmasında özel ve üstün bir kamu yararının bulunduğu, bazı zorunlu hâllerde orman içi faaliyetlere izin verildiğinde ise bu faaliyetlerin ormana verdiği zararı telafi edecek ve düzelterek tedbirlerin alınmasının zorunlu olduğu, taş ocağı ve maden işletme gibi ormanlara zarar vermesi kaçınılmaz olan faaliyetlere ya da orman ürünlerinin işlenmesi için gerekli işletmelere, balıkçılık tesislerine veya yer altı depolama tesislerine orman içinde izin verilmesini gerektirecek üstün bir kamu yararının bulunmadığı, bu tür faaliyetlerin yirmi dokuz yıl süreyle yürütülmesine ve inşa edilen yapıların daha sonra yıkılmayarak OGM'ye devredilmesine imkân tanıyan düzenlemenin ormanlara zarar vereceği gibi fiilen orman sınırlarının daraltılması sonucunu doğuracağı, Anayasa Mahkemesinin 17/12/2002 tarihli ve E.2000/75, K.2002/200 sayılı kararıyla da ormanı koruma üstün yararının gözönünde tutularak orman alanlarının irtifak haklarına konu edilebilmesi için ancak ormanda yapılması zorunlu bir tesisin söz konusu olması gerektiğine karar verildiği, dolayısıyla ormanda zarara yol açacak herhangi bir işletmeye sadece kamu yararı olduğu gerekçesiyle orman içinde tesis yapma ve faaliyette bulunma izni tanınamayacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 169. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

### **2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

103. 6831 sayılı Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan kurala göre devlet ormanlarında odun kömürü, terebentin, katran, sakız gibi işletilmesinde ağaç kullanılan ocakların açılmasına, balık üretmek üzere tesis kurulmasına ve göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesislere ve yeraltında depolama alanı kurulmasına OGM'ce bedeli alınarak yirmi dokuz yıla kadar izin verilebileceği belirtilmektedir. Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde ise yirmi dokuz yıllık süre sonunda her türlü bina ve tesisin eksiksiz ve bedelsiz olarak OGM tasarrufuna geçeceği ve söz konusu bina ve tesislerin OGM ihtiyaçları için kullanılabileceği veya kiraya verilmek suretiyle değerlendirilebileceği hükme bağlanmaktadır.

104. Kural ormanlık alanlarda dört farklı kullanım imkânı sağlamaktadır. İlki ormanların sahip olduğu ekosistem gereği bu yerlerde yaşamını sürdüren bitki topluluklarından elde edilen odun kömürü, terebentin, katran, sakız gibi ürünlerle ilgili ocakların açılmasıdır. İkincisi devlet ormanlarında balık üretmek üzere tesis kurulmasına yöneliktir. Üçüncüsü göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretiminde bu yerlerin çıkış noktalarını oluşturan devlet ormanlarının kapsamındaki kara parçalarında balık üretimi için zorunluluk oluşturan tesislerdir. Dördüncüsü ise devlet ormanlarının bulunduğu bölgelerde yeraltında depolama alanı olarak kullanabilecek yerlere ilişkindir. Bu yerlerden devlet ormanlarında balık üretmek için tesis kurulması dışındaki diğer seçenekler doğrudan ormanın kullanımıyla ilgili değildir.

105. Anayasa'nın 169. maddesinde, ormanların ülke yönünden taşıdığı büyük önem gözetilerek korunmaları ve geliştirilmeleri konusunda ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Anayasa'nın anılan maddesinde "*Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.*"

*Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz./ Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasî propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz.”* denilmektedir.

106. Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtildiği üzere Anayasa’nın söz konusu maddesi uyarınca ormanların orman olarak işletilmeleri esas olup kısmen de olsa farklı şekilde işletilebilmelerine bu bağlamda öncelik taşıyan kamu hizmetlerine ilişkin bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde bulunmasına veya yapılmasına izin verilmesi ancak kamu yararı ve zorunluluk hâlinin varlığına bağlıdır (AYM, E.2000/75, K.2002/200, 17/12/2002; E.2006/169, K.2007/55, 7/5/2007; E.2004/67, K.2007/83, 22/11/2007). Bu çerçevede, kamu yararının zorunlu kıldığı hâllerin, izin talep edilen faaliyetin orman ekosistemi dışında gerçekleştirilmesi imkânının bulunup bulunmadığı hususu gözetilmek suretiyle belirlenmesi gerekir.

107. Kuralda göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesisler ile kuralda belirtilen diğer hâllerden farklı olarak balık üretmek üzere tesis kurulmasının orman ekosistemi ile bağlantılı olduğu söylenemez. Devlet ormanlarının bitişiğinde veya içinde yer alan göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada tesisler yapılabilmesi kamu yararının gerektirdiği orman ekosistemiyle bağlantılı bir zorunluluk hâli olabilir. Ancak bunun dışında, orman ekosistemi ile herhangi bir bağlantı kurulmaksızın devlet ormanları üzerinde balık üretmek üzere tesis kurulmasına izin verilmesi, bu tesislerin orman ekosistemi dışında da kurulma imkânının bulunması ve dolayısıyla devlet ormanlarında gerçekleştirilmesine izin verilebilecek zorunlu bir faaliyet olmaması nedeniyle Anayasa’nın 169. maddesine aykırılık oluşturmaktadır.

108. Kuralda, devlet ormanlarında balık üretmek üzere tesis kurulması dışında, devlet ormanlarında açılacak ocakların, yapılacak tesislerin, yeraltında kurulacak depolama alanlarının nitelikleri ve kapsamı açık bir şekilde belirlenmiştir. Söz konusu ocakların açılması, tesislerin yapılması ve depolama alanlarının kurulması için OGM’nin izninin gerektiği, bunların bir bedel karşılığında gerçekleşeceği ve iznin belli bir süreyle sınırlandırıldığı hükme bağlanmıştır. Kural ormanların devlet tarafından yönetilmesi, işletilmesi ve gözetimini engellemekte, ormanlara zarar verecek faaliyetlere izin vermemekte ve ormanların mülkiyetinin devrine yol açmamakta, sadece anılan kullanımlara belirli bir süre çerçevesinde izin verilmesini öngörmektedir. Öte yandan kuralda belirtilen söz konusu faaliyetlerin orman ekosistemi dışında gerçekleştirilmesi mümkün olmadığından bu faaliyetler bakımından kamu yararı ve zorunluluk hâlinin gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

109. Açıklanan nedenlerle kuralda yer alan “...balık üretmek üzere tesis kurulmasına...” ibaresi Anayasa’nın 169. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

110. Kuralın kalan kısmı Anayasa’nın 169. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

#### **F. Kanun’un 12. Maddesiyle 6831 Sayılı Kanun’un Değiştirilen 30. Maddesinin Birinci Fıkrasında Yer Alan “...dikili ağaç da dâhil...” İbaresini ile Üçüncü Fıkrasının İncelenmesi**

##### **1. İptal Talebinin Gerekçesi**

111. Dava dilekçesinde özetle; kurallarla orman ürünlerinin dikili hâlde ve orman içinde satılması ile amenajman planı verilerine uygun olarak dikili ağaç satışlarının beş yıla kadar yıllara

sâri olarak yapılmasının mümkün kılınması suretiyle ormanların özel olarak işletilmesinin yolunun açıldığı, her ne kadar adı satış olsa da dikili ağaçların beş yıl önceden satılmasının bu ormanın beş yıl boyunca satın alan kişi tarafından işletilmesine yol açacağı, kurallarla devlet orman işletmeciliğinin sona ermemesi nedeniyle bir taraftan sadece ekonomik çıkarlarla ormanları işletecek kişi veya şirketler ile ormanların sosyal ve çevresel işlevlerini de gözeten ve bu alanlarda masraf yapan orman işletmelerinin rekabete gireceği, ormanları koruma amacıyla hareket eden devlet işletmelerinin sadece kâr amacı güden özel işletmeler karşısında ekonomik olarak rekabet edememesinin nihai olarak ormanların tahribini beraberinde getireceği, orman köylüsünün ve onların kurmuş oldukları köy kalkınma kooperatiflerinin korunmasının ve desteklenmesinin anayasal güvence altına alındığı, Anayasa'ya uygun olarak ihdas edilen kanunlarla da devlet ormanlarında yapılacak her türlü ormancılık işlerinin öncelikli olarak orman köylülerine yaptırılması hususunun hükme bağlandığı, kuralların ise ormanların müteahhitler tarafından işletilmesine neden olacağı, doğal kaynakların sahibi olması gereken orman köylülerinin işçisi durumuna dönüşeceği, bir bölgedeki ormandan üretilecek ürünlerin beş yıl gibi uzun bir süreye sâri olarak özel sektöre satılmasının o ormanın işletmesinin devri anlamını taşıdığı, bu itibarla devletin işleten konumundan işlettiren konumuna geçtiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 169., 170. ve 171. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

## **2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

112. 6831 sayılı Kanun'un 30. maddesinin birinci fıkrasında devlet ormanlarından elde edilen dikili ağaç da dâhil orman ürünlerinin piyasa satışlarında açık artırmanın esas olduğu belirtilmiş, üçüncü fıkrasında ise amenajman plan verilerine uygun olarak dikili ağaç da dâhil orman ürünlerinin satışlarının beş yıllık süreleri geçmemek üzere yıllara sâri olarak da yapılabileceği öngörülmüştür. Anılan maddenin birinci fıkrasında yer alan "...dikili ağaç da dâhil..." ibaresi ile üçüncü fıkra dava konusu kuralları oluşturmaktadır.

113. Anayasa'nın, 170. maddesinin birinci fıkrasında ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve orman bütünlüğünün korunması bakımından ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirlerle, 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi, bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması, orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisinin kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

114. 20/3/2015 tarihli ve 29301 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Orman Ürünlerinin Satış Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 3. maddesinin (m) bendine göre orman ürünü, devlet ormanlarından elde edilen odun ürünleri ile bu ormanlardan elde edilen her türlü odun dışı orman ürünü ve fidanlıklarda üretilen ürünleri ifade etmektedir. Dikili ağaç satışı ise ormanlık alandaki ağaçların kesilmeden orman idaresince dikili hâlde satılmasıdır.

115. 6831 sayılı Kanun'un 30. maddesinde dikili ağaçların iki şekilde satışı öngörülmüştür. Dikili ağaçların kural olarak açık artırma ile satışı esası benimsenmiş, ancak gerekli hâllerde piyasa fiyatı üzerinden tahsisen satılabileceği de hüküm altına alınmıştır.

116. Madde gerekçesinde, yapılan düzenlemelerin özellikle dikili ağaca vurgu yaparak devlet ormanlarından elde edilen orman ürünlerinde açık artırmalı satışın esas olduğunu hükme bağladığı, orman ürünleri satışlarının dikili hâlde ve orman içinde satılmasının, orman ürünlerinin en iyi standartla üretilerek kullanım alanlarına en kısa sürede kaliteli ve taze olarak ulaştırılmasını, ekonomik olmayan kesim, sürütme, istifleme, taşıma ve depolama işlemlerinden kaynaklanan

yüksek maliyetin önlemesini ve orman köylülerinin alacağı payın artırılması gibi çok yönlü faydaları sağlayacağı, ayrıca orman ürünleri kullanan sektörlerin ileriye yönelik programlarını yapabilmelerini ve hammadde garantisi verilebilmesi bakımından dikili ağaç da dâhil orman ürünlerinin çok yıllık olarak satışına imkân tanıyacağı belirtilmiştir. Böylece orman ürünlerinin dikili ağaç olarak satılması ile müşterilere taze şekilde ulaştırılmasının, bu ürünlerin bekletilmesiyle oluşan değer kayıplarının ve olumsuzlukların önlenmesinin, üretim ve taşıma işlerinin alıcıya ait olması nedeniyle taşıma, istifleme ve depolamadan kaynaklanan maliyetlerin düşürülmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

117. Kurallarda dikili hâldeyken kesilmeden piyasada oluşan fiyatlar dikkate alınarak yapılan ağaç satışlarında diğer müşterilerle orman köylüleri arasında bir ayırım yapılmamaktadır. 6831 sayılı Kanun'un 30. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca dikili ağaçların orman köylüleri lehine tahsisen satışının yapılmaya devam edilmesi de mümkündür. Diğer yandan dikili ağaç da dâhil orman ürünlerinin satışlarının beş yıllık süreleri geçmemek üzere yıllara sâri olarak yapılabilmesi, belirtilen süre içinde müşterilerin satışa konu alanlarda gerekli işlemleri tamamlamaları anlamına gelmekte, bu alanların özel işletme haklarının devri sonucunu doğurmamaktadır.

118. Kurallar ormanların devlet tarafından yönetilmesi, işletilmesi ve gözetimini engellememekte, ormanlara zarar verecek faaliyetlere izin vermemekte, ormanların mülkiyetinin ya da işletilme hakkının devrine yol açmamakta, sadece ağaçların bekletilmek suretiyle zarar görmelerinin engellenmesi için dikili hâldeyken açık artırma suretiyle satışlarına ve amenajman planları kapsamında dikili ağaç dâhil orman ürünlerinin azami beş yıla yayılarak satışlarına imkân vermektedir.

119. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 169. ve 170. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 171. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 169. ve 170. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

### **G. Kanun'un 13. Maddesiyle 6831 Sayılı Kanun'un 40. Maddesinin Değiştirilen Birinci Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi**

#### **1. İptal Talebinin Gerekçesi**

120. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla orman köylüsüne ve kooperatiflerinin orman işlerini yapmadaki önceliklerine sınırlama getirildiği, makine gücü ile yapılması gereken işlerin doğrudan öncelik kapsamı dışına çıkarılmasıyla elinde iş makinesi ve ekipmanı olmayan kooperatiflerin ve köylülerin iş imkânlarının elinden alınacağı, orman köylüsüne tanınan öncelik hakkının arazi hazırlığı işlerinin makine gücü gerektirmemesi şartına bağlandığı, hemen hemen tüm ağaçlandırma çalışmalarında toprak hazırlama işlerinin makine ile yapılması nedeniyle orman köylüsüne tanınan öncelik hakkının büyük ölçüde işlevsiz hâle geldiği, diğer yandan kuralın orman işlerinin yaptırılmasında orman köylülerine ve kooperatiflerine öncelik verilmesini öngören diğer yasal hükümlerle çatışma içinde olduğu, bir hukuk düzeninin birbiriyle uyumlu ve tutarlı hükümlerden oluşmasının hukuk devletinin temel gereklerinden birini teşkil ettiği, orman köylülerinin kırsal alanın %61.4'ünü, orman köylüsünün ise ülke nüfusunun %9'unu oluşturduğu, bu köylülerin geçim kaynaklarının ve iş imkânlarının kısıtlı olduğu, kabul edilen kanunlarla orman köylülerinin iş imkânlarının azaltıldığı, böylece ormanların daha fazla özel sektör tarafından işletilerek,

ormanların ve orman köylüsünün korunmasını amaçlayan çevresel ve sosyal değerlerin giderek gözardı edileceği, kuralın kamu yararı taşımadığı, tek hedefin daha fazla kâr elde etme amacı güden özel sektöre alan açmak olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 170. ve 171. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

## **2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

121. Anayasa'nın "*Kooperatifçiliğin geliştirilmesi*" başlıklı 171. maddesinde "*Devlet, millî ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır*" denilmektedir.

122. 6831 sayılı Kanun'un 40. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi, devlet ormanlarında yaptırılan ağaçlandırma, bakım, imar, kesme, toplama, taşıma, imal gibi orman işlerinin; işyerinin ve işyerinde çalışacakların hangi mülki hudut ve orman teşkilatı hudutları içinde kaldığına bakılmaksızın öncelikle işyerinde veya civarındaki orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine ve işyerindeki köylülere veya işyeri civarındaki orman işlerinde çalışan köylülere, işyerine olan mesafeleri ile iş güçleri dikkate alınarak yaptırılacağını düzenlemektedir. Dava konusu kural ise bu ilkeye istisna getirmekte, ağaçlandırma faaliyetlerine ait arazi hazırlığı işlerinin makine gücü ile yapılmasının gerektiği hâllerde anılan birinci cümledeki hükümlerin uygulanmayacağını belirtmektedir.

123. Madde gerekçesinde, ağaçlandırma faaliyetlerine ait arazi hazırlığı işlerinin makine gücü ile yapılmasının gerektiği hâllerde, orman kooperatifleri ve köylülerinin önceliklerinin kaldırılması suretiyle gerekli iş ve makine gücüne sahip firmalar tarafından bu işlerin yapılmasının öngörüldüğü, böylece ormanların geliştirilmesi ve genişletilmesine yönelik çalışmalarda uygulamaların daha verimli bir şekilde yürütülmesine imkân sağlanacağı belirtilmiştir.

124. Kural olarak devlet ormanlarında orman işlerinin işyeri ve civarındaki orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine ve orman köylülerine öncelik verilerek yaptırılması amaçlanmaktadır. Söz konusu işler emeğe dayalı işgücü kullanılarak yaptırılacak hizmetler olup bu işlerde orman köylülerinin istihdamı sağlanmaktadır. Dava konusu kuralın ise orman köylerini kalkındırma kooperatiflerine ve orman köylülerine tanınan bu önceliği tamamen ortadan kaldırmadığı, önceliğin yalnızca ağaçlandırma faaliyetlerine ait arazi hazırlığı işlerinin makine gücü ile yapılmasının gerektiği hâllerle sınırlı olmak kaydıyla geçerli olmayacağının öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Madde gerekçesinde de, kuralla ormanların gelişmesi ve genişletilmesi için yapılacak çalışmalarda uygulamaların daha verimli olmasına yönelik olarak işin makine gücünü kullanacak firmalara verilmesinin hedeflendiği belirtilmektedir. İstisnai olarak devlet ormanlarında ağaçlandırma faaliyetlerine ait arazi hazırlığı işlerinin makine gücü ile yapılmasının kooperatif ve orman köylüleri dışında firmalara verilmesi ise Anayasa'nın 169. maddesi çerçevesinde ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için alınacak tedbirler kapsamında olup bu hususun düzenlemesi kanun koyucunun takdirindedir.

125. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 170. ve 171. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 170. ve 171. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

**Ğ. Kanun'un 15. Maddesiyle 6831 Sayılı Kanun'un Değiştirilen 72. Maddesinin Birinci Cümlesinin İncelenmesi**

## **1. İptal Talebinin Gerekçesi**

126. Dava dilekçesinde özetle; itfaiye ve emniyet hizmetleri gibi niteliği itibarıyla işçilerin zorunlu nedenlerle fazla çalışma yapmak zorunda olduğu işlerde haftalık çalışma sınırının uygulanmadığı, orman işçilerinin orman yangını önleme ve söndürme işlerinin de niteliği itibarıyla bu işlerden olduğu, anılan işçilerin çıkabilecek yangınları önleme veya söndürme işleri için işyerinde sürekli olarak bekletildikleri, bu çalışmanın ücretlendirilmesi konusunun ise çalışma süresinin belirlenmesindeki farklı durum nedeniyle özellik arz ettiği, kuralın orman işçilerinin eksik ücret almalarına neden olacağı, işçilerin yangın önleme veya söndürme faaliyetlerinde fiilen çalışmaları ile orman yangın ekip bina ve yangın gözetleme kulelerinde bulunan sosyal tesisler ve lojmanlardaki çalışmalarının ayrıştırıldığı, bu belirlemenin yapılmasının da yine işverenin inisiyatifine bırakıldığı, söz konusu orman işçileriyle benzer nitelikli işleri yapan işçiler veya görevliler açısından çalışma süresinin hesaplanmasında herhangi bir sınırlayıcı hüküm bulunmamasına rağmen orman yangınlarını önleme ve söndürme işlerinde görevlendirilen işçiler bakımından bu yönde düzenleme yapılmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu, kuralla OGM aleyhine verilen yargı kararlarından kaynaklanan maliyetin önüne geçilmesinin amaçlandığı, kuralın işçinin işverenin işyerinde hazır bir biçimde iş verilmesini beklediği süreleri çalışma süresinden çıkarılmasına karşın bu süre zarfında işverenin emir ve talimatlarının geçerliliğini sürdürdüğü, bu talimatlara ve kurallara uyulmama hâlinde ise akdin feshi de dâhil olmak üzere birtakım yaptırımlara tabi olma durumunun dolayısıyla ücret ödenmeksizin çalışma yaptırma hâlinin devam ettiği, bu nedenle işçiye hak kazandığından daha az bir ücretin ödendiği ve angarya yaptırıldığı, kuralın orman işçilerinin 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu çerçevesinde çalışmış olmalarına rağmen ücrete hak kazanamamaları anlamını taşıdığı, bir işçinin çalışması gereği ücrete hak kazanacağı hususunun ise açık olduğu, ücret alacağının eksik ödenmesine yönelik düzenlemenin işçilerin mülkiyet hakkına ölçüsüz bir sınırlama öngördüğü, bu durumun çalışma hakkıyla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 18., 35. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

## **2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

127. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 55. maddesi yönünden de incelenmiştir.

128. Kuralla orman yangınlarını önleme ve söndürme işlerinde görevlendirilen işçilerin, orman yangın ekip bina ve yangın gözetleme kulelerinde bulunan sosyal tesisler ve lojmanlarda çalışma saatleri dışında geçirdiği sürelerin 4857 sayılı Kanun'un 63. maddesinde düzenlenen çalışma süresinden sayılmayacağı öngörülmüştür.

129. 4857 sayılı Kanun'un 63. maddesinin birinci fıkrasında genel bakımdan çalışma süresinin haftada en çok kırk beş saat olduğu, aksi kararlaştırılmamışsa bu sürenin işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanacağı belirtilmiştir.

130. Madde gerekçesinde de orman yangınları ile mücadelenin her yıl 1 Mayıs-30 Kasım tarihleri arasında yangın mevsimi süresince yangın gözetleme kulelerinde, ekip binalarında ve yangın harekât merkezlerinde işçi personelin istihdam edilerek yerine getirildiği, orman yangınlarının gün içinde çıkma zamanlarının belli olmaması, yangın ekiplerinin konuşlanma yerlerinin orman içlerinde ve yerleşim yerlerine çok uzak olması sebebiyle buralarda çalışan işçilerin çalışma sürelerinin 4857 sayılı Kanun'da yer alan hükümlerden farklı şekilde düzenlenmesi ihtiyacını ortaya koyduğu belirtilmiştir. Ayrıca yangın gözetleme kuleleri ile yangın ekip binalarının yerleşim yerlerine uzak olması, buralara ulaşımın kimi zaman iki ila üç saati bulması ve arazinin fiziki şartlarından dolayı ve çok fazla işçi istihdamını gerektirmesi nedeniyle vardiya sistemine geçilemediği, yangın ekip bina ve kulelerinde istihdam edilen işçilerin günlük çalışma saatleri

dışında kalan zamanda, bu yangın ekip bina ve kulelerinde bulunan sosyal tesis ve lojmanlarda ücretsiz barındıkları, dinlenme ve sosyal ihtiyaçlarının OGM tarafından karşılandığı, hafta ve bayram tatil izinlerinin kullandırıldığı, günlük mesai saatlerine uyulduğu ve gereken hâllerde fazla mesai yaptırıldığı ifade edilmiştir. Bu açıklamalara ilave olarak madde gerekçesinde ormanların genellikle yerleşim yerlerine uzak olması nedeniyle buralarda çalışanların mesaieleri sona erdikten sonra kendi tercihleriyle evlerine dönmemelerine rağmen normal çalışma sürelerine ilişkin ücretleri ile günlük fazla mesailerinin dışında idareden ayrıca ücret talep ettikleri, bu nedenle birtakım hukuki ihtilafların ortaya çıktığı, kuralla anılan işçiler için özel bir çalışma usulü öngörülme suretiyle bu ihtilafların önlenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

131. Anayasa'nın 49. maddesinde; çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu, devletin çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir.

132. Anayasa'nın “*Ücrette adalet sağlanması*” başlıklı 55. maddesinde “*Ücret emeğin karşılığıdır./ Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır./ Asgarî ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu da gözönünde bulundurulur.*” denilmektedir. Maddeyle, emeğin karşılıksız bırakılmaması ve emeğin karşılığının ücret olarak verilmesi amaçlanmaktadır (AYM, E.2015/61, K.2016/172, 2/11/2016, § 156).

133. Kamu hizmetleri sürekli ve düzenli hizmetlerdir. Bu hizmetler özel kişilerin yararlarını değil kamusal yararları karşılar. Kamu hizmetleri kanunla ya da kanunun verdiği yetkiye dayanarak kurulur ve kaldırılır. Kanun koyucu, bir kamu hizmetinde görevin gerektirdiği nitelikleri ve koşulları belirlemeyi anayasal ilkeler çerçevesi içinde kalmak kaydıyla görevin ve ülkenin gereklerine ve zorunluluklarına göre serbestçe takdir edebilir.

134. 12/10/2019 tarihli ve 30916 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Orman Yangınlarıyla Mücadele Hizmetlerinde Görevli İşçi Personelin Çalışma Esasları ile İlgili Yönetmelik’in (Yönetmelik) 6. maddesinin (a) bendine göre günlük iş süresi 11 saati geçemez.

135. Dava konusu kural orman işçilerinin çalışma sürelerinin tespitine ilişkin bir hüküm içermektedir. Kural, işçilerin orman yangın ekip bina ve yangın gözetleme kulelerinde bulunan sosyal tesisler ve lojmanlarda çalışma saatleri dışında geçirdiği sürelerin çalışma süresinden sayılmayacağını öngörmektedir. Diğer bir ifadeyle kural, günlük iş sürelerinin belli bir kısmının çalışma süresinden sayılmayacağı şeklinde bir hüküm getirmemekte, günlük iş süresinden sonra işçilerin kendi tercihleriyle evlerine dönmeyip sosyal tesislerde veya lojmanlarda geçirdikleri süreleri düzenlemekte ve mesai saatleri sonrasında buralarda geçirilen süreleri çalışma süresi dışında tutmaktadır.

136. Ülkemizde özellikle yaz ayları boyunca orman yangınlarının ciddi bir tehlike oluşturması nedeniyle devletin gerekli tedbirleri alması bir zorunluluktur. Erken haber alma ve erken müdahale ise orman yangınlarının kısa sürede söndürülmesi bakımından en önemli etkenlerdendir. Bu nedenle devlet OGM bünyesinde yangın gözetleme kuleleri ve ekip binaları inşa etmekte, bu yerlere ulaşımın uzun süre almasını ve zorluğunu, işin ciddiyetini ve önemini de gözönüne alarak buralarda sürekli olarak personel istihdam etmektedir. Söz konusu personelin yangın döneminde bütün gününü yangın söndürme işine hasretmesi ise mümkün değildir. İşin niteliği gereği personelin sosyal tesisler ve lojmanlarda geçireceği süre mesaisinden daha fazladır. Bu itibarla yapılan işin niteliği gereği çalışma hayatı dışındaki özel hayat ile çalışma hayatının iç içe geçtiği söylenebilir.

137. Anayasa'nın 169. maddesi çerçevesinde ormanların korunması ve gerekli tedbirlerin alınmasından sorumlu devlet, orman yangınlarını önleme ve söndürme hizmetlerinin daha etkin bir şekilde yürütülerek kamusal yararın, kamunun ve toplumun güvenliğinin sağlanması amacıyla kuralla bu hizmetleri yerine getirecek işçiler bakımından yapılan hizmetin koşullarını göz önüne alarak özel bir çalışma usulü getirmiştir. Bu bağlamda kuralın, orman yangınlarını önleme ve söndürme işlerinde iş sağlığı ve güvenliği denetimini ortadan kaldıran ve çalışma, yaşam hakkı gibi temel hak ve özgürlük alanlarında devletin sosyal ve hukuk devleti olma yükümlülüğünü göz ardı eden bir yönünün bulunduğu söylenemez. Madde gerekçesinde açıklandığı üzere kuralla, ormanların yerleşim yerlerine uzak olmaları sebebiyle buralarda çalışanların mesaipleri sona erdikten sonra kendi tercihleriyle evlerine dönmeyerek sosyal tesisler ve lojmanlarda kalmaları ve bu nedenle normal çalışma sürelerine ilişkin ücretleri ile günlük fazla mesailerinin dışında idareden ayrıca ücret talep etmeleri üzerine ortaya çıkan hukuki ihtilafların önlenmesi amaçlanmaktadır.

138. Orman yangınlarını önleme ve söndürme işlerinde görevlendirilen işçilerin işinin niteliği gereği mesai dışında sosyal tesisler ve lojmanlarda geçirecekleri sürenin çalışma süresinden daha fazla olduğu, yaptıkları işin karşılığında ücret aldıkları ve gerektiğinde fazla mesai ücretinin ödenmesinin de engellenmediği, kanun koyucunun hizmetin kendine özgü koşullarını dikkate alarak ve mesai saatleri sonrasında anılan yerlerde geçirilen sürelerin çalışma süresinden sayılıp sayılmayacağı konusunda oluşan tereddütleri gidermek amacıyla anılan kuralı kabul ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kural ücret hakkına da bir sınırlama getirmemektedir.

139. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 49. ve 55. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 49. ve 55. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 10., 18. ve 35. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

#### **H. Kanun'un 17. Maddesiyle 6831 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 16. Maddenin Birinci Fıkrasının, Üçüncü Fıkrasında Yer Alan "...bir hafta,..." ve "...bir ay..." İbareleri ile Dördüncü Fıkrasında Yer Alan "...üçüncü fıkra hükümleri..." İbaresinin İncelenmesi**

##### **1. Ek 16. Maddenin Birinci Fıkrasında Yer Alan "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca..." ve "...Bakanlar Kurulunca..." İbareleri**

140. Ek 16. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca..." ve "...Bakanlar Kurulunca..." ibareleri 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 38. maddesiyle "...sınırları Cumhurbaşkanınca..." ve "...Cumhurbaşkanınca..." şeklinde değiştirilmiştir.

141. Açıklanan nedenle Ek 16. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca..." ve "...Bakanlar Kurulunca..." ibarelerine ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

**2. Ek 16. Maddenin Birinci Fıkrasının Fıkroda Yer Alan “...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca...” ve “...Bakanlar Kurulunca...” İbareleri Dışında Kalan Kısım**

**a. İptal Talebinin Gerekçesi**

142. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa’da orman vasfının kaybedilmesi, dolayısıyla bir alanın orman alanı dışına çıkarılabilmesi için 31/12/1981 tarihinin belirlendiği, bir yerin orman vasfını kaybetmesi dolayısıyla orman alanından çıkarılabilmesi için bu tarihten önce vasıf kaybının gerçekleşmiş olması gerektiği, dava konusu kuralda ise bu tarih dikkate alınmaksızın tahrip edilmiş ya da üzerine yapı inşa edilmiş alanların orman sınırı dışına çıkarılmasına imkân tanındığı, Anayasa’da böyle bir tarih belirlenmesinin temel nedeninin ormanların yakılarak, kesilerek veya başka şekillerde tahrip edilerek orman alanının dışına çıkarılmasını önlemek olduğu, orman varlığının korunmasının insan yaşamı ve yerkürenin geleceği açısından yaşamsal öneme sahip çevresel-ekolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik işlevlerin yerine getirilmesine hizmet ettiği, kuralın uygulanmasının ise orman rejimini daraltıcı gelişmelere yol açacağı, öncelikle kural kapsamında değerlendirilen alanların tekrar orman ekosistemi özelliğine kavuşması için gerekli adımların atılması gerektiği, orman içindeki ağaçsız taşlık, kayalık alanların da orman ekosisteminin önemli bir parçası olduğu, bu alanların özellikle yaban hayatı için son derece önem taşıdığı, orman sayılmayan birtakım Hazine arazilerinin orman vasfını kazanmasının 300 yıl gibi uzun bir süreyi gerektirdiği, bu nedenle orman sınırları dışına çıkartılan alanlar karşılığında OGM’ye orman tesis edilmek üzere arazi tahsis edilmesinin orman sınırlarında daralmaya yol açmayacağına söylenemeyeceği, kaldı ki Anayasa’nın devlete orman alanlarını artırma görevini verdiği, orman olarak kullanılması gereken yerlerin orman rejimine alınmasının hiçbir koşul veya karşılık olmaksızın zaten devletin görevi kapsamında olduğu, başka bir orman alanının tahrip edilmesinin başka bir ormanlık alanda daraltma yapılmasının karşılığı olamayacağı, ormanların sadece ağaçlardan oluşmadığı, özellikle de ağaç varlığı açısından marjinal görülen alanların önemli biyolojik çeşitlilik alanları olduğu belirtilerek kuralın Anayasa’nın 169. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

**b. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu**

143. 6831 sayılı Kanun’un ek 16. maddesinin dava konusu olan birinci fıkrasının birinci cümlesinde Orman ve Su İşleri Bakanlığınca bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanına dönüştürülmesi de mümkün olmayan yerler ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte üzerinde yerleşim yeri bulunan ya da yerleşim yeri oluşturulması uygun olan taşlık, kayalık, verimsiz ve fiilen orman vasfı taşımayan alanların belirlenecek usul ve esaslara göre OGM’ce orman sınırları dışına çıkartılarak tapuda Hazine adına tescil edileceği, ikinci cümlesinde ise orman sınırları dışına çıkartılan alanın iki katından az olmamak üzere devletin hüküm ve tasarrufu altında veya Hazinenin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazların OGM’ye orman tesis etmek üzere tahsis edileceği öngörülmektedir. Orman ve Su İşleri Bakanlığının (1) numaralı CBK’nın 410 ila 440. maddelerinde Tarım ve Orman Bakanlığı olarak düzenlendiği gözönünde bulundurulduğunda kuralda yer alan *Orman ve Su İşleri Bakanlığının Tarım ve Orman Bakanlığı* (Bakanlık) şeklinde yorumlanması gerektiği anlaşılmaktadır.

144. 6831 sayılı Kanun’a eklenen ek 16. maddenin birinci fıkrasında yer alan “...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca...” ve “...Bakanlar Kurulunca...” ibarelerinin değiştirilmesinin fıkranın anılan ibareler dışında kalan kısmı yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasını engellemediği anlaşıldığından söz konusu kısım hakkında aşağıdaki inceleme yapılmıştır.

145. Anayasa'nın 169. maddesinin birinci fıkrasında “Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.” denilmektedir. Anılan maddenin dördüncü fıkrasında ise “Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz” hükmü yer almaktadır.

146. Fıkranın birinci cümlesinin kalan kısmında orman sınırları dışına çıkartılacak yerler, bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanına dönüştürülmesi de mümkün olmayan yerler; bu maddenin yürürlüğe girdiği 28/4/2018 tarihinde üzerinde yerleşim yeri bulunan yada yerleşim yeri oluşturulması uygun olan taşlık, kayalık, verimsiz ve *fiilen orman vasfı taşımayan alanlar* olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Birinci gruba giren yerler bakımından Anayasa'nın 169. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, ...” ibaresiyle bu yerlerin orman sınırları dışına çıkarılmasına imkân tanınmış ve bu konuda ilgili Anayasa hükmünde herhangi bir tarih sınırı öngörülmemiştir.

147. İkinci grup alanlar bakımından da kuralda bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte üzerinde yerleşim yeri bulunan ya da yerleşim yeri oluşturulması uygun olan taşlık, kayalık, verimsiz tüm alanların değil bu nitelikleri taşımakla birlikte aynı zamanda ancak *fiilen orman vasfı taşımayan alanların* orman sınırı dışına çıkarılmasına izin verilmiştir. Dolayısıyla fıkra da yer alan “*fiilen orman vasfı taşımayan alan*” ibaresiyle kastedilenin Anayasa'nın anılan hükmünde yer alan “...bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan...” ibaresine karşılık gelen alanları kapsadığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede kural uyarınca bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte üzerinde yerleşim yeri bulunan ya da yerleşim yeri oluşturulması uygun olan taşlık, kayalık ve verimsiz alanlar ancak Anayasa'nın 169. maddesinin anılan hükmü uyarınca *bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş* ise orman sınırları dışına çıkartılabilir. Bu niteliği taşımayan alanların ise kural gereği orman dışına çıkarılması mümkün değildir.

148. Fıkranın ikinci cümlesinde ise orman sınırları dışına çıkartılan alanın iki katından az olmamak üzere devletin hüküm ve tasarrufu altında veya Hazinesinin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazların OGM'ye orman tesis etmek üzere tahsis edileceği öngörülmektedir.

149. Kuralla yukarıda belirtilen çerçevede genel olarak orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar bulunmayan, *fiilen orman vasfını yitirmiş* yerlerin orman sınırlarının dışına çıkartılmasının, bu alanların iki katından az olmayan alanın orman yetiştirmek üzere OGM'ye tahsisinin düzenlendiği ve kuralın amacı dışında keyfi olarak kullanılmasını önleyecek yargısal başvuru yollarının bulunduğu gözetildiğinde kuralla Anayasa'nın 169. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

150. Kural Anayasa'nın 169. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

**3. 6831 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 16. Maddenin Üçüncü Fıkrasında Yer Alan “...bir hafta...” ve “...bir ay...” İbareleri**

**a. İptal Talebinin Gerekçesi**

151. Dava dilekçesinde özetle; orman sınırları dışına çıkarılacak alanların tespiti sırasında kurallar uyarınca ilan süresinin bir hafta, itiraz süresinin ise bir ay olarak uygulanacağı, söz konusu ilanların muhtarlıklarda yapılacağı, ancak kişilerin her hafta muhtarlığa uğramasını zorunlu kılan yasal bir düzenlemenin bulunmadığı, pek çoğu başka şehirlere hatta başka ülkelere göç etmiş olan çevredeki taşınmaz sahiplerinden muhtarlıkta asılmak suretiyle yapılan ilanları bir hafta içinde öğrenmelerinin, anlaşılması uzmanlık gerektiren bu belgeleri inceleyecek uzman bulmalarının, inceleme yaptırmalarının ve başvurabilecekleri hukuki yolları öğrenerek gerekli itirazları yapmalarının beklenemeyeceği, bu konuda öngörülen sürelerin makul olmadığı, hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı, kişilerin hak arama özgürlüklerini ölçüsüz olarak sınırladığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 10., 35., 36. ve 169. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

#### **b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

152. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgileri nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

153. 6831 sayılı Kanun'un ek 16. maddesinin dava konusu "...bir hafta..." ve "...bir ay..." ibarelerinin yer aldığı üçüncü fıkrasında anılan maddenin birinci fıkrası kapsamında orman sınırları dışına çıkarılacak alanların tespiti amacıyla Bakanlıkça yeteri kadar orman kadastro komisyonu görevlendirileceği ve bu tespit sırasında ilan süresinin bir hafta, itiraz süresinin ise bir ay olarak uygulanacağı belirtilmektedir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında ise bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanına dönüştürülmesi de mümkün olmayan yerler ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte üzerinde yerleşim yeri bulunan ya da yerleşim yeri oluşturulması uygun olan taşlık, kayalık, verimsiz ve fiilen orman vasfı taşımayan alanların orman sınırları dışına çıkartılarak tapuda Hazine adına tescil edileceği, orman sınırları dışına çıkartılan alanın iki katından az olmamak üzere devletin hüküm ve tasarrufu altında veya Hazinesinin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazların OGM'ye orman tesis etmek üzere tahsis edileceği öngörülmektedir.

154. Orman kadastrounun yapılış ve ilan usulü 6831 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Kanun'un 7. maddesine göre devlet ormanları ile evvelce sınırlaması yapılmış olup da sınırlandırma sırasında orman olduğu hâlde orman sınırları dışında kalmış ormanların, kamu tüzelkişilerine ait ormanların, özel ormanların, orman kadastro ve bu ormanların içinde ve bitişiğinde bulunan her çeşit taşınmaz malların ormanlarla müşterek sınırlarının tayini ve tespiti orman kadastro komisyonları tarafından yapılır.

155. Kuralda orman sınırları arasında içinde kalan yerlerin bu sınırlar dışına çıkarılarak Hazine adına tescili öngörüldüğünden kuralın bireylerin haklarını doğrudan ilgilendirmediği düşünülebilirse de ülkemizde 2005 yılında 3402 sayılı Kanun'da yapılan değişikliğe kadar orman ve 2/B kadastro ile genel kadastro çalışmaları ayrı ayrı yürütülmüştür. Genellikle de genel kadastro çalışması yapıldıktan sonra orman ve 2/B kadastro yapılmıştır. Bu sebeple kişiler adına genel kadastro sonucu tespit ve tapuya tescil edilen taşınmazlar sonradan orman kadastrouyla orman sınırları içine alınabilmiştir. Bundan sonra orman kadastro sonuçları tapu ve kadastro müdürlüklerine gönderildiğinde ise mükerrer tapu oluşmaması için kişiler adına daha önce oluşturulan tapu kayıtlarına orman kadastro yapıldığına dair belirtmeler konulmuştur. Bu taşınmazlara yönelik 2/B kadastro sonuçları da aynı şekilde tapu kayıtlarının beyanlar hanesine belirtme yapılmak suretiyle tescil edilebilmiştir. Dolayısıyla taşınmaz maliki bireylerin her durumda 6831 sayılı Kanun'un ek 16. madde kapsamında yapılacak ilanlardan doğrudan etkilenmeyeceği söylenemez.

156. Orman kadastro komisyonlarınca orman sınırları dışına çıkarılacak alanların tespiti işlemlerinin bir hafta süreyle ilan edilmesi ve bu tespite karşı itiraz süresinin bir ay süreyle sınırlandırılmasıyla hak arama özgürlüğüne yönelik bir sınırlama yapıldığı açıktır. Orman niteliği bulunmayan yerlerin orman sınırları dışına çıkartılarak Hazine adına tescilini ve bu alanların iki katından az olmamak üzere devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan veya hazinenin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazların orman tesis edilmek üzere tahsis edilmesini öngören kuralla anılan faaliyetlerin bir an önce sonuçlandırılması hedeflenmektedir. Bu çerçevede kuralla Anayasa'nın 169. maddesinde güvence altına alınan ormanların korunması ve geliştirilmesi yönünde devlete yüklenen pozitif yükümlülükler kapsamında hak arama özgürlüğüne bir sınırlama getirildiği anlaşılmakta olup bu yönüyle kuralın anayasal bağlamda meşru bir amaçla hak arama özgürlüğünü sınırladığı anlaşılmaktadır. Ancak bir kuralın Anayasa'ya uygun olabilmesi için meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp kuralla getirilen sınırlamanın ölçülü olması da gerekmektedir.

157. 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasında da orman kadastro komisyonlarınca alınan kararlara ilişkin tutanak ve haritaların askı suretiyle otuz gün süre ile ilan edileceği, anılan ilanın ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olacağı, tutanak ve haritalara karşı itirazı olanların askı tarihinden itibaren otuz gün içinde kadastro mahkemelerinde, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemelerde dava açabilecekleri, ilan süresi geçtikten sonra, dava açılmayan kararlara ilişkin tutanak ve haritaların kesinleşeceği belirtilmiştir. Bu itibarla orman sınırları dışına çıkarılacak alanların tespitine yönelik işlemlere karşı başvurulacak mahkemeler açısından da Kanun'un 11. maddesi geçerli olacaktır.

158. Orman sınırları dışına çıkarılacak alanların tespitine dair işlemlerin ilanın ve bu işlemlere ilişkin itirazın belirli bir süreye bağlanmasının, orman niteliği bulunmayan yerlerin orman sınırları dışına çıkarılarak Hazine adına tescilini sağlamakla ilgili faaliyetlerin bir an önce sonuçlandırılmasına yönelik amaca ulaşma bakımından elverişli olduğu açıktır. Orman sınırları dışına çıkarılacak alanların tespitinin çok sayıda taşınmazı içerebilmesi nedeniyle tüm ilgililere ayrı ayrı tebligat çıkarılmasının güçlüğü karşısında, ilan yapılması ve ilan ile itirazlar için belirli sürelerin uygulanmasının kurallarla hedeflenen amaca ulaşmada gerekli bir araç olmadığı da söylenemez. Kurallarla kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında öngörülmüş sürelerin dava açılmasını aşırı derecede zorlaştırmadığı, bu bağlamda kurallarda belirtilen sürenin hak düşürücü süre olmayıp kişilerin anılan sürenin geçirilmesinden sonra da Kanun'un 11. maddesi uyarınca on yıl içinde genel yetkili mahkemelerde dava haklarını kullanabilecekleri gözönünde bulundurulduğunda kurallarda bireyin hak arama özgürlüğü ile kamu yararı arasındaki makul dengenin gözetildiği, dolayısıyla kuralların hak arama özgürlüğü yönünden ölçüsüz bir sınırlama niteliği taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

159. Öte yandan kurallarla genel olarak bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen ve fiili olarak orman niteliği taşımayan yerlerin orman sınırları dışına çıkarılması ve bunların iki katından az olmayan taşınmazın orman tesis etmek üzere OGM'ye tahsisi işlemlerinin gecikmeksizin yerine getirilmesi öngörülmekte olup bu çerçevede kuralların Anayasa'nın 169. maddesini ihlal eden bir yönü de bulunmamaktadır.

160. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 13., 36. ve 169. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Celal Mümtaz AKINCI ve M. Emin KUZ Kanun'un ek 16. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "...bir hafta,..." ibaresi yönünden bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 35. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

**4. 6831 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 16. Maddenin Dördüncü Fıkrasında Yer Alan “...üçüncü fıkra hükümleri...” İbaresini**

**a. İptal Talebinin Gerekçesi**

161. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla üçüncü fıkrada yer alan sürelerin ilk defa yapılacak orman kadastroları bakımından da uygulanmasının öngörüldüğü, ilk defa orman kadastroları yapılan yerlerde pek çok mülkiyet uyuşmazlığının çıkmasının kaçınılmaz olduğu ve yine bir çok tapulu arazinin ya da fiilen kullanım yoluyla mülkiyeti kazanılmış alanın orman sınırları içinde bırakılması olasılığının yüksek olduğu, buna rağmen ilgililere şahsen tebligatta bulunulmaksızın taşınmazlarının orman sınırları içine alınmasının mülkiyet hakkını ve hak arama özgürlüğünü ortadan kaldırdığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10., 35., 36. ve 169. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

**b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

162. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

163. 6831 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre ilk defa yapılacak orman kadastro uygulamadaki işlemlere ilişkin sürelerde de kural uyarınca Kanun'un ek 16. maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri uygulanacaktır.

164. Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrasında tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık topluluklarının yerleriyle birlikte orman sayılacağı hükme bağlanmış, ikinci fıkrasında ise orman sayılmayacak alanlar sayılmıştır.

165. Devlet ormanlarında orman kadastro işlemlerinin nasıl yapılacağı ise Kanun'un 7. maddesi ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. 7. maddede orman kadastro komisyonlarınca yapılacağı, 11. maddenin birinci fıkrasında da orman kadastro komisyonlarınca alınan kararlara ilişkin düzenlenen tutanakların ve haritaların askı suretiyle otuz gün süre ile ilan edileceği, tutanak ve haritalara karşı itirazı olanların askı tarihinden itibaren otuz gün içinde kadastro mahkemelerinde, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemelerde dava açabilecekleri belirtilmektedir.

166. Dava konusu kural ise 11. maddede otuz gün olarak belirlenen ilan süresini ilk defa yapılacak orman kadastro çalışmaları bakımından bir haftaya düşürmekte olup itiraz süresinde ise herhangi bir değişiklik öngörmemektedir. Bireylerin orman kadastro sonuçlarına itiraz edebilmeleri için bu sonuçlardan haberdar olmaları gerekir. Söz konusu çalışmaların ilanen tebliğ yoluyla duyurulması itiraz ve dava yoluna başvurulabilmesi bakımından önem taşımaktadır. Dava konusu kural, bir haftalık ilan süresi ve bir aylık da itiraz süresi öngörmek suretiyle hak arama özgürlüğü yönünden bir sınırlama getirmektedir. Sınırlamanın ise Anayasa'nın 169. maddesi çerçevesinde genel olarak ormanların korunması ve geliştirilmesi amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Zira orman alanlarının bir an önce belirlenerek tescil edilmesinin ormanların korunabilmesi bakımından önemi yadsınamaz. Dolayısıyla anayasal bağlamda meşru bir amaca

dayanan kural bakımından değerlendirilmesi gereken husus söz konusu sınırlamanın ölçülülük ilkesine uygun olup olmadığıdır.

167. İlk defa yapılacak orman kadastro uygulamasındaki işlemlerin ilanının ve bu işlemlere ilişkin itirazın belirli bir süreye bağlanmasının, orman alanlarının bir an önce belirlenerek tescil edilmesi suretiyle koruma altına alınmasını sağlamaya yönelik amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

168. Öte yandan yukarıda da ifade edildiği üzere kuralda öngörülen bir haftalık ilan süresi ile bir aylık itiraz süresi ilgililerin yapılan kadastro işlemlerinden haberdar edilmesini ve dava açmalarını tamamen ortadan kaldıran ya da aşırı oranda güçleştiren bir niteliğe sahip değildir. Bunun yanı sıra kuralda öngörülen otuz günlük süre hak düşürücü süre olmayıp Kanun'un 11. maddesindeki on yıllık hak düşürücü süre bu işlemler bakımından da uygulanmaya devam edilecektir. Başka bir deyişle otuz günlük itiraz süresi geçtikten sonra da ilgililer orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanak ve haritaların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl içinde genel yetkili mahkemelerde dava haklarını kullanabileceklerdir. Bu itibarla kuralla hak arama özgürlüğüne getirilen sınırlamanın bireylerin hakları ile kamu yararı arasındaki adil dengeyi bozduğu ve ölçüsüz olduğu söylenemez. Nitekim Anayasa Mahkemesi askı suretiyle yapılan ilanın ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olduğu, dava açılmayan kararlara ilişkin tutanak ve haritaların kesinleşeceği ve orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanak ve haritaların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak itiraz olunamayacağı ve dava açılmayacağını düzenleyen 6831 sayılı Kanun'un 5/11/2003 tarihli ve 4999 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilen 11. maddesinin, 26/2/2014 tarihli ve 6527 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının bazı hükümlerinin iptali talebiyle yapılan başvuruda da benzer gerekçelerle kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır (AYM, E.2018/33, K.2018/113, 20/12/2018).

169. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13., 36. ve 169. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Celal Mümtaz AKINCI ve M. Emin KUZ Kanun'un ek 16. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "... bir hafta..." ibaresi yönünden bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 35. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

**I. Kanun'un 22. Maddesiyle 1053 Sayılı Kanun'un 4. Maddesine Eklenen Altıncı Fıkranın Birinci Cümlesinin "...Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerine, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası Anonim Şirketi tarafından kesinti yapılarak..." Bölümünün İncelenmesi**

### **1. İptal Talebinin Gerekçesi**

170. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla alacaklı kurumun tek taraflı talebi üzerine borçlu kuruma tebligatta dahi bulunmadan doğrudan gelirlerinden kesinti yapılmasının düzenlendiği, hiçbir bildirimde bulunulmaksızın belediyelerin gelirlerinde kesinti yapılmasının, planlanmış kamu hizmetlerinin aksamasına neden olacağı, alacağın kesin ve muaccel olduğu

varsayımına dayalı bu kuralın hukuk devleti ilkesine uygun olmadığı, borcun kesin olması veya belirli bir süre boyunca ödenmemiş olması gibi hiçbir koşul aranmadan, hatta borcun tebliğ edilerek ödenmesi için belirli bir süre verilmeden yalnızca DSİ Genel Müdürünün talebiyle doğrudan belediyenin gelirlerinden kesinti yapılmasının öngörülemez bir durum yaratacağı, diğer yandan kuralın bir kamu tüzelkişisi olarak belediyelerin hak aramasını da zorlaştıracacağı, borçlu kurumun borcu olmadığını ya da borcun miktarının alacaklının iddia ettiği kadar bulunmadığını iddia etmesi hâlinde ilke olarak alacağın doğruluğunu ispat külfetinin alacaklı tarafa ait olmasına rağmen kural ile bu ispat külfetinin tersine çevrildiği, alacaklı kurumun talebi ile kaynakta kesinti yapılması nedeniyle borçlu kurumun ancak kesintiden sonra durumdan haberdar olabileceği ve kesilen paranın iadesi için hukuki yollara başvurusu gerekeceği, açıklanan nedenlerle kuralın adil yargılanma hakkının unsurlarından olan silahların eşitliği ilkesini de ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

## **2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

171. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 127. maddesi yönünden de incelenmiştir.

172. 1053 sayılı Kanun'un 4. maddesinin altıncı fıkrasında, bu Kanun kapsamında DSİ tarafından yapılan işler dolayısıyla DSİ ile belediyeler arasında imzalanan protokol uyarınca belediyeler tarafından borçlanılan tutarlara karşılık, bu belediyeler adına her ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılan paylardan 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un 7. maddesinin (4) numaralı fıkrasında belirtilen kesintilerden sonra kalan kısımdan, DSİ'nin talebi üzerine ilgisine göre Maliye ve Hazine Bakanlığı veya İller Bankası Anonim Şirketi tarafından kesinti yapılarak DSİ hesabına takip eden ayın sonuna kadar aktarılacağı, aktarılacak bu tutarın, kesintiler düşüldükten sonra ilgili belediyeye gönderilecek tutarın %10'unu aşamayacağı belirtilmektedir. Anılan fıkranın "...Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerine, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası Anonim Şirketi tarafından kesinti yapılarak..." bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

173. 1053 sayılı Kanun'un 2. maddesinde su kaynağını teşkil eden barajların, isale hatlarının ve tasfiye tesislerinin DSİ tarafından yapılacağı, 4. maddesinde ise DSİ tarafından yapılacak işler için sarf edilecek meblağın tamamı ile 3. madde uyarınca DSİ'ye yapılacak yardımlar için ilgili belediyelerin DSİ'ye borçlanacakları belirtilmiştir.

174. Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrasında mahallî idarelerin il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri oldukları ifade edilmiştir. Anayasa'da merkezî yönetim-yerel yönetim ayrımının yapılması, yerel yönetimlerin organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesi, seçimlerinin süreli olması, kararlarını kendi organları eliyle alması ve uygulaması, kendilerine özgü bütçelerinin bulunması, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanması gibi yetki ve ayrıcalıkların tanınmış olması, bu idarelerin özerkliklerinin göstergeleridir.

175. Dava konusu kural, belediyelerin DSİ'ye olan borçlarının gelirlerinden kesinti yapılmak suretiyle ödenmesini öngördüğünden mahallî idarelerin mali özerkliği ile ilgilidir. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 127. maddesinde yer alan mahallî idarelerin özerkliği ilkesi ile bağdaşıp bağdaşmadığının değerlendirilmesi gerekir.

176. Kural bu kapsamda incelendiğinde, kuralın esas itibarıyla belediyelerin borçlarının tahsiliyle ilgili olduğu, belediyelerin karar alma süreçlerine müdahale öngörmediği, hangi

hizmetlerin satın alınacağına karar verme yetkisinin belediyelerin iradesine bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca DSİ'ye aktarılacak tutar, kesintiler düşüldükten sonra ilgili belediyeye gönderilecek tutarın %10'unu aşamayacaktır. Bu hükümle belediyelerin sunduğu kamu hizmetlerinin aksamaması ve belediyelerin işleyemez hâle gelmemesi için DSİ'ye aktarılacak tutara bir üst sınır getirildiği anlaşılmaktadır.

177. Öte yandan kural, DSİ'nin talebi üzerine Maliye ve Hazine Bakanlığı veya İller Bankası Anonim Şirketi tarafından yapılan kesinti işlemlerine karşı belediyelerin dava açma hakları bakımından herhangi bir sınırlama da öngörmemektedir.

178. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 127. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 127. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 36. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

**İ. Kanun'un 26. Maddesiyle 2942 Sayılı Kanun'un 10. Maddesinin Değiştirilen Sekizinci Fıkrasının Dördüncü Cümlesinin "...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden az olması durumunda hâkim tarafından tespit edilen bedel, fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedel, peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanı ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre hak sahibine verilmek üzere..." Bölümü ile Yedinci Cümlesinde Yer Alan "...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine..." İbaresinin İncelenmesi**

### **1. Anlam ve Kapsam**

179. 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesi tarafların anlaşamaması hâlinde kamulaştırma bedelinin mahkeme tarafından tespitine ilişkin usul ve esasları içermektedir. Anılan maddenin dava ve itiraz konusu kuralların da yer aldığı sekizinci fıkrasına kadar olan bölümde idarenin taşınmaz mal sahibine karşı asliye hukuk mahkemesinde açtığı dava, bu davada hâkim tarafından tarafların anlaşmaya davet edilmesi, anlaşma durumunda uygulanacak hükümler, anlaşma sağlanmaması durumunda taşınmaz malın değerinin tespiti için mahallinde yapılacak keşif ve bilirkişiler tarafından hazırlanan rapor ile ilgili süreç düzenlenmektedir.

180. Maddenin sekizinci fıkrasının birinci cümlesi ise yapılan keşif ve bilirkişilerin raporlarını mahkemeye sunmalarından sonra tarafların bedelde anlaşamamaları üzerine gerektiğinde başka bir bilirkişi heyetinin oluşturulmasını, hâkimin tarafların ve bilirkişilerin rapor veya raporları ile beyanlarından yararlanarak adil ve hakkaniyete uygun bir kamulaştırma bedeli tespit etmesini öngörmektedir. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde mahkemece tespit edilen bu bedelin, taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkının kamulaştırılma bedeli olduğu, üçüncü cümlesinde ise tarafların anlaşması hâlinde kamulaştırma bedeli olarak anlaşılan miktarın peşin ve nakit olarak hak sahibi adına bankaya yatırılacağı belirtilmektedir.

181. Maddenin sekizinci fıkrasının dördüncü cümlesinin dava ve itiraz konusu bölümünde ise, tarafların anlaşamaması hâlinde hâkim tarafından kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen bedelin miktarına göre hangi işlemlerin tesis edileceği düzenlenmektedir. Anılan bölümde, hâkim tarafından tespit edilen kamulaştırma bedelinin idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen

bedelden az olması durumunda hâkim tarafından tespit edilen bedelin, fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelin peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanın ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre hak sahibine verilmek üzere mahkemece belirlenecek banka hesabına yatırılması hükme bağlanmaktadır.

182. Maddenin yedinci cümlesinde yer alan itiraz konusu “...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine...” ibaresi ise hâkim tarafından kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen bedelin idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması hâlinde bankaca yapılan bloke işlemi ile ilgili makbuzun mahkemeye sunulmasını öngörmekte olup bu kural dava konusu bölümün uygulanması durumunda yapılacak bir işlemi ifade etmektedir.

183. Maddenin sekizinci fıkrasında ayrıca mahkemece kamulaştırma bedelinin belirlenmesi ile taşınmazın kamulaştırmayı yapan idare adına tesciline karar verileceği ve bu tescil kararının kesin olduğu belirtilmiştir. Buna göre kamulaştırma bedeline ilişkin istinaf ve temyiz süreci devam etmekle birlikte tescil kararına karşı kanun yolu öngörülmemiştir. Kanun’un 25. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi de “*Mülkiyetin idareye geçmesi, mahkemece verilen tescil kararı ile olur.*” şeklindedir. Dolayısıyla taşınmazın mülkiyeti tescil kararı ile birlikte idareye geçmektedir.

184. Sekizinci fıkra da yapılan değişikliğin gerekçesinde, geçmişte yapılan benzer kamulaştırmalarda, ilk derece mahkemesi olarak asliye hukuk mahkemesinde tespit edilen bedel ile Yargıtay’ın onaması ve karar kesinleşme aşamasında kamulaştırma tutarının düşmesinden ötürü evvelce ödenen bedellerin alınmasının sorun oluşturduğu, bu konuda zaman zaman geçici kanuni düzenlemelerin yapılması gerektiği, söz konusu değişikliğin yapılması durumunda anılan olumsuzlukların yaşanmayacağı gibi kararın kesinleşme aşamasında tutarın artması durumunda da mahkeme marifetiyle nemalandırma ve kanundan kaynaklanan faiz uygulamasının gerçekleşeceği, bu itibarla herhangi bir hak kaybının söz konusu olmayacağı belirtilmiştir.

## **2. İptal Talebinin Gerekçesi**

185. Dava dilekçesinde ve başvuru kararında özetle; Anayasa’nın 46. maddesinin kamulaştırmanın ancak kamulaştırma bedelinin peşin olarak ödenmesi hâlinde yapılmasına imkân tanıdığı, dava ve itiraz konusu kuralların mahkeme tarafından tespit edilen kamulaştırma bedeli ile idarenin takdir komisyonu tarafından belirlenen bedel arasında fark olması hâlinde daha düşük olan bedelin peşin ödenmesini, geri kalan kısmın ise bedele ilişkin karar kesinleşinceye kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak üzere mahkemece belirlenecek bir banka hesabına yatırılmasını öngördüğü, kamulaştırma davalarının tescil yönünden kesin bedel yönünden ise kanun yolu açık olarak verildiği, bu nedenle mahkemenin tescil kararı ile kamulaştırılan taşınmazın idarenin mülkiyetine geçeceği, kurallar uyarınca taşınmazın karşılığı tam ve peşin olarak ödenmeden mülkiyetinin idare adına tescil edileceği, diğer yandan Anayasa’nın kamulaştırma bedelinin taksitle ödenmesi için öngördüğü koşullar bulunmadığı hâlde kuralların taksitle kamulaştırma yapılmasını mümkün kıldığı, bu durumda da kamulaştırma bedelinin kesinleşme sonrası ödenecek kısmına Anayasa uyarınca uygulanması gereken kamu alacakları için en yüksek faizin yerine daha düşük olan üç aylık banka mevduat faizinin uygulanacağı belirtilerek kuralların Anayasa’nın 11., 13., 35. ve 46. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

## **3. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu**

186. Anayasa’nın 35. maddesinin birinci fıkrasında “*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir*” denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmış, ikinci fıkrasında da bu hakka ancak kamu yararı nedeniyle ve kanunla sınırlama getirilebileceği belirtilmiştir. Birey özgürlüğü ile

doğrudan ilgili olan mülkiyet hakkı bireye emeğinin karşılığına sahip olma ve geleceğe yönelik planlar yapma imkânı tanıyan temel bir haktır. Mülkiyet hakkı, genel olarak bir kimsenin başkasına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla bir şeyden dilediği biçimde yararlanma, tasarruf etme, başkasına devretme, kullanım biçimini değiştirme, harcama ve tüketme yetkilerini kapsamaktadır.

187. Anayasa'nın kamulaştırmayı düzenleyen 46. maddesinde de “Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir./ Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir./ Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir./ İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır.” denilmektedir.

188. Anayasa'nın söz konusu maddesine göre özel mülkiyette bulunan taşınmazların gerçek karşılıklarının nakden ve peşin olarak ödenmesi, maddede sayılan istisnai hâllerde taksitlendirme süresinin beş yılı aşamaması, taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faizin uygulanması kamulaştırma için belirtilen esaslardır.

189. Anayasa'nın anılan maddesinde öngörülen kamulaştırma, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkına getirilmiş anayasal bir sınırlamadır. Bu itibarla 46. maddede belirtilen kamulaştırmanın anayasal öğelerine uygun bir düzenleme, 35. maddeye bir aykırılık oluşturmaz.

190. 2942 sayılı Kanun'un sekizinci fıkrasından da anlaşılacağı üzere, hâkim tarafından tespit edilen kamulaştırma bedelinin idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden fazla olması durumunda komisyonun belirlediği bedelin ya da hâkim tarafından tespit edilen kamulaştırma bedelinin idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden az olması durumunda hâkimin belirlediği bedelin hak sahibi adına banka hesabına yatırılıp fazla tutarın bloke edilmesiyle taşınmaz malın idare adına tesciline karar verilecektir. Böylece hâkim tarafından tespit edilen bedel ya da komisyonun belirlediği bedelin düşük olması hâlinde bu düşük bedel hak sahibine peşin olarak ödenmekle birlikte fazla tutara ilişkin bloke edilen kısım ödenmeyerek kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesaba yatırılacaktır.

191. Kesin olarak verilen tescil kararıyla kamulaştırmaya konu taşınmazın mülkiyeti de hak sahibinden idareye intikal etmektedir. Tescil hükmü kesin olduğundan taraflar ancak bedele ilişkin karara karşı istinaf veya temyiz haklarını kullanabileceklerdir. Bu durumda mülkiyetin idareye tescille geçmesine ve Anayasa'nın 46. maddesinde yer alan taksitlendirme hâlleri de bulunmamasına rağmen kamulaştırma bedelinin ödenmesinin kararın kesinleşmesi sonrasına bırakılması peşin ödeme güvencesine aykırılık oluşturmaktadır. Bunun yanında dava ve itiraz konusu bölüm ile karar kesinleştikten sonra ödenecek kamulaştırma bedeli için üçer aylık vadeli hesap uygulaması da yine Anayasa'nın 46. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen “herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz

*uygulanır*” hükmünü ihlal etmektedir. Çünkü kuralda yer alan faiz miktarı Anayasa’da belirlenmiş olan kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz oranından düşüktür.

192. Anayasa’nın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlükler için kanunla yapılacak sınırlamalar, Anayasa’nın sözüne ve ruhuna uygun olması şartına bağlı kılınmıştır. Kural ile getirilen sınırlama ise Anayasa’nın 46. maddesinde yazılı olan kamulaştırma bedelinin peşin ödenmesi ve kamu alacakları için uygulanan en yüksek faizin işletilmesi düzenlemelerini dikkate almadığından Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen kanunla yapılan sınırlamanın Anayasa’nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.

193. Açıklanan nedenlerle dava ve itiraz konusu bölüm Anayasa’nın 13., 35. ve 46. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Burhan ÜSTÜN, Muammer TOPAL, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Basri BAĞCI bu görüşe katılmamışlardır.

194. Maddenin sekizinci fıkrasının dördüncü cümlesinde yer alan dava ve itiraz konusu bölümün iptali nedeniyle aynı fıkranın yedinci cümlesinde yer alan “...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine...” biçimindeki itiraz konusu ibarenin uygulanma imkânı kalmamaktadır. Bu nedenle söz konusu ibare, 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve Anayasa’ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa’nın 11. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

**J. Kanun’un 27. Maddesiyle 2942 Sayılı Kanun’un 11. Maddesinin Birinci Fıkrasının Değiştirilen (1) Bendinde Yer Alan “...arazi bedelinin yarısını geçmemek ve...” İbaresinin İncelenmesi**

195. Anayasa Mahkemesinin 10/4/2019 tarihli ve E.2018/156, K.2019/22 sayılı kararıyla 2942 sayılı Kanun’un 4650 sayılı Kanun’un 6. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen 11. maddesinin birinci fıkrasının 7139 sayılı Kanun’un 27. maddesiyle değiştirilen (1) bendinde yer alan “...arazi bedelinin yarısını geçmemek ve...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiş ve bu karar 14/5/2019 tarihli ve 30774 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Bu kapsamda 7139 sayılı Kanun’un 27. maddesiyle 2942 sayılı Kanun’un 11. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (1) bendinde yer alan “...arazi bedelinin yarısını geçmemek ve...” ibaresine yönelik iptal talebinin konusunun kalmadığı anlaşılmıştır. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibareye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

**K. Kanun’un 28. Maddesiyle 2942 Sayılı Kanun’un 25. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Değiştirilen Üçüncü Cümlesinin “...bu süre Bakanlar Kurulu tarafından bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir.” Bölümünün İncelenmesi**

**1. 2942 Sayılı Kanun’un 25. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Değiştirilen Üçüncü Cümlesinin “...bu süre Bakanlar Kurulu tarafından bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir.” Bölümünde Yer Alan “...Bakanlar Kurulu...” İbaresinin İncelenmesi**

196. Kanun’un 28. maddesiyle 2942 sayılı Kanun’un 25. maddesinin üçüncü fıkrasının değiştirilen üçüncü cümlesinin “...bu süre Bakanlar Kurulu tarafından bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir.” bölümünde yer alan “...Bakanlar Kurulu...” ibaresi 700 sayılı KHK’nin 86. maddesiyle “...Cumhurbaşkanı...” şeklinde değiştirilmiştir.

197. Bu nedenle “...*Bakanlar Kurulu*...” ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

## **2. Anılan Bölümün Kalan Kısmı**

198. Kanun’un 28. maddesiyle 2942 sayılı Kanun’un 25.maddesinin üçüncü fıkrasının değiştirilen üçüncü cümlesinin “...*bu süre Bakanlar Kurulu tarafından bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir.*” bölümünde yer alan “...*Bakanlar Kurulu*...” ibaresinin değiştirilmesinin bölümün anılan ibare dışında kalan kısmı yönünden bağımsız bir anayasal denetim yapılmasını engellemediği anlaşıldığından söz konusu kısım hakkında aşağıdaki inceleme yapılmıştır.

### **a. İptal Talebinin Gerekçesi**

199. Dava dilekçesinde özetle; kural gereği bir kişinin taşınmazının kamulaştırılacağı yönünde kamu yararı kararı alındıktan sonra kişinin taşınmazı üzerindeki tasarruf yetkisinin önemli ölçüde sınırlandığı, kamulaştırma yapılmasa bile taşınmaz maliklerinin bu sınırlamalara beş yıl boyunca katlanmak zorunda oldukları, bu süre boyunca taşınmaz üzerinde herhangi bir sabit tesisin yapılamayacağı, ağaç dikilemeyeceği, yapı yapılması veya ağaç dikilmesi hâlinde bunların değerinin kamulaştırma bedelinin tespitinde dikkate alınmayacağı, kural ile bu beş yıllık sürenin on yıla kadar uzatılmasına imkân tanındığı, kişilerin mülkiyet hakkının ölçüsüz biçimde sınırlandığı, on yıl boyunca maliklerin taşınmazlarını kullanma yetkilerinin önemli ölçüde kısıtlanmasıyla birlikte on yılın sonunda kamulaştırma kararı verildiğinde de taşınmazların sadece çıplak değerinin esas alınacağı, bu itibarla maliklere aşırı külfet yüklendiği belirtilerek kuralın Anayasa’nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

### **b. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu**

200. 2942 sayılı Kanun’un 25. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinde baraj, sulama şebekeleri ve boru hatları, karayolu, demiryolu, liman ve havaalanı gibi gelecek yıllara sâri büyük projeler için alınan kamu yararı kararının on beş günlük ilan süresinin bitiminden itibaren, kamulaştırılacak taşınmazlar üzerine yapılan sabit tesisler ile dikilen ağaçların bedelinin, kamulaştırma bedelinin tespitinde dikkate alınmayacağı öngörülmektedir. Anılan fıkranın dördüncü cümlesinde ise taşınmazlardaki bu sınırlamanın ilan tarihinin bitiminden itibaren beş yıl olduğu, bu sürenin bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabileceği belirtilmektedir. Söz konusu cümlelerin “...*bu süre ...tarafından bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir.*” bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır. Böylece taşınmazlarda yapılacak sabit tesisler ile dikilen ağaçların bedelinin, kamulaştırma bedelinin tespitinde dikkate alınmayacağına dair sınırlamanın on yıla kadar uzatılmasına imkân tanınmaktadır.

201. Kuralın gerekçesinde, 2942 sayılı Kanun’un 25. maddesinde yapılan düzenleme sonrası suiniyetli yapılaşmalar konusunda faydalı sonuçlar alınmaya başlanmış olmakla birlikte gerek ödenek yetersizliği ve gerekse altyapı yetersizlikleri sebebiyle büyük projelerin kamulaştırma çalışmalarının beş yıllık süre içinde tamamlanmasının mümkün olmadığı, bu nedenle beş yıllık kısıtlama süresi tamamlandığı hâlde kamulaştırma çalışmaları tamamlanmamış projelerde, bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl uzatılmasına imkân sağlanmasının ve kötü niyetli yapılaşmanın önüne geçilmesinin hedeflendiği belirtilmektedir.

202. Mülkiyet hakkı, kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme imkânı veren bir haktır. Bu bağlamda malikin; mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin

sınırlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder. Bu bağlamda baraj, sulama şebekeleri ve boru hatları, karayolu, demiryolu, liman ve havaalanı gibi gelecek yıllara sâri büyük projeler için kamulaştırılacak taşınmazlar üzerine yapılan sabit tesisler ile dikilen ağaçların bedelinin, kamulaştırma bedelinin tespitinde dikkate alınmaması için öngörülen beş yıllık sürenin kuralla on yıla kadar uzatılabilmesine imkân tanınması, malikin taşınmazı üzerindeki kullanma ve yararlanma yetkilerinin kısıtlanması sonucunu doğurması nedeniyle mülkiyet hakkına yönelik bir sınırlama teşkil etmektedir.

203. Kuralla mülkiyet hakkına sınırlama getirildiğinden temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren kanuni düzenlemelerin Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun olması ve ölçülü olması gerekir.

204. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkının kamu yararı amacıyla sınırlanabileceği öngörülmüştür. Gelecek yıllara sâri büyük projeler kapsamındaki taşınmazların kamulaştırılmasının belirli bir zaman alacağı, bu zaman zarfında sadece taşınmazın kamulaştırma bedelinin artırılması amacına yönelik kötü niyetli yapılaşmaların önüne geçilmesi amacıyla kamu yararı kararının ilanından sonra belirli bir süreyle sınırlı olarak ilgili taşınmaz üzerine yapılan sabit tesisler ile dikilen ağaçların bedelinin kamulaştırma bedelinin tespitinde dikkate alınmayacağına hükme bağlanmasında kamu yararının bulunduğu gözetildiğinde kuralın mülkiyet hakkını kamu yararı amacıyla sınırladığının kabulü gerekir. Bu durumda kuralın ölçülü bir sınırlama öngörüp öngörmediğinin incelenmesi gerekir.

205. Kamu yararı amacına yönelik olarak büyük projeler için kamulaştırma yapılması hâlinde bu projelerin niteliği ve kapsamı gözetildiğinde kamulaştırmanın tamamlanmasının belirli bir süre aldığı gözönünde bulundurulduğunda kamu yararı kararının ilan süresinin bitiminden itibaren söz konusu taşınmazlar üzerine yapılan sabit tesisler ile dikilen ağaçların bedellerinin, kamulaştırma bedelinin tespitinde dikkate alınmaması için belirli bir sürenin tayininin kötü niyetli yapılaşmanın önlenmesi biçimindeki amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Bu durumda kuralla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın orantılı olup olmadığı incelenmelidir.

206. Kanun'un 25. maddesinin üçüncü fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı üçüncü cümlesinde kamulaştırmaya konu büyük projelerin gerçekleştirilmesine yönelik bu taşınmazlar üzerinde yapılacak yapıların ve dikilen ağaçların bedellerinin kamulaştırma bedelinde dikkate alınmaması için beş yıllık süre öngörülmüştür. Mülkiyetin kamu yararı amacıyla kontrolüne ilişkin söz konusu sınırlamalar bakımından kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu takdir yetkisi çerçevesinde anılan kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi yönünden malikin makul ve belirli bir süre boyunca bu kısıtlamalara katlanması beklenebilir. Ancak dava konusu kuralda, kamulaştırılacak taşınmaz üzerinde kamulaştırma bedelinin tespiti ile ilgili sınırlama yönünden öngörülen beş yıllık sürenin beş yıl daha uzatılabileceği hüküm altına alınmaktadır. Sürenin uzunluğu gözetildiğinde bu durum, malike aşırı bir külfet yüklemekte ve kamu yararı ile malikin mülkiyet hakkı arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi malik aleyhine bozmaktadır. Dolayısıyla kuralla öngörülen sınırlamanın orantılı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

207. Açıklanan nedenlerle kuralda yer alan “...bu süre...” ve “...bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir.” ibareleri Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

208. Kuralda yer alan “...bu süre...” ve “...bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir.” ibarelerinin iptalleri nedeniyle kuralda yer alan “...tarafından...” ibaresinin

uygulanma imkânı kalmamaktadır. Bu nedenle söz konusu ibare, 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

**L. Kanun'un 34. Maddesiyle 3234 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 1. Maddenin Birinci Cümlesinde Yer Alan "...dört katına kadar..." ve "...sözlü ve..." İbarelerinin İncelenmesi**

**1. İptal Talebinin Gerekçesi**

209. Dava dilekçesinde özetle; yazılı sınavdan sonra atanacak orman muhafaza memuru ve orman mühendisi sayısının dört katına kadar adayın sözlü ve uygulamalı sınava çağrılmasının atamalarda yazılı sınav başarısının tamamen gözardı edilerek liyakat esasının yerine sadakat esasının gözetilmesi anlamını taşıdığı, adayların bilgisinin yazılı sınavda ölçülmesi nedeniyle atamalarda yazılı sınav sonucunun esas alınmasının anayasal bir zorunluluk olduğu, ayrıca sözlü sınav yapılmasını gerektiren ve sözlü sınav ile ölçülebilecek herhangi bir liyakat özelliğinin bulunmadığı, sözlü sınavın objektifliği ortadan kaldırdığı, liyakatsiz kişilerin kamu makamlarına atanmasına neden olduğu, bu durumun bazı kişilere imtiyaz tanınmasına yol açması nedeniyle eşitlik ilkesiyle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 10. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

**1. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

210. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

211. 3234 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin dava konusu kuralların da yer aldığı birinci cümlesi orman muhafaza memuru ve orman mühendisi olarak atanacakların ilgili mevzuatı uyarınca yapılan merkezî sınav sonucuna göre, atanacak kadro sayısının dört katına kadar çağrılacak adaylar arasından sınav komisyonlarınca yapılacak sözlü ve uygulamalı sınav sonucuna göre belirleneceklerini öngörmektedir. Anılan cümlede yer alan "...dört katına kadar..." ve "...sözlü ve..." ibareleri dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

212. Anayasa'nın 70. maddesinin birinci fıkrasında "*Her Türk, kamu hizmetine girme hakkını sahiptir*" denilmiş; ikinci fıkrasında ise "*Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez*" hükmüne yer verilmiştir. Buna göre kamu hizmetine alınmada hangi koşulların aranacağı hususu kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kalmaktadır. Ancak kanun koyucunun bu takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde kullanması ve özellikle bu yetkiyi kullanırken görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetmemesi gerekmektedir.

213. 29/6/2006 tarihli ve 5531 sayılı Orman Mühendisliği, Orman Endüstri Mühendisliği ve Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Hakkında Kanun'un 4. maddesinde orman mühendislerinin faaliyet konuları 19 bent olarak ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. Bu faaliyet konuları ormanların bakımı ve iyileştirilmesi ile bozuk ormanların imar ve ıslahını yapmak, orman ağaç ve ağaççıklarına ait tohum ve ağaç ıslah faaliyetlerini yürütmek, orman fidanlıkları kurmak, yönetmek ve işletmek, ağaçlandırma, erozyonla mücadele, sel ve çığ kontrolü, orman topraklarının etüdü, analizi, ıslahı, orman alanlarında av ve yaban hayvanlarının çoğaltılması, orman içi su kaynaklarının geliştirilmesi, etüt, envanter, plânlama ve projelendirme çalışmalarını yapmak, millî parklar, orman içi dinlenme ve mesire yerleri ile orman içi rekreasyon alanlarının tespit, tefrik, envanter ve düzenlenmesi, rekreasyon yönetimi ve işletmeciliği yapmak, orman kaynakları plânlaması, orman sınırlaması yapmak, orman yangınları ve zararlılarıyla mücadele etmek, orman ekosistemlerine ait flora ve faunayla ilgili iş ve işlemleri yapmak gibi oldukça kapsamlı ve uzmanlık gerektiren konulardır.

214. 10/12/2013 tarihli ve 28847 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Orman Genel Müdürlüğü Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği’nin 7. maddesi işletme müdürü, işletme müdür yardımcısı, fidanlık müdürü, fidanlık müdür yardımcısı ve başmühendislik kadrolarına atanabilmek için ilgili fakültelerin orman mühendisliği bölümünden mezun olmak şartını aramaktadır.

215. 6/3/1996 tarihli ve 4 sayılı Bakanlık oluru ile yürürlüğe giren Orman Muhafaza Memurları Görev ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik’in 7. maddesinde de orman muhafaza memurlarının görev ve sorumlulukları sayılmıştır. Bunlar ormanların ve orman ürünlerinin muhafaza ve bakımlarının temini, orman içi ve orman dışı ağaçlandırma sahalarının, millî park, tabiat parkı, yaban hayatı koruma sahaları gibi alanların korunması, ormanların işletilmesi ile ilgili olarak damga ve işaretleme, kesim, tomruklama ve ölçme, imalat, nakliyat ve depolama, ağaçlandırma, fidanlık gibi işlerin yürütülmesi, görev sahaları dâhilinde veya civarında çıkacak orman yangınları ile mücadele çalışmalarına katılma, orman zararlıları ile mücadele işlerine ait görevlerin yapılması, idareye ait her türlü yapı ve tesislerle amenajman ve orman kadastroasına ait sınır işaretlerinin muhafazası, bina ve tesislere giriş çıkışların kontrolü ile sabotajlara karşı korunması, kanunen el koymakla görevli bulundukları suçların arama, soruşturma ve kovuşturulması gibi görev ve sorumluluklardır.

216. Orman muhafaza memuru ve orman mühendisi olarak atanabilmek için merkezî sınavda başarılı olanlar arasından atanacak kadro sayısının dört katına kadar adayların çağrılarak sözlü sınava tabi tutulması anılan mesleklere atanmak isteyenler yönünden Anayasa’nın 70. maddesinde güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkına getirilmiş bir sınırlama niteliğindedir. Anayasa’nın 13. maddesi uyarınca kamu hizmetine girme hakkına getirilen sınırlamanın Anayasa’nın 70. maddesinde belirtilen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekmektedir.

217. Anayasa’nın 70. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ve hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırımın gözetilemeyeceği yönündeki kural görevin gerektirdiği nedenlerle anılan hakka sınırlama getirilebileceğine işaret etmektedir. Buna göre orman muhafaza memuru ve orman mühendisi olarak atanabilmek için sözlü sınav şartının öngörülmesiyle ve bu sınava katılacakların atanacak kadro sayısının dört katı ile sınırlandırılmasıyla görevin gerektirdiği niteliklere sahip en iyi adayın seçilebilmesinin hedeflendiği anlaşılmakta olup bunun görevin gerektirdiği nedene dayalı bir sınırlama olmadığı söylenemez. Bu çerçevede kuralların anayasal bağlamda meşru bir amaca dayandığı anlaşılmaktadır.

218. Dava konusu kuralların gerekçesinde de OGM bünyesinde istihdam edilen orman muhafaza memurları ve orman mühendislerinin çok zor arazi şartlarında görevlerini yerine getirdikleri, düzenleme ile ilk defa açıktan atanacak muhafaza memurlarının ve orman mühendislerinin merkezî sınavın haricinde, mesleki şartlara uyum sağlayıp sağlayamayacağının tespit edilebilmesi maksadıyla ayrıca sözlü ve uygulamalı sınava tabi tutulmalarının öngörüldüğü açıklanmıştır.

219. Bu bağlamda merkezî sınav sonucuna göre belirli sayıdaki adayın sözlü sınava tabi tutulmasının görevin gerektirdiği niteliklere sahip kişilerin seçilmesi amacına ulaşma bakımından elverişli ve gerekli bir yöntem olmadığı söylenemez. Ayrıca sözlü sınava çağrılacak olan kişilerin merkezî sınav başarı sonucuna göre belirlendiği, dolayısıyla merkezi sınavın tamamen gözardı edilmesi gibi bir durumun söz konusu olmadığı gözetildiğinde kurallarla öngörülen sınırlamanın atanmak isteyen kişilere aşırı bir külfet yüklediği de ileri sürülemez.

220. Diğer yandan kişilerin sözlü sınavda başarısız kabul edilmeleri hâlinde yargı yoluna başvurmaları önünde herhangi bir engel de mevcut değildir. Kişilerin yargısal yollara başvurma imkânının bulunmasının keyfî işlemlere karşı usule ilişkin bir güvence olduğu da dikkate alındığında kuralın orantısız, dolayısıyla ölçüsüz bir sınırlamaya neden olduğu da söylenemez.

221. Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

222. Kamu hizmetine girme hakkı bağlamında eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında anılan hakka müdahale bakımından farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Yapılacak bu belirlemenin ardından ise farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı ve ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir.

223. Dava konusu kuralların merkezî sınav ile sözlü ve uygulamalı sınavlarda başarılı olanlar arasından görevin gerektirdiği niteliklere sahip en iyi adayı seçebilmek için kamu yararı amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Orman muhafaza memuru ve orman mühendisi olarak atanmak için bu görevlerin gerektirdiği uzmanlık, fiziksel beceri ve yeterlilik gibi hususlar dikkate alındığında merkezî sınavın yanı sıra bu sınavdan başarılı olanlar arasından kadro sayısının dört katına kadar çağrılacak aday arasında sözlü ve uygulamalı sınavın da yapılması konusunda kanun koyucunun takdir yetkisinin bulunduğu açıktır. Kurallar herkes için geçerli, soyut ve genel hükümler içermektedir. Bu itibarla kuralların, orman muhafaza memuru ve orman mühendisi olarak atanmak isteyen aynı durumda bulunan adayların tamamına uygulanacağına ve bu konuda herhangi bir ayırım yapılmadığına göre eşitlik ilkesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

224. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 10., 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 10. 13. ve 70. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

#### **M. Kanun'un 35. Maddesiyle 3402 Sayılı Kanun'un 4. Maddesine Eklenen On Üçüncü Fıkranın Dördüncü Cümlesinin İncelenmesi**

##### **1. İptal Talebinin Gerekçesi**

225. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurala göre orman işletme müdürlüğünce oluşturulacak kadastro ekibince yapılan düzeltme işlemlerinin otuz gün süreyle ilan edileceği ve bu süre içinde hakkında dava açılmayan düzeltme işlemlerinin kesinleşeceği, söz konusu düzeltmelerin bireyin mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşıyabileceği, taşınmazlarının sınırını ya da miktarını değiştirebileceği, hukuksal işlemlerin kendilerine bağlanan hukuksal sonuçları doğurabilmesi için muhataplarına bildirilmesi gerektiği, bildirimin esas olarak tebligat ile yapılacağı, tebligatın hukuka ve usulüne uygun yapılmasının, Anayasa ile güvence altına alınmış hakların kullanılabilmesinin ön

koşulu ve hak arama özgürlüğünün en önemli güvencelerinden birini teşkil ettiği, idarenin işlemlerinin yazılı tebliğinin anayasal bir zorunluluk olduğu, bu tebliğde aynı zamanda işleme karşı başvuru yollarının ve sürelerinin de bildirilmesi gerektiği, mülkiyet gibi temel bir hakkı ilgilendiren ve orman kadastrosu gibi özel uzmanlık gerektiren bir işlemin sonucunda yapılan düzeltmenin, nüfusunun çoğunluğu şehirlere göçmüş orman köylerinde askıya çıkarılma yoluyla ilanı ve ilandan itibaren otuz günlük dava açma süresi öngörülmesinin ilgililerin yetkili mahkemeler önünde hak arama özgürlüğünü etkin bir şekilde kullanmalarına engel oluşturacağı, herkesin otuz günlük askı süresi içinde, askıya çıkarılan düzeltmelerden bilgi sahibi olabileceği varsayımına dayanan kuralın ülke gerçekleriyle bağdaşmadığı, ilgililerin kısa süre içinde orman kadastrosu gibi özel uzmanlık gerektiren düzeltmelerden haberdar olamayacakları gibi hukuki-teknik içeriği hakkında bilgilenebilecekleri ve yapılması gereken hukuksal işlemler hakkında araştırma yapamayacakları, bu nedenle askıya çıkarılan işlemlere ilişkin hukuksal iddialarını yetkili yargı mercileri önüne getirip hukuksal haklarını arayamayacakları belirtilerek kuralın Anayasa'nın 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

## **2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

226. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13., 40. ve 125. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

227. 3402 sayılı Kanun'un 4. maddesinin on üçüncü fıkrasında orman tahdidi veya kadastrosu yapılarak kesinleşmiş orman haritalarında, tapuya tescil edilip edilmediğine bakılmaksızın düzeltmeyi gerektiren tutanak, pafta ve zemin uyumsuzluğunun tespit edilmesi hâlinde bu Kanun'un 3. maddesine göre oluşturulacak kadastro ekibince orman sınır nokta ve hatlarının orman kadastro tutanakları esas alınmak suretiyle zemine aplike edileceği, tespit edilen uyumsuzluğun anılan kadastro ekibince teknik mevzuatına uygun hâle getirileceği belirtilmiştir. Dava konusu kural ise anılan düzeltme işleminin Kanun'un 11. maddesine göre yapılacak askı ilanını müteakip kesinleşeceğini öngörmektedir.

228. Kuralın göndermede bulunduğu Kanun'un 11. maddesinde ise ilanın ilgili kadastro müdürlüğünde ve muhtarın çalışma yerinde yapılacağı, ilan süresinin otuz gün olduğu, ilanda itirazı olanların ilan süresi içinde kadastro mahkemesinde dava açabilecekleri hususunun belirtileceği, bu Kanun gereğince yapılan ilanların, ilgili gerçek kişilere, kamu ve özel hukuk tüzelkişilerine şahsen tebliğ edilmiş sayılacağı hükme bağlanmaktadır.

229. 7139 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un 9. maddesinin yedinci fıkrasının değiştirilen yedinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

230. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 35. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

**N. Kanun'un 46. Maddesiyle 6172 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin Değiştirilen (j) Bendingin “...sulama birliklerince su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesinde asgari değer olarak alınan ve Bakan tarafından onaylanan tarifeyi,” Bölümünün İncelenmesi**

## **1. Genel Açıklama**

231. 6172 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, bu Kanun'un amacı ülkenin su varlık ve kaynaklarının rasyonel kullanımı maksadıyla umumi sulardan faydalanmak üzere DSİ tarafından inşa edilmiş veya hâlen inşa edilmekte olan ya da inşa edilmesi planlanan sulama tesislerini gayelerine uygun şekilde kullanmak, işletmek, DSİ'nin onayını almak suretiyle işletmek, bu tesislerin bakım, onarım ve yönetim sorumluluğunu yürütmek, tesisi geliştirmeye yönelik yeni projeler yapmak, yaptırmak veya tesisi yenilemekle görevli sulama birliklerinin kuruluşu, organlar ile görev ve yetkilerini düzenlemek olarak ifade edilmiştir. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında ise sulama birliklerinin kamu tüzelkişiliğine sahip oldukları ve bu Kanun'da hüküm bulunmayan hâllerde haklarında özel hukuk hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmaktadır.

232. Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre sulama birliklerine devredilen tesislerin hizmet alanı, birliklerin görev alanı olup sınırları, kapsamı ve ismi DSİ tarafından belirlenecektir.

233. 6172 sayılı Kanun'un sulama birliklerinin organlarını düzenleyen hükümleri başkanlık hâriç olmak üzere 7139 sayılı Kanun'la yürürlükten kaldırılmıştır. 6172 sayılı Kanun'un 9. maddesinde başkanlığın, başkan ve başkanlık hizmetlerini yürüten diğer personelden oluşacağı, başkanın, DSİ'nin teklifi üzerine Bakan tarafından kamu personeli arasından dört yıla kadar görevlendirileceği belirtilmiş ve başta Kanun, birlik ana statüsü ve ilgili mevzuatla verilen görevleri yapmak, yetkileri kullanmak, birliği temsil etmek ve yönetmek olmak üzere başkanlığa verilen görevler yedi bent hâlinde belirtilmiştir. Bu görevlerden biri de birliğin yıllık su kullanım hizmet bedelini asgari su kullanım hizmet bedeli tarifesinden az olmamak üzere belirlemek ve onay için DSİ Bölge Müdürüne sunmaktır.

234. Kanun'un ek 1. maddesinde birlik görev alanında yer alan her su kullanıcısı gerçek ve tüzelkişinin sulama tesisinden faydalanabilmek için birliğe üye zorunluluğu öngörülmüş ve bu üyelere kayıtlı sırasında bir defaya mahsus olmak üzere DSİ'nin belirlediği katılım payının tahsil edileceği belirtilmiştir.

235. Kanun'un 20. maddesinde ise birliğin amacına ulaşamayacağının tespit edilmesi durumunda DSİ'nin teklifi üzerine Bakan onayı ile feshedileceği hükme bağlanmıştır.

236. Devralınan tesislerin işletme, bakım, onarım ve yönetim sorumluluğu Kanun'un 3. maddesine göre çerçeve ana statüde ve devir sözleşmesinde yer alan esaslara uygun olarak sulama birliklerince yerine getirilir. Aynı maddede bu görevin yanı sıra katılım payını, su kullanım hizmet bedelini ve uygulanan cezaları tahsil etmek, devraldığı tesislerin yatırım bedellerini geri ödemek, devraldığı tesisi DSİ'nin onayını almak suretiyle geliştirmek, bu tesis ile ilgili yeni projeler yapmak veya yaptırmak, görev alanı içinde su miktarına bağlı olarak ekilecek bitki desenini Bakanlığın ilgili birimleri ile işbirliği yaparak planlamak, görev alanı içinde öngörülen üretim hedeflerinin gerçekleşmesine katkıda bulunmak üzere gerekli tedbirleri almak, sulama ve diğer tarımsal konularda faaliyet gösteren kurumlarla işbirliği yaparak araştırma, geliştirme ve eğitim çalışmalarında bulunmak, amaç ve görevleri ile ilgili konularda ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip etmek, ortak tesisler için DSİ'ce sarf olunan işletme ve bakım masraflarından kendi payına düşen miktarı ödemek de sulama birliklerinin görevleri arasında sayılmıştır.

237. Kanun'un 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde su kullanım hizmet bedeli birliğin gelirleri arasında sayılmış, 10. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da birliklerin devraldığı tesislerin işletme, bakım, onarım ve yönetimi için su kullanıcılarına tahakkuk ettirilen ve tahsil edilen ücretlerle yine bu maksatla her ne ad altında olursa olsun toplanan su kullanım hizmet

bedelinin, ceza, bağış ve diğer gelirlerin tamamının, işletme, bakım, onarım ve yönetim sorumluluğunun devralınan tesis için sarf edileceği belirtilmiştir.

238. Sulama birlikleri, DSİ'nin teklifi üzerine Bakan tarafından kamu personeli arasından görevlendirilen bir başkanın yönetim birliği temsil ettiği, kamu tüzelkişiliğine sahip, bütçesi bulunan, personel istihdam edebilen, DSİ veya Bakanlık tarafından denetlenen oluşumlardır.

## **2. İptal Talebinin Gerekçesi**

239. Dava dilekçesinde özetle; sulama birliklerinin tamamen çiftçiler tarafından oluşturulan ve yönetilen birlikler olduğu, DSİ ve Bakanlığın gözetiminde faaliyet gösteren, kısmi kamusal yetkilerle donatılmış, kamu tüzelkişiliğine sahip, kendine özgü yerinden yönetim kuruluşları olarak tanımlanabileceği, anayasal anlamda belli ölçüde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına benzediğinin söylenebileceği, ancak bu birliklerin tipik bir kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu olarak nitelendirilemeyeceği, 7139 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerle sulama birliklerinin niteliğinin önemli ölçüde değiştirildiği, birliklerin seçimle gelen organlarının tamamının kaldırıldığı, çiftçilerin birlik yönetimindeki bütün yetki ve işlevlerinin sona erdiği, birliklerin Bakan tarafından görevlendirilen kamu görevlisi bir başkan tarafından tek başına yönetilen ve nihai olarak tasfiye edilmesi amaçlanan geçici kuruluşlar hâline getirildiği, sulama birliği üyeliğinin çiftçiler için arazilerini sulama maliyetini artıran, ancak üye olmadıkça sulama gibi temel bir haktan yararlanamadıkları bir külfet hâline geldiği, hâlen 378 sulama birliğinin bulunduğu ve toplam 1.450.000 ailenin bu birliklere üye olduğu, birliklerin çoğunun mali durumu iyi iken birkaç birliği düzelterek tedbirler almak yerine tüm birliklere fiilen el koyma ve süreç içinde kapatma yolunun seçildiği, demokrasi ilkelerine uygun olarak kurulmuş sulama birliklerinin yönetiminde yapılan değişikliklerle bu demokratik sistemden uzaklaşıldığı, çiftçinin katılım ve denetim imkânlarının engellendiği, kuralın sulama birliklerinin yapısının değiştirilmesine bağlı olarak tanımlarda yapılan değişikliği içerdiği, birliklerin su kullanma hizmet bedellerini kendi hizmet çevresinin koşullarına göre belirleme imkânının ortadan kaldırıldığı, sulama birliklerinin tarifieden daha düşük bir su kullanım hizmet bedeli belirlemelerinin yasaklandığı, bu durumun çiftçinin üretim maliyetlerinin gereksiz yere yükselmesine yol açacağı, yapılan düzenlemenin birliğin fiyat belirleme yetkisine müdahale niteliğinde olduğu ve kamu yararı amacı taşımadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

## **3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

240. Kanun'un 2. maddesinin (j) bendi su kullanım hizmet bedeli tarifesini tanımlamaktadır. Buna göre su kullanıcılarına suyun ulaştırılması, birliğin tüzelkişilik kazanmasından önce görev alanı içinde açılmış olan yeraltı suyu kuyuları ile yapılanlar da dâhil olmak üzere sulamadan dönen fazla suyun uzaklaştırılması, birliğin sorumluluğundaki sulama tesisinin mütemmim cüzü olan servis yolları için birlikçe yapılan yönetim, bakım ve onarım, yatırım geri ödeme, finansman, personel, mal ve hizmet alım ve enerji kullanım giderleri gibi her türlü gideri karşılayacak şekilde, sulama birliklerince su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesinde asgari değer olarak alınan ve Bakan tarafından onaylanan tarife su kullanım hizmet bedeli tarifesidir. Anılan bendin "...sulama birliklerince su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesinde asgari değer olarak alınan ve Bakan tarafından onaylanan tarifeyi," bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

241. Kuralın yer aldığı değişikliğin gerekçesinde değişikliğin sulama birliklerinin yeniden yapılandırılması neticesinde ihtiyaç duyulan ilavelerin yapılmasından kaynaklandığı belirtilmiştir.

242. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında kamu tüzelkişiliğinin oluşumu ile ilgili olarak "...kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur." denilmek suretiyle esas ilke

belirtilmiş, ancak kamu tüzelkişiliğın organlarına dair bir açıklama getirilmeyerek bu husus kanun koyucu ile Cumhurbaşkanının takdirine bırakılmıştır.

243. Anayasa, kanunlar ve CBK ile kamu tüzelkişiliklerine birçok alanda, kuruluş amacına özgü hukuksal durumlar tanınmaktadır. Ayrıca, kamu tüzelkişileri, nitelikleri ve özellikleriyle bağdaştığı ölçüde, özel hukuk tüzelkişilerinin özel hukuk hükümlerine göre sahip olduğu hakları kullanabilmektedir (AYM, E.2006/61, K.2007/91, 30/11/2007). 6172 sayılı Kanun'un 1. maddesinde sulama birliklerinin de kamu tüzelkişiliğine sahip oldukları ve Kanun'da hüküm olmayan hâllerde özel hukuk hükümlerine tabi olacakları belirtilmektedir.

244. Kural, su kullanım hizmet bedeli tarifesinin sulama birliklerince su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesinde asgari değer olarak alınmasını ve Bakan tarafından onaylanmasını öngörmekte olup birlik organlarının belirlenme usulüne ilişkin bir hüküm içermemektedir. Bu kapsamda kuralla sulama tesislerinden yararlanacak su kullanıcılarının ödeyecekleri su kullanım hizmet bedelinin belirli bir tarifeyle bağlanması ve bu tarifenin birlik üzerinde denetim yetkisi olan Bakanın onayına sunulması suretiyle ülke genelinde bedel konusunda bir standart ve yeknesaklığın sağlanması ile ülkenin su kaynaklarının rasyonel biçimde kullanılması amacının hedeflendiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın kamu yararı amacını taşımadığı söylenemez.

245. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

**O. Kanun'un 47. Maddesiyle 6172 Sayılı Kanun'un Başlığı ile Birlikte Değiştirilen 9. Maddesinin ve 48. maddesiyle 6172 Sayılı Kanun'un Değiştirilen 12. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasında Yer Alan “Başkan tarafından;” İbaresinin İncelenmesi**

**1. İptal Talebinin Gerekçesi**

246. Dava dilekçesinde özetle; daha önce birlik meclisine, yönetim kuruluna ve seçilmiş başkana ait olan yetkilerin tamamının kurallarla görevlendirilmiş başkana verildiği, sulama birliklerinin niteliği itibarıyla kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına benzedikleri, bir kurumun adının birlik olarak konulup, sulama yapacak tüm çiftçilerin bu yapıya üye olmaları zorunluluğu öngörülmesine rağmen sulama birliklerinin seçimle gelen tüm organların ortadan kaldırılmasının ve bu organlara ait tüm yetkilerin Bakan tarafından kamu görevlileri arasından görevlendirilmiş olan başkana tanınmasının demokratik devlet ilkesiyle bağdaşmadığı, idari para cezasının başkan tarafından verilmesinin de anılan ilkeye aykırı olduğu belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

**2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

247. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgileri nedeniyle Anayasa'nın 123. ve 128. maddeleri yönünden incelenmiştir.

248. 6172 sayılı Kanun'un “Başkanlığın oluşumu ve başkanın görev ve yetkileri” başlıklı dava konusu 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasında sulama birliği başkanlığının, başkan ve başkanlık hizmetlerini yürüten diğer personelden oluşacağı; (2) numaralı fıkrasında başkanın, DSİ'nin teklifi üzerine Bakan tarafından kamu personeli arasından dört yıla kadar görevlendirileceği ve süresi sona eren başkanın yeniden görevlendirilmesinin mümkün olduğu belirtilmektedir. Anılan maddenin (3) numaralı fıkrasında ise başkanın görev ve yetkileri yedi bent halinde sayılmış olup bunlar Kanun, birlik ana statüsü ve ilgili mevzuatla verilen görevleri yapmak, yetkileri kullanmak ve birliği temsil etmek ve yönetmek; birlik adına yapılacak sözleşme esaslarını tespit etmek, satın alma, işletme, bakım ve onarım hizmetleri ve yeni tesis ve rehabilitasyon ya da yenileme çalışmaları

ile diğer işlerin bir komisyon marifetiyle ihaleyle üçüncü kişilere yaptırılmasına ve DSİ'nin onayıyla borç kullanımına karar vermek; birliğin yıllık su kullanım hizmet bedelini asgari su kullanım hizmet bedeli tarifesinden az olmamak üzere belirlemek ve onay için DSİ Bölge Müdürüne sunmak; bütçe teklifini ve çalışma programını DSİ'ye sunmak, bütçeyi uygulamak ve kesin hesabını yapmak; birlik bütçesinin tahsilat ve ödemeleri ile harcama kalemleri arasında aktarma yapmak; katılım paylarını, su kullanım hizmet bedeli ve para cezalarını tahsil etmek, birliğin alacaklarının takibini zamanında yapmak ve DSİ'nin onayını aldıktan sonra araç, gereç ve iş makinesi temin etmektir.

249. Kanun'un 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise sulama birliği başkanı tarafından verilecek idari para cezaları düzenlenmiştir. Söz konusu fıkra göre idari para cezası gerektiren durumlar ile ceza miktarları şöyledir: Hazırlanan su dağıtım planında belirtilen zaman veya süre dışında sulama yapan birlik üyelerine suladığı her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katına kadar, bu fiillerin tekrarı hâlinde her defasında ayrı ayrı olmak üzere dört katına kadar; sulama beyannamesi vermeden ya da eksik beyanname ile sulama yapan birlik üyelerine, suladığı her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katına kadar; birlik görev alanı dışında kalan su kullanıcılarına, izinsiz olarak suladıkları her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katına kadar idari para cezası verilir. Fıkra da yer alan *"Başkan tarafından;"* ibaresi dava konusu diğer kuralı oluşturmaktadır.

250. Anayasa'nın 123. maddesinde *"İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir./ İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır./ Kamu tüzelkişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur."* denilmektedir.

251. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde de *"Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir"* hükmüne yer verilerek memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüştür.

252. Kamu tüzelkişileri, devlet tarafından kamu yararının gerçekleştirilmesi amacıyla kurulan, kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılan tüzelkişilerdir. Bu tüzel kişilerin özel hukuk tüzel kişilerinden farklı olarak üstün ve ayrıcalıklı yetkilere sahip olmasıyla güdülen amaç ise kamu yararının sağlanması ve kamu hizmetinin en iyi şekilde yerine getirilmesidir.

253. Sulama birliklerinin kuruluşu, yapısı, görev ve yetkileri, mali hükümleri, personel istihdamı, denetimi, tüzelkişiliğinin sona ermesi 6172 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Bu birliklerin özellikle kuruluşları, görev alanları ve denetimlerinde DSİ'nin onay ve yetkisi bulunmaktadır. Sulama birlikleri Anayasa'da özel olarak düzenlenmemiş olup organlarının seçimle oluşmasında anayasal bir zorunluluk bulunmamaktadır. Sulama birliklerinin temel organı olan başkanlığın oluşumu Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında geçen idarenin kanunla düzenlenmesi ilkesi ile ilgili olup Anayasa'da özel olarak düzenlenmeyen hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının organlarının belirlenmesinde kanun koyucu takdir yetkisine sahiptir. Birlik başkanlarına tanınan idari para cezası verme yetkisi de bu kapsamda kanun koyucunun takdir yetkisindedir.

254. Diğer yandan sulama birliklerinin kamu personeli arasından Bakan tarafından seçilen başkan tarafından temsil edileceği ve yönetileceğine, başkanlığın ise başkan ve başkanlık hizmetlerini yürüten diğer personelden oluşacağına dair birlik başkanının belirlenme usulü, başkanlığın oluşumu, görev ve yetkileri ile ilgili hususlar Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci

fıkrası kapsamında kalmaktadır. Anayasa'nın anılan hükmüne göre memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceği belirtilmektedir. Dava konusu kurallarda da birlik başkanının belirlenme usulü, idari para ceza verme yetkisini de içeren görev ve yetkileri kanunla düzenlendiğinden kanunilik ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

255. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 123. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

## **Ö. Kanun'un 50. Maddesiyle 6172 Sayılı Kanun'un Değiştirilen 20. Maddesinin (1) ve (2) Numaralı Fıkralarının İncelenmesi**

### **1. İptal Talebinin Gerekçesi**

256. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarda birliğin amacına ulaşamayacağının tespitinin hangi ilkelere göre ve hangi organ tarafından yapılacağını belirlenmediği, bu yönüyle yetkinin tamamen keyfî olarak kullanılmaya elverişli olduğu, tasfiyenin DSİ tarafından yürütülecek olması nedeniyle birlik üyelerinin tasfiye sürecine ilişkin herhangi bir irade açıklamasında bulunmalarının mümkün olmadığı gibi haklarını koruyabilecekleri bir mekanizmanın da öngörülmediği, tasfiyenin usul ve esaslarının çerçeve ana statüde düzenlenmesi gerektiği hükme bağlanmış olmakla birlikte çerçeve ana statünün Bakanlık tarafından hazırlanan ve başka bazı bakanlıkların görüşleri alınarak oluşturulan bir metin olduğu, bu metnin temel işlevinin birlik ana statüsünün hazırlanmasına kılavuzluk etmekten ibaret olması nedeniyle birliklerin doğrudan yapacakları işlemlere dayanak teşkil edebilecek bağlayıcı bir niteliğinin bulunmadığı, çerçeve ana statüdeki hususların ancak birlikler tarafından kendi ana statülerine aktarılmaları hâlinde bağlayıcı kurallar hâline gelebileceği, yapılan yasal değişikliklerle birliklerin karar organı olan birlik meclisinin ortadan kaldırılması nedeniyle birlik ana statüsünü değiştirecek bir organın da bulunmadığı, bu durumun da uygulamada ciddi bir belirsizlik yaratacağı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

### **2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

#### **a. (1) Numaralı Fıkra**

257. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca dava konusu kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden incelenmiştir.

258. 6172 sayılı Kanun'un 20. maddesinin dava konusu (1) numaralı fıkrasında birliğin amacına ulaşamayacağının tespit edilmesi durumunda birliğin, DSİ'nin teklifi üzerine Bakan onayı ile feshedileceği öngörülmüştür.

259. Anılan Kanun'a konu sulama birliklerinin tüzelkişilik kazanması, Kanun'un mülga 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının yürürlükte olduğu dönemde su kullanıcılarının imzaladığı birlik ana statüsünün, DSİ'nin de görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkça onaylanması sonucunda gerçekleşmiştir. Kanun'un geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla da 4. madde uyarınca tüzelkişilik kazanan mevcut birliklerin tüzelkişiliklerinin 4. maddenin yürürlükten kalkması sonrasında da devam etmesi sağlanmış, ancak 4. maddenin yürürlükten kaldırılması sonrasında yeni birliklerin kurulma imkânı ortadan kalkmıştır. Bu durumda 6172 sayılı Kanun kapsamında bulunan sulama birlikleri 4. maddenin yürürlükten kalktığı 28/4/2018 tarihine kadar kurulan birlikler olup bunların kuruluşu da yürürlükten kalkan 4. maddenin (1) numaralı fıkrası çerçevesinde sağlanmıştır.

260. Kamu tüzelkişilikleri devam eden birliklerin feshine karar verilmesi ise kamu tüzelkişiliklerinin sona ermesine yol açacaktır. Kanun'un 20. maddesinin (3) numaralı fıkrasında tüzelkişiliği sona erdirilen sulama birlikleri tarafından işletilen sulama tesisleri hakkında 6200 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

261. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası "*Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur*" şeklinde iken 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile "*Kamu tüzelkişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur*" şeklinde değiştirilmiştir. Yürürlükteki Anayasa hükmüne göre kamu tüzelkişiliği ancak kanunla ya da CBK'yla kurulabilir. Aynı şekilde bir kamu tüzelkişiliği ancak kanunla ya da CBK ile kaldırılır. 6771 sayılı Kanun'dan önceki dönemde yürürlükte olan "*Kamu tüzelkişiliği, ... kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur*" hükmü yürürlükte olmadığından kamu tüzelkişiliğinin artık kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulması veya kaldırılması mümkün değildir.

262. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan kamu tüzelkişiliğinin, kanunla veya CBK ile kurulacağı şeklindeki düzenleme kamu tüzelkişiliğine sahip sulama birlikleri yönünden de geçerlidir. Kamu tüzelkişiliğinin veya organlarının kanunla veya CBK'ya dayanılarak kurulması zorunluluğu, kamu tüzelkişiliğinin veya organlarının ortadan kaldırılması bakımından da geçerli olacaktır. Bu durumda bir kamu tüzelkişiliği de ancak kanunla ya da CBK ile kaldırılabilir. Dolayısıyla birliklerin DSİ'nin teklifi üzerine Bakan onayı ile feshedileceğini öngören dava konusu (1) numaralı fıkra Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasıyla bağdaşmamaktadır.

263. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 123. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 123. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmemiştir.

#### **b. (2) Numaralı Fıkra**

264. Kanun'un 20. maddesinin dava konusu (2) numaralı fıkrasında birliğin tasfiyesinin DSİ tarafından yürütüleceği, tasfiyenin usul ve esaslarının çerçeve ana statü ile düzenleneceği öngörülmüştür.

265. Anayasa'ya aykırı olmamak kaydıyla birliğin tasfiye usulünü belirleme konusunda kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır. Anılan takdir yetkisi kapsamında kanun koyucu, Kanun'un 20. maddesinin dava konusu (2) numaralı fıkrasında birliğin tasfiyesinin yürütülmesinde DSİ'yi yetkili kılmış, tasfiyenin usul ve esaslarının da çerçeve ana statü ile düzenleneceğini hüküm altına almıştır. Kuralda, tasfiye sürecine ilişkin usul ve esaslar ile yetkili makamın açıkça hükme bağlandığı gözetildiğinde kuralın belirsiz ve öngörülemez olduğu söylenemez.

266. Açıklanan nedenlerle dava konusu (2) numaralı fıkra Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

**P. Kanun'un 51. Maddesiyle 6172 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 1. Maddenin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...DSİ'nin belirlediği..." İbaresinin, (7) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "Birliğe Bakan tarafından görevlendirilen kamu personeli Başkan,..." İbaresinin ve (8) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "...DSİ'nin gerekli görmesi halinde Bakan onayıyla bu birliklerden birinin tüzel kişiliği altında birleştirilebilir." Bölümünün İncelenmesi**

**1. 6172 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 1. Maddenin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...DSİ'nin belirlediği..." İbaresini**

**a. İptal Talebinin Gerekçesi**

267. Dava dilekçesinde özetle; 7139 sayılı Kanun’la yapılan değişikliklerle sulama birliklerinin demokratik yapısının tamamen ortadan kaldırılarak anılan birliklere üyeliğin sulama tesisinden yararlanabilmek için yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük hâline getirildiği, birliklerin üyelerinin katılım payını belirleme yetkisinin dava konusu kuralla idari bir organ olan ve birlik adına karar alma yetkisi bulunmayan DSİ’ye tanındığı, ayrı tüzelkişiliğe sahip bir yerinden yönetim kuruluşunun alması gereken kararın merkezî idarenin bir kuruluşu tarafından alınmasının demokratik hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı, bu itibarla ayrı bir tüzelkişiliğe sahip olmanın gereklerine uyulmayarak birliklerin merkezî idarenin şubelerine dönüştürüldüğü belirtilerek kuralın Anayasa’nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

**b. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu**

268. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 73. maddesi yönünden incelenmiştir.

269. 6172 sayılı Kanun’un ek 1. maddesinin dava konusu kuralın da de yer aldığı (2) numaralı fıkrasında üyelerden ilk üyelik kaydı sırasında bir defaya mahsus olmak üzere DSİ’nin belirlediği katılım payının tahsil edileceği belirtilmiştir. Anılan fıkra da yer alan “...*DSİ’nin belirlediği...*” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

270. Anayasa’nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır*” denilmiştir. Vergilendirmede genel kural, *kanunla belirlenmiş* konu ve kişilerden vergi, resim ve harç alınmasıdır. Verginin kanuniliği ilkesi gereği, kanun koyucunun yalnızca konusunu belli ederek bir vergi, resim, harç veya benzeri bir malî yükümlülük ihdasına izin vermesi bunun kanunla konulmuş sayılması için yeterli değildir. Getirilen malî yükümlülüğün miktar ve oranının da kanunda gösterilmesi gerekir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 222).

271. Kurala konu katılım payının öncelikle niteliğinin belirlenmesi gerekmektedir. Ücret, aidat, kesenek, harç, katılma payı, fon payı, katkı payı gibi adları ne olursa olsun parasal yükümlülük ya da ödemelerin Anayasa’nın 73. maddesi kapsamında malî yükümlülük sayılabilmesi için ödemenin kamu gideri niteliğinde ve kamu hizmeti karşılığı olması, tek taraflı irade ile alınması, kamu gücüne dayanması, zorunlu olması, ödenmemesi halinde hukuki yolla tahsili, devlet tüzelkişiliği, kamu tüzelkişiliği ya da kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları tarafından tahsil edilmesi ve yasa ile konulması gerekir (AYM, E.2006/111, K.2006/112, 15/12/2006).

272. Sulama birlikleri, DSİ’nin belirlediği sulama alanlarında sulama işletmeciliği konusunda hizmet vermek için kurulan, sulama tesislerinin işletme, bakım ve yönetim sorumluluklarını üstlenen, kamu yararının ve kamu hizmetinin yerine getirilmesine yönelik faaliyet gösteren kamu tüzelkişiliğine sahip hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarıdır. Dolayısıyla sulama birliklerinin sundukları hizmetin kamu hizmeti niteliğinde olduğu açıktır. Kanun’un ek 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise birliğin görev alanında yer alan her su kullanıcısı gerçek ve tüzelkişinin sulama tesisinden faydalanabilmek için o birliğe üye olmak zorunda olduğu belirtilmektedir. Her su kullanıcısı gerçek ve tüzelkişiden ilk üyelik kaydı sırasında bir defaya mahsus olmak üzere kural uyarınca DSİ’nin belirlediği katılım payı tahsil edilmektedir.

273. Kanun’un 2. maddesinde katılım payı “...*su kullanıcılarının birliğe ilk katılımlarında, birlik ana statüsünde belirlenen şartlar dahilinde, arazinin her bir dekarı için belirlenen ve bir defaya mahsus olmak üzere alınan pay...*” şeklinde tanımlanmıştır. Katılım payı ile su kullanım hizmet bedeli birliğin farklı gelir kaynakları olup katılım payı, sunulan hizmetin bedeli anlamında

bir ücret değildir. Dava konusu kurala konu katılım payı bir hizmet veya malın karşılığı olmadığından maliyet-kâr esasına göre değil kamu gücüne dayanılarak idarenin tek taraflı iradesi ile belirlenmektedir. Bu itibarla katılım payının, sunulan kamu hizmetinden faydalanabilmek için ödenmesi gereken ve kamu gücüne dayanılarak konulan vergi, resim, harç benzeri malî bir yükümlülük olduğu söylenebilir. Kuralla öngörülen ve vergi, resim, harç benzeri malî yükümlülük olarak değerlendirilen katılım payının kanunla konulması gerekirken DSİ tarafından belirlenmesi malî yükümlülüklerin kanuniliği ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

274. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 73. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 73. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmemiştir.

## **2. 6172 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 1. Maddenin (7) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan “Birliğe Bakan tarafından görevlendirilen kamu personeli Başkan,...” İbaresini**

### **a. İptal Talebinin Gerekçesi**

275. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla birliğe Bakan tarafından görevlendirilen bir kamu personelinin başkan olarak atanacağının öngörüldüğü, başkanın idari ve malî haklarının düzenlendiği, kamu tüzelkişiliğine sahip ve tamamen üyelik esasına göre oluşturulmuş bir kuruluşa üye olmayan bir kişinin tüzelkişilik adına karar alma ve yönetim yetkilerini kullanmak üzere başkan olarak atanmasının demokratik devlet ilkesini ihlal edeceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

### **b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

276. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. ve 128. maddeleri yönünden incelenmiştir.

277. Kural ile sulama birliklerine başkan olarak yapılacak görevlendirmenin Bakan tarafından kamu personeli arasından gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

278. Kural, 6172 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan birlik başkanının, DSİ'nin teklifi üzerine Bakan tarafından kamu personeli arasından dört yıla kadar görevlendirileceğine dair düzenlemenin tekrarı niteliğindedir.

279. 7139 sayılı Kanun'un 47. maddesiyle 6172 sayılı Kanun'un başlığı ile birlikte değiştirilen 9. maddesinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

280. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 123. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

## **3. 6172 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek 1. Maddenin (8) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin “...DSİ'nin gerekli görmesi halinde Bakan onayıyla bu birliklerden birinin tüzel kişiliği altında birleştirilebilir.” Bölümünün İncelenmesi**

### **a. İptal Talebinin Gerekçesi**

281. Dava dilekçesinde özetle; yapılan denetimler sonucunda maksadına ulaşamayacağı tespit edilen sulama birliklerinin dava konusu kural uyarınca DSI'nin gerekli görmesi hâlinde Bakan onayıyla bu birliklerden birinin tüzelkişiliği altında birleştirilebilmesine imkân tanındığı, bu itibarla kamu tüzelkişiliğine sahip ve tamamen üyelik esasına göre oluşturulmuş bir kuruluşun, başka bir kuruluş ile birleştirilmesine merkezî idarenin karar vermesinin öngörüldüğü, iki ya da daha fazla tüzelkişiliğin tek bir tüzelkişilik hâline getirilmesine ilişkin kararın alınmasında tüzelkişilikleri oluşturan üyelerin iradelerine başvurulmadığı, bu konuda doğrudan merkezî idare tarafından karar alınmasının öngörüldüğü, bu suretle merkezî idareye istediği birliği kapatma ya da başka birliklerle birleştirme yetkisinin tanındığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

#### **b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

282. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden incelenmiştir.

283. 6172 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin yer aldığı (8) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da ilk cümlesinde yapılan denetimler sonucunda maksadına ulaşamayacağı tespit edilen sulama birliklerinin, sulama tesislerinden beklenen faydanın ve sürdürülebilir işletme yönetiminin sağlanabilmesi amacıyla ve DSI'nin gerekli görmesi hâlinde Bakan onayıyla bu birliklerden birinin tüzelkişiliği altında birleştirilebilmesi öngörülmüştür. Anılan cümlenin "...DSİ'nin gerekli görmesi halinde Bakan onayıyla bu birliklerden birinin tüzel kişiliği altında birleştirilebilir." bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

284. Ek 1. maddenin (8) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde ise birleşmeye dâhil edilen sulama birliklerinden fesholunan birlik veya birliklerin tüzel kişiliklerinin, Bakan onayı tarihi itibarıyla kendiliğinden sona ereceği hükme bağlanmıştır.

285. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasına göre kamu tüzelkişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulabileceği, kamu tüzelkişiliğinin kanunla veya CBK'ya dayanılarak kurulması zorunluluğunun, kamu tüzelkişiliğinin ortadan kaldırılması bakımından da geçerli olduğu, bu itibarla kamu tüzelkişiliğine sahip sulama birliklerinin de tüzelkişiliklerinin ancak kanunla veya CBK'yla sona erdirilebileceği gözetildiğinde sulama birliklerinin tüzelkişiliklerinin DSI'nin teklifi üzerine Bakan onayıyla sona erdirilmesine imkân tanıyan kural Anayasa'nın 123. maddesiyle bağdaşmamaktadır.

286. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 123. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 123. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmemiştir.

**R. Kanun'un 52. Maddesiyle 6172 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 2. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin, (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin, (3) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin ve (4) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi**

**1. 6172 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 2. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesi**

#### **a. İptal Talebinin Gerekçesi**

287. Dava dilekçesinde özetle; kuralda birliğin amacına ulaşamayacağının tespitinin hangi ilkelere göre ve hangi organ tarafından yapılacağının belirli olmadığı, bu yönüyle anılan yetkinin

keyfî olarak kullanılmaya elverişli olduğu, yasal değişikliklerle seçilmiş karar ve yönetim organlarının tamamı kaldırılan sulama birliklerinin amacına ulaşamayacağını tespiti hâlinde kendi üyeleri ya da kendi organlarınca iradi olarak fesih imkânının bulunmadığı, kamu tüzelkişiliğine sahip ve tamamen üyelik esasına göre oluşturulmuş bir kuruluşun feshine merkezî idarenin karar vereceği, merkezî idarenin fesih kararına karşı üyelerin haklarını koruyabilecekleri bir mekanizmanın da öngörülmediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

**b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

288. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden incelenmiştir.

289. 6172 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla mevcut birliklerin tüzelkişiliğinin devam edeceği belirtilmiştir. Anılan fıkranın dava konusu ikinci cümlesinde ise bu birliklerden kuruluş amacına ulaşamayacağı tespit edilenlerin DSİ'nin teklifi üzerine Bakan onayı ile feshedileceği öngörülmüştür.

290. Kurala konu olan sulama birlikleri kuralın yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulan tüzelkişiliği devam edecek olan birliklerdir. Bu birlikler 6172 sayılı Kanun'un mülga 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının yürürlükte olduğu dönemde su kullanıcılarının imzaladığı birlik ana statüsünün, DSİ'nin de görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkça onaylanması sonucu tüzelkişilik kazanan birliklerdir.

291. 7139 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle 6172 sayılı Kanun'un değiştirilen 20. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

292. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 123. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 123. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmemiştir.

**2. 6172 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 2. Maddenin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi**

**a. İptal Talebinin Gerekçesi**

293. Dava dilekçesinde özetle; sadece birliklerin görev alanının %3'üne tekabül eden on yedi birliğin yönetiminin ortalamanın altında performans gösterdiği, seçimle gelmiş ve belirli bir süre için seçilmiş olan birlik organlarının niçin feshedilmiş sayılacağı konusunda kuralda bir gerekçeye yer verilmediği, kuralın tarımda sulamanın başladığı bir dönemde yürürlüğe girmesi nedeniyle tüm birliklerin bu tarih itibarıyla karar ve yönetim organlarının feshedilmesinin birlikleri karar alamaz hâle getirdiği, bu suretle çiftçilerin çaresiz bırakıldıkları belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

**b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

294. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden incelenmiştir.

295. Kurala göre bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla birlik organları hiçbir işleme gerek kalmaksızın feshedilmiş sayılacaktır.

296. 6172 sayılı Kanun'da 7139 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerle sulama birliklerinin yeniden yapılandırılması sonucunda *birlik meclisi* ve *yönetim kurulu* organları kaldırılarak 6172 sayılı Kanun'un 9. maddesiyle bu birliklerin başkan ve başkanlık hizmetlerini yürüten diğer personelden meydana gelen başkanlıktan oluşacağı belirtilmiş ve başkanlık ile başkanın görev, yetki ve sorumlulukları yeniden düzenlenmiştir. Kural, sulama birliğinin yeniden yapılandırılması suretiyle sadece başkanlıktan oluşmasının, diğer organların da bu yapılandırma sonucunda ortadan kaldırılmasının bir sonucudur.

297. Sulama birliklerinin organlarının oluşumu, Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında yer alan idarenin kanunla düzenlenmesi ilkesi ile ilgili olup, Anayasa'da özel olarak düzenlenmeyen hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının organlarının belirlenmesinde kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla sulama birliklerini başkanlıktan oluşan kendine özgü bir kamu tüzelkişisi şeklinde yapılandıran, buna bağlı olarak birlik meclisi ve yönetim kurulu organlarının kanunun ilgili maddesinin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla hiçbir işleme gerek kalmaksızın feshedilmesini öngören kuralın Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

298. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 123. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 123. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

### **3. 6172 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 2. Maddenin (3) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi**

#### **a. İptal Talebinin Gerekçesi**

299. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralda 6172 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç altı ay içinde birlik başkanlarının görevlendirilmesinin yapılacağı belirtilmiştir, bu itibarla anılan süre boyunca birliklerin hiçbir karar ve yönetim organının bulunmayacağı, sulama sezonu başlarken birliklerin tüm seçilmiş karar ve yönetim organlarının feshedilerek birliklerin hiçbir şekilde karar alamaz ve faaliyet yürütemez hâle getirilmesinden sonra tek yönetici olarak öngörülen başkanın görevlendirilmesinin altı aya kadar uzatılabilmesine imkân tanıyan kuralın çiftçileri tarlalarını sulayamaz hâle getireceği ve tarımsal üretime büyük bir darbe vuracağı, bu durumun tarımın geliştirilmesine ve çiftçilerin korunmasına hizmet etmeyeceği, tarımda bir sezonun heba edilmesi anlamına gelen böyle bir uygulamanın kamu yararı amacı taşımadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

#### **b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

300. Kurala göre 6172 sayılı Kanun'a eklenen geçici 2. maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç altı ay içinde birlik başkanlarının görevlendirmesi yapılacaktır.

301. Kuralla, sulama birliklerinin başkanlarının görevlendirilmesi için anılan maddenin yürürlüğe girmesinden itibaren altı aylık süre öngörülmüştür. Kanun'un geçici 2. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine göre yeni başkanın görevlendirilmesi yapıncaya kadar bu altı aylık dönem boyunca mevcut birlik başkanlarının görevlerinin mevcut malî haklarıyla devam

edeceği belirtilerek geçiş dönemiyle ilgili düzenleme de yapılmıştır. Bu nedenle mevcut birliklerin tamamen karar alamaz ve faaliyetlerini yürütemez hâle gelmeleri söz konusu olmadığı gibi kuralın kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında birliklerin yeniden yapılandırılmasına yönelik düzenleme öngörmesi nedeniyle kamu yararı amacı taşımadığı da söylenemez. Bu çerçevede kuralın hukuk devleti ilkesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

302. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

#### **4. 6172 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 2. Maddenin (4) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesi**

##### **a. İptal Talebinin Gerekçesi**

303. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralda birliğin zarara uğratıldığının tespit edilmesi hâlinde feshedilmiş organlarda görev alanlardan sorumluluğu bulunanlar hakkında Bakanlıkça gerekli işlemin tesis edileceği hükmüne yer verildiği, birliğin zarara uğratılıp uğratılmadığının hangi ölçütlere göre belirleneceği ve *gerekli işlemin tesis edilmesinin* ne anlam taşıdığı hususlarının açık olmadığı, kural ile daha önce kanunlarda yer almayan yeni bir denetimin öngörüldüğü, ancak bu denetimin ölçütleri ve denetim sonucunda yapılacak işlemler ve uygulanacak yaptırımlar konusunda belirsizliğin bulunduğu, diğer yandan sonradan çıkarılan bir kanun ile geçmişe dönük yaptırım uygulanmasının hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

##### **b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

304. Kurala göre birliğin zarara uğratıldığının tespit edilmesi hâlinde feshedilmiş organlarda görev alanlardan sorumluluğu bulunanlar hakkında Bakanlıkça gerekli işlem tesis edilecektir.

305. 6172 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (4) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde birliklerin önceki dönemlerde yürütülen faaliyetlere ilişkin olarak malî yönden Maliye ve Hazine Bakanlığının denetimine tabi tutulacakları ve bu denetim sonucunda düzenlenecek raporların bir örneğinin Bakanlığa gönderileceği belirtilmektedir. Böylece birliklerin feshedilmiş organlarında görev alanlar için yaptıkları faaliyetlerle ilgili Maliye ve Hazine Bakanlığı denetim yapacak, sorumluluğu bulunanlar için de DSİ'nin bağlı bulunduğu Tarım ve Orman Bakanlığınca işlem yapılacaktır.

306. Kanun'un 18. maddesinin (2) numaralı fıkrasında denetim sonucunda birliğin zarara uğratıldığının tespit edilmesi halinde 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 71. maddesi hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

307. 5018 sayılı Kanun'un anılan maddesinde ise kamu zararı tanımlanmış, kamu zararının belirlenme ve tahsiline ilişkin ilkeler ile sorumlular hakkında uygulanacak yaptırımlar düzenlenmiş, kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzelkişilerden tahsiline ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenlenmesi hüküm altına alınmıştır Söz konusu maddeye dayanılarak çıkarılan ve 19/10/2006 tarihli ve 26324 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te de konuya ilişkin ayrıntılar düzenlenmiştir.

308. Birliğin feshedilmiş organlarında görev alanlardan sorumluluğu bulunanlar hakkında Bakanlıkça gerekli işlem tesis edilirken 6172 sayılı Kanun'un 18. maddesinin de uygulama alanı bulacağı, anılan maddenin atıfta bulunduğu 5018 sayılı Kanun'un 71. maddesinde ise kamu zararının belirlenme usulünün, denetim sonucunda yapılacak işlemlerin ve uygulanacak

yaptırımların düzenlendiği, söz konusu maddeye dayanılarak çıkarılan Yönetmelik'te de konuya ilişkin diğer ayrıntıların belirlendiği gözetildiğinde kuralda bir belirsizliğin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

309. Kural uyarınca 6172 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde birliklerin önceki dönemlerinde yürüttüğü faaliyetlere ilişkin yapılan denetim sonucunda birliğin zarara uğratıldığının tespit edilmesi hâlinde feshedilmiş organlarda görev alanlardan sorumluluğu bulunanlar hakkında işlem yapılması kamusal zararın giderilmesine yöneliktir. Dolayısıyla kuralın kamu yararı amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

310. Diğer yandan yeni bir hukuki, cezai ya da idari sorumluluk türü öngörmeyip önceki düzenlemeler nedeniyle zaten var olan bu sorumlulukların yerine getirilmesi gerektiğini vurgulayan kuralın önceki dönemlerdeki faaliyetlere uygulanması nedeniyle kanunların geriye yürümemesi ilkesini ihlal ettiği de söylenemez. Nitekim dava konusu kural olmasaydı dahi genel hükümlere göre birliği zarara uğratanların sorumluluklarına hükmedilmesi mümkün olabilecekti.

311. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

**S. Kanun'un 53. maddesiyle 6172 sayılı Kanun'un 10. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Sekizinci Cümlesinde Yer Alan “Birlik meclisince kabul edilen...” İbaresini ile 11. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinde Yer Alan “Birlik meclisi kararı,...” İbaresinin Madde Metninden Çıkarılmalarının ve 14. Maddesinin (5) ve (6) Numaralı Fıkraları ile 4., 5., 6., 7., 8., 13., 17. ve 19. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmalarının İncelenmesi**

### **1. İptal Talebinin Gerekçesi**

312. Dava dilekçesinde özetle; madde metninden çıkarılan ibareler ile yürürlükten kaldırılan hükümlerin tamamının sulama birliklerinin seçimle oluşturulan organlarına ve bunların yetkilerine ilişkin hükümler olduğu, dava konusu kuralla birliğin üyelerince seçimle oluşturulan karar ve yönetim organlarının tamamına son verildiği, bu organlara tanınan yetkilere ve organların seçimine ilişkin hükümler ile birlik üyesi olmayan su kullanıcılarının sulama suyundan yararlanmalarını güvence altına alan hükümlerin kuralla yürürlükten kaldırıldığı, bu itibarla sulama suyundan yararlanabilmek için sulama birliğine üyeliğin zorunlu hâle getirildiği, buna karşın üyelerin birliğin yönetim ve denetimine hiçbir şekilde katılamadığı yapılara dönüştürüldüğü, birlik yönetiminin birlik üyesi olmayan, birlikle hiçbir ilişkisi bulunmayan ve merkezî idare tarafından görevlendirilmiş kamu görevlisine bırakıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

### **2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

313. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 44. ve 123. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

314. Kuralla 6172 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının sekizinci cümlesinde yer alan birlik bütçesinin hazırlanması aşamasında birlik meclisinin kararını arayan “Birlik meclisince kabul edilen...” ibaresi ile Kanun'un 11. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan ve birlik meclisi kararına dayanan harcamalar ve borçların birliğin giderleri arasında sayan “Birlik meclisi kararı,...” ibaresi madde metinlerinden çıkarılmış; birliklerde istihdam edilen en üst yöneticinin görevine son verilebilmesi için DSİ Bölge Müdürünün uygun görüşünün alınmasının zorunlu olduğunu öngören 14. maddenin (5) numaralı fıkrası; anılan

maddenin birlik organlarına seçilmiş olmanın 31/5/2016 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında zorunlu sigortalılık ilişkisi kurulmasını gerektirmeyeceğini ve bunlara ödenen huzur hakkı tutarlarının *prime esas kazanca dâhil edilmeyeceğini* öngören (6) numaralı fıkrası; birliğin tüzelkişilik kazanması ve birliğe üyelikle ilgili 4. madde; birlik organlarının birlik meclisi, yönetim kurulu, denetim kurulu ve başkanlıktan oluştuğuna dair 5. madde; birlik meclisine üyelik şartlarını, seçilme esaslarını, görev ve yetkilerini düzenleyen 6. madde; yönetim kurulu üyelerinin seçilme esasları ile görev ve yetkilerini belirleyen 7. madde; denetim kurulu üyelerinin seçilme esasları ile görev ve yetkilerini ifade eden 8. madde; birliklerin alacaklarının tahsiline ilişkin 13. madde, DSİ tarafından görevlendirilen gözlemcilerin görev ve yetkilerinin düzenlendiği 17. madde ve birlik üyesi olmayan su kullanıcılarının sulama hizmetinden faydalanmalarını güvence altına alan 19. madde yürürlükten kaldırılmıştır.

315. 6172 sayılı Kanun'da 7139 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerle sulama birliklerindeki birlik meclisi, yönetim kurulu ve denetim kurulu organları kaldırılmış, birliklerin sadece başkanlıktan oluşacağı kabul edilmiş ve birlikler yeniden yapılandırılmıştır. Dolayısıyla kaldırılan organlarla ilgili düzenlemeleri içeren kural ile yeniden yapılandırma sonucunda en üst yöneticinin görevine son verilebilmesi, alacakların tahsili, gözlemciler ile birlik üyesi olmayan su kullanıcılarının durumuna ilişkin kurallar da yürürlükten kaldırılmıştır. Kanun'un yürürlükten kaldırılan 19. maddesinde birliğe üye olmayan su kullanıcılarının yükümlülüklerini yerine getirmek koşuluyla tesislerden faydalanabilecekleri öngörülmüş iken 6172 sayılı Kanun'a 7139 sayılı Kanun'la eklenen ek 1. madde ile birliğin görev alanında yer alan her su kullanıcısı gerçek ve tüzelkişinin sulama tesisinden faydalanabilmek için o birliğe üye olması gerektiği hükme bağlanmıştır.

316. Sulama birliklerinin kamu tüzelkişiliğine sahip olduğu, Anayasa'da özel olarak düzenlenmediği ve Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca anılan birliklerin teşkilatlarını ve bu bağlamda organlarını belirleme konusunda kanun koyucunun takdir yetkisine sahip olduğu gözetildiğinde anılan takdir yetkisi kapsamında kanun koyucu tarafından kuralla Anayasa'nın 44. maddesinde ifade edilen toprağın verimli olarak işletilmesini koruma ve geliştirme amacına ulaşma bakımından daha etkili ve elverişli görülen farklı bir yapılanma öngörülmesinin sonucu olarak önceki yapılanmaya ilişkin hükümlerin madde metinlerinden çıkarılmasında veya yürürlükten kaldırılmasında Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

317. Diğer yandan kişilerin kendi imkânlarıyla sulama yapabilmesi önünde herhangi bir engelin bulunmadığı ve istedikleri an birliğe üye olabilecekleri gözönünde bulundurulduğunda sulama hizmetinden yararlanabilmek için birlik üyesi olma zorunluluğunun benimsenmesinin bir sonucu olarak 6172 sayılı Kanun'un birlik üyesi olmayan su kullanıcılarının sulamadan faydalanmayla ilgili haklarının kısıtlanamayacağını öngören 19. maddesinin kuralla yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'yla bağdaşmayan bir yönü bulunmamaktadır.

318. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 44. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 44. ve 123. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

## **V. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ**

319. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, CBK'nın veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer bazı hükümlerinin veya

tamamının uygulanamaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

320. 7139 sayılı Kanun'un 8. maddesiyle 6200 sayılı Kanun'a eklenen geçici 11. maddenin ikinci fıkrasında yer alan "...son verilebilir." ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkranın kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

321. 7139 sayılı Kanun'un 26. maddesiyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10. maddesinin değiştirilen sekizinci fıkrasının dördüncü cümlesinin "...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden az olması durumunda hâkim tarafından tespit edilen bedel, fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedel, peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanı ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre hak sahibine verilmek üzere..." bölümünün iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkranın yedinci cümlesinde yer alan "...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine..." ibaresinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

322. 7139 sayılı Kanun'un 28. maddesiyle 2942 sayılı Kanun'un 25. maddesinin üçüncü fıkrasının değiştirilen üçüncü cümlesinde yer alan "...bu süre..." ve "...bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir." ibarelerinin iptalleri nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan cümlede yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ve "...tarafından..." ibarelerinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

323. 7139 sayılı Kanun'un 51. maddesiyle 6172 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin (8) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...DSİ'nin gerekli görmesi halinde Bakan onayıyla bu birliklerden birinin tüzel kişiliği altında birleştirilebilir." bölümünün iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkranın kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

## **VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ**

324. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

19/4/2018 tarihli ve 7139 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

**A. 1.** 7. maddesiyle 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'a eklenen ek 9. maddenin on beşinci fıkrasının birinci cümlesinin "...veya bu madde kapsamında değerlendirmek üzere kamulaştırılabilir." bölümüne,

**2.** 8. maddesiyle 6200 sayılı Kanun'a eklenen geçici 11. maddenin ikinci fıkrasında yer alan "...son verilebilir." ibaresine,

**3.** 11. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun değiştirilen 18. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...odun kömürü, terebentin, katran, sakız gibi işletilmesinde ağaç kullanılan ocakların açılmasına, balık üretmek üzere tesis kurulmasına ve göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesislere ve yeraltında

*depolama alanı kurulmasına Orman Genel Müdürlüğünce bedeli alınarak yirmidokuz yıla kadar...*” bölümünde yer alan “...balık üretmek üzere tesis kurulmasına...” ibaresine,

4. 26. maddesiyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun 10. maddesinin değiştirilen sekizinci fıkrasının dördüncü cümlesinin “...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden az olması durumunda hâkim tarafından tespit edilen bedel, fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedel, peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanı ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre hak sahibine verilmek üzere...” bölümüne,

5. 28. maddesiyle 2942 sayılı Kanun’un 25. maddesinin üçüncü fıkrasının değiştirilen üçüncü cümlesinde yer alan “...bu süre...” “...tarafından...” ve “...bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir.” ibarelerine,

6. 50. maddesiyle 8/3/2011 tarihli ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu’nun değiştirilen 20. maddesinin (1) numaralı fıkrasına,

7. 51. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’a eklenen ek 1. maddenin;

a. (2) numaralı fıkrasında yer alan “...DSİ’nin belirlediği...” ibaresine,

b. (8) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “...DSİ’nin gerekli görmesi halinde Bakan onayıyla bu birliklerden birinin tüzel kişiliği altında birleştirilebilir.” bölümüne,

8. 52. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’a eklenen geçici 2. maddenin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 7. maddesiyle 6200 sayılı Kanun’a eklenen;

a. Ek 9. maddenin;

i. Üçüncü fıkrasında yer alan “...ya da maliklerin muvafakati aranmaksızın zorunlu...” ibaresine,

ii. Beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...hak sahiplerinin iznine tabi değildir.” ibaresine,

iii. Yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...şahsen tebliğ edilmiş sayılır.” ibaresine,

iv. Sekizinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan “...üçer aylık vadeli...” ve “...malikin iznine tabi olmaksızın...” ibarelerine,

b. Ek 10. maddenin ikinci fıkrasına,

c. Ek 12. maddenin üçüncü fıkrasına,

2. 10. maddesiyle 6831 sayılı Kanun’un 9. maddesinin yedinci fıkrasının değiştirilen yedinci cümlesine,

3. 11. maddesiyle 6831 sayılı Kanun’un değiştirilen 18. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin “...odun kömürü, terebentin, katran, sakız gibi işletilmesinde ağaç kullanılan ocakların açılmasına, balık üretmek üzere tesis kurulmasına ve göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesislere ve yeraltında depolama alanı kurulmasına Orman

*Genel Müdürlüğünce bedeli alınarak yirmidokuz yıla kadar...” bölümünde yer alan “...odun kömürü, terebentin, katran, sakız gibi işletilmesinde ağaç kullanılan ocakların açılmasına,...” ve “...ve göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesislere ve yeraltında depolama alanı kurulmasına Orman Genel Müdürlüğünce bedeli alınarak yirmidokuz yıla kadar...” ibarelerine,*

4. 12. maddesiyle 6831 sayılı Kanun’un değiştirilen 30. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...dikili ağaç da dâhil...” ibaresi ile üçüncü fıkrasına,

5. 13. maddesiyle 6831 sayılı Kanun’un 40. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesine,

6. 15. maddesiyle 6831 sayılı Kanun’un değiştirilen 72. maddesinin birinci cümlesine,

7. 17. maddesiyle 6831 sayılı Kanun’a eklenen ek 16. maddenin;

a. Birinci fıkrasında yer alan “...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca...” ve “...Bakanlar Kurulunca...” ibareleri dışında kalan kısmına,

b. Üçüncü fıkrasında yer alan “...bir hafta,...” ve “...bir ay...” ibarelerine,

c. Dördüncü fıkrasında yer alan “...üçüncü fıkra hükümleri...” ibaresine,

8. 22. maddesiyle 3/7/1968 tarihli ve 1053 sayılı Belediye Teşkilâtı Olan Yerleşim Yerlerine İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun’un 4. maddesine eklenen altıncı fıkranın birinci cümlesinin “...Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün talebi üzerine, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası Anonim Şirketi tarafından kesinti yapılarak...” bölümüne,

9. 34. maddesiyle 31/10/1985 tarihli ve 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun’a eklenen ek 1. maddenin birinci cümlesinde yer alan “...dört katına kadar...” ve “...sözlü ve...” ibarelerine,

10. 35. maddesiyle 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu’nun 4. maddesine eklenen on üçüncü fıkranın dördüncü cümlesine,

11. 46. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un 2. maddesinin değiştirilen (j) bendinin “...sulama birliklerince su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesinde asgari değer olarak alınan ve Bakan tarafından onaylanan tarifeyi,” bölümüne,

12. 47. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un başlığı ile birlikte değiştirilen 9. maddesine,

13. 48. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un değiştirilen 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “Başkan tarafından;” ibaresine,

14. 50. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un değiştirilen 20. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

15. 51. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’a eklenen ek 1. maddenin (7) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “Birliğe Bakan tarafından görevlendirilen kamu personeli Başkan,...” ibaresine,

16. 52. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’a eklenen geçici 2. maddenin;

a. (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesine,

**b.** (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesine,

**c.** (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

**17.** 53. maddesiyle 6172 sayılı Kanun'un;

**a.** 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının sekizinci cümlesinde yer alan “*Birlik meclisince kabul edilen...*” ibaresinin,

**b.** 11. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan “*Birlik meclisi kararı...*” ibaresinin,

madde metninden çıkarılmalarına,

**c.** 14. maddesinin (5) ve (6) numaralı fıkraları ile 4., 5., 6., 7., 8., 13., 17. ve 19. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarına,

yönelik iptal talepleri 16/7/2020 tarihli ve E.2018/104, K.2020/30 sayılı kararla reddedildiğinden bu maddeye, fıkralara, cümlelere, bölümlere, kısma ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

**C. 1.** 2. maddesiyle 6200 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (r) bendine eklenen ibarede yer alan “*...uygun görülenleri...*” ibaresi,

**2.** 7. maddesiyle 6200 sayılı Kanun'a eklenen;

**a.** Ek 9. maddenin dördüncü fıkrası,

**b.** Ek 11. maddenin ikinci fıkrası,

**3.** 17. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'a eklenen ek 16. maddenin birinci fıkrasında yer alan “*...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca...*” ve “*...Bakanlar Kurulunca...*” ibareleri,

**4.** 27. maddesiyle 2942 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (ı) bendinde yer alan “*...arazi bedelinin yarısını geçmemek ve...*” ibaresi,

**5.** 28. maddesiyle 2942 sayılı Kanun'un 25. maddesinin üçüncü fıkrasının değiştirilen üçüncü cümlesinde yer alan “*...Bakanlar Kurulu...*” ibaresi,

hakkında 16/7/2020 tarihli ve E.2018/104, K.2020/39 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu fıkralara, bölüme ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

16/7/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

## **VII. HÜKÜM**

19/4/2018 tarihli ve 7139 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

**A.** 2. maddesiyle 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2. maddesinin (r) bendine eklenen ibarede yer alan

“...uygun görülenleri...” ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

**B. 7. maddesiyle 6200 sayılı Kanun’a eklenen;**

**1. Ek 9. maddenin;**

**a. Üçüncü fıkrasında yer alan “...ya da maliklerin muvafakati aranmaksızın zorunlu...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**b. Dördüncü fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,**

**c. Beşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...hak sahiplerinin iznine tabi değildir.” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**ç. Yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...şahsen tebliğ edilmiş sayılır.” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**d. Sekizinci fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan “...üçer aylık vadeli...” ve “...malikin iznine tabi olmaksızın...” ibarelerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**e. On beşinci fıkrasının birinci cümlesinin “...veya bu madde kapsamında değerlendirmek üzere kamulaştırabilir.” bölümünün;**

**i. Anılan cümlede yer alan “...proje idaresi...” ibaresi yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**ii. Anılan cümlelerin kalan kısmı yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**2. Ek 10. maddenin ikinci fıkrasının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**3. Ek 11. maddenin ikinci fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,**

**4. Ek 12. maddenin üçüncü fıkrasının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**C. 8. maddesiyle 6200 sayılı Kanun’a eklenen geçici 11. maddenin;**

**1. İkinci fıkrasında yer alan “...son verilebilir.” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**2. İkinci fıkrasının kalan kısmının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**Ç. 10. maddesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 9. maddesinin yedinci fıkrasının değiştirilen yedinci cümlesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**D. 11. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un değiştirilen 18. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin "...odun kömürü, terebentin, katran, sakız gibi işletilmesinde ağaç kullanılan ocakların açılmasına, balık üretmek üzere tesis kurulmasına ve göl, baraj ve deniz yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesislere ve yeraltında depolama alanı kurulmasına Orman Genel Müdürlüğünce bedeli alınarak yirmidokuz yıla kadar..."**;

**1. Bölümünde yer alan "...balık üretmek üzere tesis kurulmasına..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**2. Bölümünün kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**E. 12. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un değiştirilen 30. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...dikili ağaç da dâhil..." ibaresi ile üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**F. 13. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un 40. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**G. 15. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un değiştirilen 72. maddesinin birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**Ğ. 17. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'a eklenen ek 16. maddenin;**

**1. a. Birinci fıkrasında yer alan "...Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca..." ve "...Bakanlar Kurulunca..." ibarelerine ilişkin iptal talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,**

**b. Birinci fıkrasının kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**2. Üçüncü fıkrasında yer alan;**

**a. "...bir hafta..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Celal Mümtaz AKINCI ile M. Emin KUZ'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,**

**b. "...bir ay..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**3. Dördüncü fıkrasında yer alan "...üçüncü fıkra hükümleri..." ibaresinin üçüncü fıkrasında yer alan;**

**a. "...bir hafta..." ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Celal Mümtaz AKINCI ile M. Emin KUZ'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,**

**b. "... bir ay..." ibaresi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**H. 22. maddesiyle 3/7/1968 tarihli ve 1053 sayılı Belediye Teşkilâtı Olan Yerleşim Yerlerine İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun'un 4. maddesine eklenen altıncı fıkranın birinci cümlesinin "...Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün talebi üzerine, ilgisine göre Maliye**

*Bakanlığı veya İller Bankası Anonim Şirketi tarafından kesinti yapılarak...*” bölümünün Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

**I. 26. maddesiyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun 10. maddesinin değiştirilen sekizinci fıkrasının;**

**1. Dördüncü cümlesinin “...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedelden az olması durumunda hâkim tarafından tespit edilen bedel, fazla olması durumunda idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedel, peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, kalanı ise bedele ilişkin kararın kesinleşmesine kadar üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmak ve kesinleşen karara göre hak sahibine verilmek üzere...”** bölümünün Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Kadir ÖZKAYA, Burhan ÜSTÜN, Muammer TOPAL, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ile Basri BAĞCI’nın karşıoyları ve 6216 sayılı Kanun’un 65. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince OYÇOKLUĞUYLA,

**2. Yedinci cümlesinde yer alan “...idarenin kıymet takdir komisyonunca tespit ettiği bedelden fazla olması halinde fazla olan tutarın bloke edildiğine...”** ibaresinin 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

**İ. 27. maddesiyle 2942 sayılı Kanun’un 11. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (ı) bendinde yer alan “...arazi bedelinin yarısını geçmemek ve...”** ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

**J. 28. maddesiyle 2942 sayılı Kanun’un 25. maddesinin üçüncü fıkrasının değiştirilen üçüncü cümlesinde yer alan;**

**1. “...Bakanlar Kurulu...”** ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

**2. “...bu süre...”** ve **“...bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süre ile uzatılabilir.”** ibarelerinin Anayasa’ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

**3. “...Cumhurbaşkanı tarafından...”** ibaresinin 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

**K. 34. maddesiyle 31/10/1985 tarihli ve 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun’a eklenen ek 1. maddenin birinci cümlesinde yer alan “...dört katına kadar...”** ve **“...sözlü ve...”** ibarelerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

**L. 35. maddesiyle 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu’nun 4. maddesine eklenen on üçüncü fıkranın dördüncü cümlesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**M. 46. maddesiyle 8/3/2011 tarihli ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu’nun 2. maddesinin değiştirilen (j) bendinin “...sulama birliklerince su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesinde asgari değer olarak alınan ve Bakan tarafından onaylanan tarifeyi,”** bölümünün Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

**N. 47. maddesiyle 6172 sayılı Kanun’un başlığı ile birlikte değiştirilen 9. maddesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,**

**O. 48. maddesiyle 6172 sayılı Kanun'un değiştirilen 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “Başkan tarafından;” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİğİYLE,**

**Ö. 50. maddesiyle 6172 sayılı Kanun'un değiştirilen 20. maddesinin;**

**1. (1) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİğİYLE,**

**2. (2) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİğİYLE,**

**P. 51. maddesiyle 6172 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin;**

**1. (2) numaralı fıkrasında yer alan “...DSİ'nin belirlediği...” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİğİYLE,**

**2. (7) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “Birliğe Bakan tarafından görevlendirilen kamu personeli Başkan,...” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİğİYLE,**

**3. (8) numaralı fıkrasının;**

**a. Birinci cümlesinin “...DSİ'nin gerekli görmesi halinde Bakan onayıyla bu birliklerden birinin tüzel kişiliği altında birleştirilebilir.” bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİğİYLE,**

**b. Kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİğİYLE,**

**R. 52. maddesiyle 6172 sayılı Kanun'a eklenen geçici 2. maddenin;**

**1. (1) numaralı fıkrasının;**

**a. İkinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİğİYLE,**

**b. Üçüncü cümlesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİğİYLE,**

**2. (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİğİYLE,**

**3. (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİğİYLE,**

**4. (4) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİğİYLE,**

**S. 53. maddesiyle 6172 sayılı Kanun'un;**

**1. 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının sekizinci cümlesinde yer alan “Birlik meclisince kabul edilen...” ibaresinin,**

**2. 11. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan “Birlik meclisi kararı,...” ibaresinin,**

madde metninden çıkarılmalarının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. 14. maddesinin (5) ve (6) numaralı fıkraları ile 4., 5., 6., 7., 8., 13., 17. ve 19. maddelerinin yürürlükten kaldırılmalarının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

16/7/2020 tarihinde karar verildi.

|                      |                     |                    |
|----------------------|---------------------|--------------------|
| Başkan               | Başkanvekili        | Başkanvekili       |
| Zühtü ARSLAN         | Hasan Tahsin GÖKCAN | Kadir ÖZKAYA       |
| Üye                  | Üye                 | Üye                |
| Serdar ÖZGÜLDÜR      | Burhan ÜSTÜN        | Engin YILDIRIM     |
| Üye                  | Üye                 | Üye                |
| Hicabi DURSUN        | Celal Mümtaz AKINCI | Muammer TOPAL      |
| Üye                  | Üye                 | Üye                |
| M. Emin KUZ          | Rıdvan GÜLEÇ        | Recai AKYEL        |
| Üye                  |                     | Üye                |
| Yusuf Şevki HAKYEMEZ |                     | Yıldız SEFERİNOĞLU |
| Üye                  |                     | Üye                |
| Selahaddin MENTEŞ    |                     | Basri BAĞCI        |

### **KARŞIOY GEREKÇESİ**

1. 19/4/2018 tarihli ve 7139 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle 6831 sayılı Orman Kanunu'na eklenen ek 16. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "... *bir hafta*..." ibaresi ile dördüncü fıkrasında yer alan "... *üçüncü fıkra hükümleri*..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası Mahkememiz çoğunluğu tarafından reddedilmiştir.

2. İptalleri istenen ibarelerden ilki, orman sınırları dışına çıkarılacak alanların tespitini yapan orman kadastro komisyonlarının kararlarının bir hafta süreyle ilan edileceğini, ikinci ibare ise bu bir haftalık sürenin 6831 sayılı Kanun'un 1. maddesi uyarınca ilk defa yapılacak orman kadastro uygulamasındaki işlemler için de geçerli olacağını öngörmektedir. Kısaca kurallar, itiraza konu kadastro işlemlerinin ilan edileceği süreyi bir hafta olarak belirlemektedir.

3. 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinde, orman kadastro komisyonlarının kararlarına ilişkin tutanak ve haritaların otuz gün süreyle ilan edileceği, bu ilanın ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olduğu, ilgililerin askı tarihinden itibaren otuz gün içinde kadastro mahkemelerinde,

kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemelerde dava açabilecekleri öngörülmektedir. İptali istenen kurallar, orman dışına çıkarılacak alanlar ile ilk defa yapılacak kadastro işlemleri bakımından askıyla ilan süresini bir haftaya indirmektedir.

4. Hukuk devletin vazgeçilmez unsurlarından olan ve Anayasa'nın 36. maddesinde korunan hak arama hürriyeti, herkesin “*yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma*” hakkına sahip olmasını gerektirir. Kuşkusuz hak arama hürriyeti sınırsız değildir. Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında bu hak meşru bir amaca yönelik ve ölçülü olmak şartıyla sınırlanabilir.

5. İdari işlemler karşısında kişilerin hak arama hürriyeti kapsamında itiraz veya dava yolunu kullanabilmeleri, bu işlemlerden haberdar olmalarına bağlıdır. Bu nedenle kişilerin hak ve menfaatlerini etkileyen idari kararların ilgili kişilerin haberdar olmasını sağlayacak şekilde duyurulması devletin yükümlülüklerindendir. Bunun imkânsız olduğu durumlarda da tebligatın yapılmış sayılabilmesi için makul bir sürenin tanınması zorunludur.

6. Anayasa Mahkemesi, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 65. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “*İadeli taahhütlü mektupla yapılan tebligatlarda mektubun postaya verilmesini takip eden yedinci gün, ... kararın istekliye tebliğ tarihi sayılır*” hükmünü Anayasa'nın 2., 13. ve 36. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir. İptal gerekçesinde kişilerin kendilerinden kaynaklanmayan ve kendilerine kusur izafe edilmesi mümkün olmayan nedenlerle tebligatın yapılmaması ya da gecikmesi yüzünden hak arama hürriyetlerini kullanamayabilecekleri, kuralın “*kendilerinden kaynaklanmayan gecikmelere karşı kişilere yeterince koruma sağlamadığı için hukuki güvenlik ilkesine aykırılık oluşturduğu gibi kişilerin hak arama özgürlüğünün özünü zedelediği*” vurgulanmıştır (AYM, E.2012/20, K.2012/132, 27/9/2012).

7. Orman dışına çıkarılacak alanlar ile ilk defa yapılacak orman kadastro ilişkili işlemler kişilerin haklarını etkileyebileceğinden bu işlemlere dair ilan sürelerinin bir hafta olarak belirlenmesi hak arama hürriyetine yönelik bir sınırlamadır. Bir haftalık ilan süresi, yapılan işlemten haberdar olmalarını sağlamaya yönelik olduğundan kişilerin bir aylık dava açma sürelerini kullanabilmeleri bakımından son derecede önemlidir. Bu nedenle, söz konusu ilan süresini bir haftaya indirmenin, kişilerin haklarına ağır basacak şekilde haklı ve zorlayıcı bir sebebe dayanması gerekmektedir.

8. Kuralların, orman kadastro işlemlerinin sürüncemede kalmaması, bir an önce kesinleşmesi şeklinde meşru bir amacının olduğu açıktır. Hak arama hürriyeti gibi hukuk devletin vazgeçilmez unsurları olan hukuki istikrar ve hukuki güvenlik ilkeleri, hukuki işlemlerin sürekli dava tehdidi altında bulunmasını engeller. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin kararlarında vurgulandığı üzere “*hak arama özgürlüğü ile hukuki istikrar ve hukuki güvenlik gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir*” (bkz. AYM, E. 2012/108, K. 2013/64, 22/5/2013).

9. Bu dengenin gözetilip gözetilmediğini değerlendirmek için ölçülülük testine başvurmak gerekmektedir. Ölçülülük sınırlamanın öngörülen amacın gerçekleştirilebilmesi için elverişli, gerekli ve amaçla orantılı olmasını ifade etmektedir.

10. Anayasa Mahkemesi 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin bazı hükümlerinin iptali talebiyle açılan davada otuz günlük ilan süresini doğrudan olmasa da fıkra da yer alan “*İlan süresi geçtikten sonra*” ibaresi üzerinden denetleyerek, zımnen bu sürenin makul olduğuna hükmetmiştir. Mahkeme otuz günlük dava açma süresinin makul olduğunu tespit ederken, özellikle harita ve tutanakların kesinleşmesinden itibaren on yıllık süre içinde kadastro öncesi nedenlere dayalı olarak dava açılabilirliğine dair hükmü dikkate almıştır. Mahkemeye göre “*kadastro mahkemelerinde*

*açılacak davalar için otuz gün, genel yetkili mahkemelerde on yıl içerisinde dava açma zorunluluğu mahkemeye ulaşmayı aşırı derecede zorlaştıracak ya da imkânsız hale getirecek kadar da kısa değildir” (E.2014/92, K. 2016/6, 28. 28/1/2016, § 19).*

11. Mahkeme aynı konuda verdiği daha yakın tarihli bir kararında “*bu sürelerin kişilerin dava haklarını kullanabilmeleri açısından kısa ve yetersiz olduğu söylenemez*” demek suretiyle 6831 sayılı Kanun’un 11. maddesinin birinci fıkrasında yer alan otuz gün içinde hakkında dava açılmayan tutanak ve haritaların kesinleşeceğine ve bu kesinleşmeden itibaren on yıl geçtikten sonra kadastro öncesi sebeplere dayalı olarak dava açılmayacağına dair hükümleri Anayasa’ya aykırı bulmamıştır (AYM, E. 2018/33, K. 2018/113, 20/12/2018, § 30).

12. Dava açma süresinin otuz gün olarak düzenlenmesinin hak arama hürriyetine ölçsüz bir sınırlama teşkil etmediği konusunda Mahkememizin yukarıdaki kararlarına katılıyorum. Eldeki davada iptali istenen ve dava açma süresini ifade eden “...bir ay...” ibaresinin de aynı gerekçelerle Anayasa’ya aykırı olmadığı kanaatindeyim.

13. Bununla birlikte dava konusu “...bir hafta...” ibaresi, daha önce denetlenen ve Anayasa’ya uygun bulunan 6831 sayılı Kanun’un 11. maddesinin birinci fıkrası hükümlerinden önemli bir farklılık arz etmektedir. Söz konusu düzenlemeler kadastro komisyonlarının tutanak ve haritalarının askıya çıktığı tarihten itibaren *otuz gün* içinde dava açılmadığı takdirde bunların kesinleşeceğini öngörmektedir. Dolayısıyla burada ilan süresi ile dava açma süresi (otuz gün) çakışmaktadır. Aynı şekilde 6831 sayılı Kanun’un 9. maddesinin yedinci fıkrasının değiştirilen yedinci cümlesi de orman tahdidi ve kadastrosu kesinleşmiş taşınmazlardaki düzeltme işlemlerinin kesinleşmesini de ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde dava açılmamasına bağlamıştır. Burada askı suretiyle ilana ilişkin ayrı bir süre belirtilmemekle birlikte bunun itiraz/dava süresiyle aynı (otuz gün) olduğu anlaşılmaktadır.

14. Dava konusu kurallarda ise bir aylık dava süresi korunmakla birlikte ilan süresi yeniden düzenlenmiş ve bir hafta olarak öngörülmüştür. Kadastro işlemlerinin sürüncemede kalmadan bir an önce kesinleşmesi amacı bakımından ilan süresinin bir haftaya indirilmesinin *elverişli* olduğu söylenebilir. Ancak bir önceki paragrafta belirtilen 6831 sayılı Kanun’daki kadastro işlemlerinin askı suretiyle ilanında öngörülen otuz günlük sürenin dava konusu kuralla bir haftaya indirilmesinin neden *gerekli* olduğu anlaşılamamaktadır. Söz konusu sürenin daha önce “altı ay” iken 19/4/2012 tarihli ve 6292 sayılı Kanun’la “bir ay”a indirildiği de dikkate alındığında, bununla da yetinilmeyerek sürenin bir haftaya indirilmesinin öngörülen amaç bakımından gerekli olduğu kanun koyucu tarafından gösterilebilmiş değildir.

15. Kuralların, bir an için gereklilik testini geçtiğini varsaydığımızda, öngörülen amaçla makul bir denge oluşturduğu, dolayısıyla orantılı olduğu söylenemez. Yukarıda ifade edildiği üzere, kişilerin kadastro işlemlerine yönelik dava açabilmeleri bir haftalık ilan süresi içinde bu işlemlerden haberdar olmalarına bağlıdır.

16. Bir haftalık sürenin orantılılığı değerlendirilirken tebliğin şahsen yapılmadığı gerçeğinin ve bunun yaratabileceği olumsuz etkilerin de dikkate alınması gerekmektedir. Askı suretiyle yapılan ilanlarda ilanın muhatapları çoğu kez kadastronun geçtiği yerlerden uzak şehirlerde hatta yurt dışında yaşayabilmektedir. Dolayısıyla şahsen yapılmayan tebliğlerde ortaya çıkabilecek olumsuz etkileri gidermek amacıyla bu tebliğin ilgililere ulaşmasını sağlayabilecek niteliğe sahip makul sürelerin belirlenmesi gerektiği açıktır. Bu bağlamda bir haftalık sürenin yeterli ve makul olarak kabul edilemeyecek kadar kısa olduğu her türlü izahtan varestedir.

17. Diğer yandan, bir haftalık ilan süresinin daha etkili olmasını sağlamaya yönelik, aynı zamanda kararların internette duyurulması gibi, yöntemlerin de öngörülmediği anlaşılmaktadır.

Nitekim Mahkememiz, eldeki davada, arazi toplulaştırma işlemlerinin ilgili kamu kurumlarının “*internet sayfasında ve ayrıca köy veya mahalle muhtarının çalışma yerinde otuz gün süre ile*” ilanını ilgililere şahsen tebliğ edilmiş sayan kanun hükmünü Anayasa’ya uygun bulmuştur. (AYM, E. 2018/104, K. 2020/39, 16/7/2020, § 51).

18. Sonuç olarak ilgililere orman kadastro işlemlerinden haberdar olmaları için bir hafta gibi makul olmayan bir ilan süresi öngören kurallar, kişisel yarar ile kamu yararı arasındaki dengeyi birincisi aleyhine bozarak hak arama hürriyetinin ölçüsüz şekilde sınırlandırılmasına yol açmaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle kuralların Anayasa’nın 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun red yönündeki görüşüne katılmıyorum.

Başkan

Zühtü ARSLAN

### **KARŞIOY GEREKÇESİ**

1. Kanunun 17. maddesiyle; 6831 sayılı Kanuna eklenen ek 16. maddenin üçüncü fıkrasında; “Birinci fıkra kapsamında orman sınırları dışına çıkarılacak alanların tespiti maksadıyla, Orman ve Su İşleri Bakanlığınca yeteri kadar orman kadastro komisyonu görevlendirilir ve bu tespit sırasında ilan süresi **bir hafta**, itiraz süresi bir ay olarak uygulanır.” hükmü yer almaktadır. Aynı maddenin dördüncü fıkrasında da “Bu Kanunun birinci maddesine göre ilk defa yapılacak orman kadastro uygulamasındaki işlemlere ilişkin sürelerde de üçüncü fıkra hükümleri uygulanır” denilmektedir. Kuralda bir hafta şeklinde düzenlenen ve dördüncü fıkra yönünden de uygulanan ilan süresinin iptali gerektiği düşüncesiyle karşı oy kullandık.

2. Ek 16. maddenin ilk fıkrası gereğince bir alanın orman sınırı dışına çıkarma işlemi, o yerin hukuki durumunu değiştiren bir tasarruftur. Bu işleme karşı hakları ihlal edilenlerin kadastro mahkemesine itiraz edebilmeleri için işlemten haberdar olmaları gerekmektedir. Nitekim böyle bir durumda söz konusu yerlerde zilyetlikleri bulunduğu iddiasında bulunan kimseler sınır dışına çıkarma işleminde zilyetlik durumlarının kayıt altına alınmasını ileri sürebilmektedir. Öte yandan orman sınırı dışına çıkartılan yer her ne kadar Hazine adına tescil edilmekte ise de kamunun yararlanmasını gerektiren orman statüsünün ve ormanın korunması amacıyla orman köylüsünün itiraz yoluna başvurusu mümkündür. Esasen Anayasanın 169. maddesi uyarınca Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için tedbir alma ve gerekli kanunları vaz etme yükümlülüğü altındadır. İşleme ilişkin tebliğ süresinin, ormanın korunması amacıyla açılacak bir davanın mahkemeye erişim hakkını ölçüsüzce kısıtlayacak biçimde düzenlenmesi bu yönüyle Anayasanın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkına, ormanı koruma yükümlülüğüne ilişkin diğer yönüyle de anılan 169. maddeye aykırılık oluşturabilecektir.

3. Kimi hukuki işlemler bakımından kanunlarımızda tebliğin ilan veya askı ilanı yoluyla yapılması yöntemi yer almaktadır. Fakat askı ilanının ancak belirli ilan panolarından görülebilmesi şeklindeki, öğrenmeyi sınırlayan yapısı nedeniyle kanunlarda neredeyse bir aydan daha az bir askı ilanı süresi öngörülmemektedir. Buna karşın incelenen kuralda bu süre bir haftadır. Bunun süreci hızlandırma ihtiyacından kaynaklandığı ve aslında bu işleme bağlı kişisel yararların da çoğu kez olmayabileceği ileri sürülebilir. Ancak kimi zaman kişisel yararlar da bulunabileceği gibi daha da önemlisi ormanın korunması amacıyla yapılacak yasal girişimler yönünden de bu sürenin önemi bulunmaktadır.

4. Ormanın korunabilmesi veya işlem nedeniyle hakları ihlal edildiği iddiasında bulunanlar tarafından makul sayılabilecek bir aylık dava süresinin kullanılabilmesi için öncelikle işlemden haberdar olunması gerekmektedir. Başka deyişle yasal hakkın kullanılması için gereken hazırlık için bir aylık sürenin makul olduğu söylenebilecek ise de bu süre ancak işlemden haberdar olan kimse için anlam taşımaktadır. Bir hafta sonra soyut olarak öğrenilmiş sayılan bir işleme karşı bir ay süre tanınması, ölçülülük bakımından önemli bir telafi sayılamaz. İşlemin ilanına ilişkin bir haftalık askı süresi yakın bölgede oturanların öğrenebilmeleri bakımından bile yeterli değildir. Askı süresinin kısa tutulması, işlemden haberdar olan kişilerin sayısını önemli derecede azaltabilecektir. Bu durum, idarenin (tespit komisyonunun) özensiz veya keyfi bir uygulamayla orman vasfı taşıyan bir yeri orman dışına çıkarması ve akabinde özel kişilere satış imkanı da tanınması durumunda, ormanın korunması amacıyla yapılabilecek başvuruların önüne geçilmesi sonucuna yol açabilecektir. Ayrıca dördüncü fıkra göre ilk kez yapılacak orman kadastro uygulamasındaki işlemlere ilişkin sürelerde de üçüncü fıkradaki bir haftalık süre geçerlidir.

5. Bu değerlendirmeye karşı, işlemin kesinleşmesi üzerine on yıllık sürede ilgililerce asliye hukuk mahkemesinde iptal davası açılabilmesi ileri sürülebilir. Ancak ormanın korunması için bu alternatif yolun kullanılıp kullanılmayacağı bilinemeyeceği gibi, bu yolun varlığı da orman dışına çıkarma işlemine karşı özel bir yargılama merci olan kadastro mahkemesine başvuru imkanını ölçüsüzce kısıtlayan kuralın yarattığı kamusal tehlikeyi telafi edemeyecektir. Yıllar sonra kesinleşen işlem doğrultusunda belki özel kişilere satılmış, üzerine tesisler kurulmuş bir alan hakkında orman iddiasının ileri sürülmesi imkanının var olup olmadığı tartışması bir tarafa, bu imkanın ölçüsüzlüğü giderebileceğini söylemek yerinde olmasa gerektir.

6. Açıklanan gerekçelerle incelenen kuralda bir hafta şeklinde düzenlenen ilan süresinin iptali gerektiği düşüncesindeyiz.

Başkanvekili

Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

### **KARŞIOY GEREKÇESİ**

İptal istemine konu edilen hüküm, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun kamulaştırma bedelinin mahkemece tespit edilmesini düzenleyen 10. maddesinin 8. fıkrasının 4. cümlesinde yer alan düzenlemedir. Söz konusu düzenleme, taşınmazın idarece tespit edilen değerinin hak sahibi tarafından kabul edilmemesi durumunda ne gibi işlemlerin yapılacağını hükme bağlamaktadır.

Anayasanın 46'ncı maddesinde iki ayrı bedelden bahsedilmektedir. Biri; “kamulaştırma bedeli” diğeri ise “kesin hükme bağlanan artırım bedeli”dir. Her iki bedelin de nakden ve peşinen ödeneceği aynı maddede hükme bağlanmıştır.

Uygulamada, idarece oluşturulan kıymet takdir komisyonu tarafından belirlenen taşınmaz değerinin hak sahipleri tarafından uygun bulunması durumunda anlaşmalı olarak kamulaştırma işlemi gerçekleştirilmektedir.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 8. maddesinde, satın alma özellikleri gösteren bu işlem açıkça kamulaştırma olarak nitelendirildiğinden idarece belirlenen ve hak sahibine ödenen bu meblağın kamulaştırma bedeli olduğunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Zira Anayasa'nın 46'ncı maddesi gereğince kamulaştırmanın koşullarından bir tanesi de bedelin peşin ve nakit olarak ödenmesi olup, bedelin idare veya mahkemece belirlenmiş olmasına ayırt edici bir özellik atfedilmemiştir.

İdarece belirlenen bedelin hak sahibince yetersiz bulunması üzerine idare tarafından açılan davada, mahkeme tarafından yeni bir değer tespiti yaptırılmaktadır. İlgili Kanunun 10. maddesinde hâkim tarafından belirlenen bu bedel kamulaştırma bedeli olarak nitelendirilmekle birlikte, bu nitelendirme ilk aşamada idare tarafından tespit edilen bedelin kamulaştırma bedeli olması özelliğini ortadan kaldırmamaktadır. İdarece belirlenen değer hâkimin belirlediği değerden fazla olması ve muhakeme sonunda bu bedelin ödenmesine kesin olarak karar verilmesi durumunda kanun bu değere de kamulaştırma bedeli olarak muamele etmektedir ki bu durum idarece belirlenen rakamın kamulaştırma bedeli olduğunu ayrıca teyit etmektedir.

İdarenin belirlediği değer ile mahkeme tarafından tespit edilen değer farklı olması durumunda, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10 uncu maddesinde yer alan ve iptal istemine konu edilen hüküm çerçevesinde, belirlenen iki değerden daha az olanın hak sahibine ödenmesine karar verilmektedir. Yukarıda izah edildiği gibi idarece tespit edilen bedel de (8. maddede ifade edildiği gibi kamulaştırmaya hayatiyet kazandırdığından) mahkemece belirlenen bedel gibi kamulaştırma bedelidir.

Az olan değer hak sahibine ödenmesi ve taşınmazın mülkiyetinin kamuya intikali, mahkemece kararın verilmesi anında ve kesinleşme beklenmeksizin gerçekleştirilmektedir.

İdare ve mahkeme tarafından belirlenen değerler arasındaki farka tekabül eden artırım bedeli ise bir hesapta bloke edilmek suretiyle nemalandırılmakta ve kararın kesinleşmesini müteakiben ödenmektedir.

Bu uygulama, Anayasanın yukarıda zikredilen artırım bedelinin kesin hükme bağlandıktan sonra ödenmesi şeklindeki düzenlemesi ile de uygunluk göstermektedir.

Mevcut düzenlemede kanun koyucu hak sahibine hangi bedelin ödeneceği noktasındaki tercihini, düşük değerden yana ve peşin ödeme yapılması şeklinde ortaya koymuştur. Artırılan bedelin nemalandırılacağı da dikkate alındığında bu tercihin taşınmaz maliklerinin aleyhlerine olduğunu iddia etmek de mümkün değildir. Daha yüksek olan bedelin ilk anda hak sahiplerine ödenmesi seçeneğinin kabulü ilgililerin lehine bir uygulama gibi gözükmese de, son tespit edilen bedelin ödenen rakamdan daha düşük olması durumunda aradaki farkın tahsilinde yaşanabilecek sıkıntılar dikkate alındığında kanun koyucunun bu yöndeki tercihi makul gözükmemektedir. Ayrıca kanun koyucunun bu tercihi yön verecek özel bir kural da Anayasada bulunmamaktadır.

İptali istenen kanun hükmünde, düşük bedel üzerinden ödemenin peşin ve nakit olarak yapılacağı da açıkça düzenlenmiştir. Kanunun burada kullandığı tabirler Anayasada geçen ibarelerle bire bir uygunluk göstermektedir. Yukarıda da izah edildiği gibi uygulamada kamulaştırma bedeli peşin olarak ödenmekte, kararın kesinleşmesi ise sadece artırım bedeli açısından beklenmektedir. Anayasanın ilgili hükmünde de bu kısım “Kesin hükme bağlanan artırım bedeli” şeklinde tarif edilmektedir.

İdarenin aşırı düşük bedel belirlemek suretiyle hak sahiplerini mağdur etme ihtimali karşısında hukukun kötü niyeti korumayan genel prensibinin tatbik edileceği açıktır.

İzah edilen bu gerekçeler çerçevesinde, denetime konu edilen kanun hükmünün Anayasanın 46 ncı ve ilgili diğer maddelerine aykırı bir yönünün bulunmaması nedeniyle iptale dair çoğunluk görüşüne iştirak etmiyoruz.

|                   |              |                    |
|-------------------|--------------|--------------------|
| Başkanvekili      | Üye          | Üye                |
| Kadir ÖZKAYA      | Burhan ÜSTÜN | Muammer TOPAL      |
| Üye               | Üye          | Üye                |
| Rıdvan GÜLEÇ      | Recai AKYEL  | Yıldız SEFERİNOĞLU |
| Üye               |              | Üye                |
| Selahaddin MENTEŞ |              | Basri BAĞCI        |

### **KARŞIOY GEREKÇESİ**

6831 sayılı Kanuna ilave edilen ek 16. maddenin üçüncü fıkrasındaki “...bir hafta...” ibaresi ile dördüncü fıkrasındaki “...üçüncü fıkra hükümleri...” ibaresinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Çoğunluğun red gerekçesinde; orman kadastro komisyonlarınca orman sınırları dışına çıkarılacak alanların tespiti işlemlerinin ilan süresinin bir hafta ve bu tespite karşı itiraz süresinin bir ay olarak belirlenmesi suretiyle hak arama özgürlüğüne bir sınırlama getirildiği, ancak bu sürelerin ulaşılmak istenen amaç bakımından elverişli ve gerekli olduğu gibi dava açılmasını da aşırı derecede zorlaştırmadığı ve bireyin hak arama özgürlüğü ile kamu yararı arasındaki makul dengeyi bozmadığı, yani orantılı olduğu, dolayısıyla kuralın hak arama özgürlüğü yönünden ölçüsüz bir sınırlama niteliği taşımadığı; ilk defa yapılacak orman kadastro uygulamasındaki işlemlerde üçüncü fıkra hükümlerinin geçerli olmasını öngörerek Kanunun ilgili maddesindeki ilan süresini otuz günden bir haftaya düşüren hükmün de aynı gerekçeyle bireylerin hakları ile kamu yararı arasındaki adil dengeyi bozduğunun ve ölçüsüz olduğunun söylenemeyeceği belirtilerek anılan kuralların Anayasanın 13., 36. ve 169. maddelerine aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Kararda da belirtildiği üzere, orman kadastro komisyonlarınca orman sınırları dışına çıkarılacak alanların tespiti işlemlerinin askı suretiyle bir hafta süre ile ilan edilmesini öngören, ilk

defa yapılacak orman kadastro işlemlerinde de 11. maddede otuz gün olarak belirlenen askı suretiyle ilan süresini bir haftaya indiren mezkûr kurallarla ilgililerin hak arama hürriyeti yönünden sınırlamalar getirilmiştir.

Bilindiği gibi tebligat, işlemlerin ilgililerce öğrenilebilmesinin başlıca yolu ve Anayasada teminat altına alınan iddia ve savunma hakkının gereği gibi kullanılabilmesi ile hak arama hürriyetinin önemli unsurlarından biridir. İlgililerince idarî veya yargısal yollara başvurulabilmesi için yazılı bildirim yapılması esas olsa da, bazen işlemin niteliği veya muhataplarının belirlenmesinin güçlüğü ya da sayılarının çok olması sebebiyle bu ilkeden ayrılmak gerekebilmektedir. Ancak bu durumlarda bile, işlemlerin ilgililerine duyurulmasında ve itiraz veya dava haklarının kullanılabilmesi için en uygun vasıtaların ve sürelerin belirlenmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

İncelenen kurallarda olduğu gibi, orman alanlarının bir an önce tespit ve tescil edilmesi ve koruma altına alınması amacıyla da, mezkûr işlemlerin ilan suretiyle ilgililere duyurulması öngörülmekte ve bu tür düzenlemelerin hak arama hürriyetine bir sınırlama getirdiği açık olmakla birlikte, bunlara ilişkin Anayasaya uygunluk denetiminde -bu alanların çok sayıda taşınmazı kapsamamasından dolayı ilgililerin tamamına ayrı ayrı tebligat yapılmasının güçlüğü ve süreci çok geciktirebileceği de dikkate alınarak- söz konusu sınırlamanın ölçülü bulunduğu bilinmektedir.

Bununla birlikte, işlemlerin ilan yoluyla öğrenilebilmesi için öngörülen süreler, hak arama hürriyetine getirilen sınırlamanın ölçülülüğü bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, itiraz ve dava açma sürelerinin, ilgililerin henüz işlemlerden ve buna bağlı olarak itiraz ve dava haklarının doğduğundan haberdar olmadıkları veya haberdar olduklarının kabulünü haklı kılan sebeplerin bulunmadığı ya da bunun için makul bir sürenin tanınmadığı bir sürecin sonunda işlemeye başlaması hak arama hürriyetini anlamsız kılabileceğinden ölçülülük ilkesini zedeleyebilir.

Daha önce de 6831 sayılı Kanunun 11. maddesinin birinci fıkrasında yapılan düzenlemelerle ilgili olarak ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddialarının Mahkememizce değerlendirilmesi sonucunda, orman kadastro komisyonlarınca alınan kararlara ilişkin tutanak ve haritaların askı suretiyle otuz gün süre ile ilan edileceği ve bu ilanın ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olduğu yönündeki kuralla yapılan sınırlama, kadastro çalışmalarının hızlanmasını ve bir an önce sonuca bağlanmasını sağlama amacı bakımından ölçülü bulunmuş (28/1/2016 tarihli ve E. 2014/92, K. 2016/6 sayılı karar); ayrıca, orman kadastro çalışmalarının kesinleşmesinde sürenin uzamasının taşınmaz mülkiyetine ilişkin tereddütlerin oluşmasına, hukukî belirsizliklerin yaşanmasına ve hak sahiplerinin haklarına geç ulaşmalarına neden olabileceği, yapılan kadastro tespitlerinin ilgililere tebliğinin ilan suretiyle yapılmasının da -tek bir değil çok sayıda parseli ilgilendirdiği ve bazı hâllerde tapu kaydının da bulunmaması sebebiyle kimlere tebligat yapılacağının belirlenemediği dikkate alındığında-ilanen tebligat usulünün benimsenmesinin ölçülü olmadığına da söylenemeyeceği belirtilmiştir (20/12/2018 tarihli ve E. 2018/33, K. 2018/113 sayılı karar).

Bu kararda da -yukarıdaki kararlarımızda olduğu gibi- askı suretiyle otuz günlük ilan süreleri içinde duyurulan işlemlerin şahsen tebliğ edilmiş sayılacağına ilişkin hükümlerde Anayasaya aykırılık bulunmamıştır (§§ 40-51 ve §§ 93-101). Oybirliği ile alınan bu red kararlarında da otuz günlük ilan sürelerinin ölçülü bulunduğu yukarıdaki kararlarımız gözönünde tutulmuştur.

Red sonucuna katılmadığım hükümlerde ise ilan süresi sadece bir hafta olarak öngörülmüş, üstelik yukarıda belirtilen kurallardan 6200 sayılı Kanuna ilave edilen ek 9. maddenin yedinci fıkrasında otuz günlük ilan süresi içinde muhtarın çalışma yerinde askı suretiyle yapılacak ilan

yanında DSİ'nin ve proje idaresinin internet sayfalarında aynı süre ile ilana çıkılması öngörülürken sadece bir haftalık ilan süresi belirlenen bu kurallarda benzer bir güvenceye de yer verilmemiştir.

Kuşkusuz ormanların, daha genel anlamda da çevrenin korunması amacıyla bazı temel hakların sınırlandırılması mümkündür. Ancak bu konudaki sınırlama kamu yararı ile temel hakların korunması arasında bulunması gereken adil dengeyi bozmamalıdır. Bu ise, incelenen kurallar bakımından, orman kadastro komisyonlarınca yapılan işlemlerin ilgililerine tebliğ edilmesini veya -yukarıda belirtilen sebeplerle karşılaşılan güçlüklerden dolayı ilan yoluyla duyurma zorunluluğu varsa- yapılan işlemlerin ilgililerince öğrenilebilmesini teminen, ilan için yeterli sürenin tanınmasını; başka bir anlatımla, ilan süresinin ilgililerin işlemlerden etkin ve yeterli bir şekilde haberdar olmalarını sağlayacak uzunlukta olmasını gerektirir.

Dava konusu kurallarda bir aylık itiraz süresi korunurken ilan süresini bir haftaya indiren mezkûr kuralların hak arama hürriyetinin kullanılmasını aşırı derecede zorlaştırdığı, hatta çoğu kişi yönünden imkânsız hâle getirdiği, başka bir ifadeyle bireyin hak arama hürriyeti ile kamu yararı arasında adil dengeyi gözetmediği, dolayısıyla orantılı olmadığı ve hak arama hürriyeti yönünden ölçüsüz bir sınırlama getirdiği açıktır.

Bu sebeplerle, anılan kuralların Anayasanın 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle, çoğunluğun red yönündeki kararına katılmıyorum.

Üye

M. Emin KUZ